

memleket mevzuat

aylık yerel yönetim dergisi

Nisan 2008

Cilt:3 Sayı:34

ISSN: 1305-9092

**SİYASAL İKTİDARIN ORMANLARIMIZI TURİZMCİLERİN
"YOL GEÇEN HANINA"
DÖNÜŞTÜRME ÇABALARI SÜRÜYOR...**

BELEDİYELER ALTÜST EDİLDİ !

KÖYLERİN MAHALLEYE DÖNÜŞMESİ

**ÖZELLEŞTİRME YAP-İŞLET-DEVRET,
KAMU ÖZEL SEKTÖR İŞBİRLİĞİ**

**İÇMESUYU TESİSLERİ
PLANLAMA(MA) VE YÖNETME(ME)**

...GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ ÖRNEĞİ

**DSİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN
ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI'NA BAĞLANMASININ NEDENLERİ**

MİGROS NEDEN SATILDI? KRİZ Mİ VAR?

RÖPORTAJ: FEVZİ GÜNAL

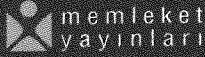
**T. C.
BAŞBAKANLIK
ÖZELLEŞTİRME İDARESİ BAŞKANLIĞI**

www.yayed.org.tr

YAYED

YEREL YÖNETİM ARAŞTIRMA YARDIM VE EĞİTİM DERNEĞİ

YAYED

adına, sahibi
Genel Yayın Yönetmeni
Birgül Ayman GÜLER

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Av. Zühal Sirkecioğlu Dönmez

Yazı İşleri Müdürü
Sibel Yıldırım

YAYIN KURULU

İsmail Bingöl (Editör)
Dr. Argun Akdoğan
Dr. Süheyla Suzan Alıca
A. Müfit Bayram
Hüseyin Çağatay
Dr. Tayfun Çınar
Serhat Salihoglu
Menaf Turan
Engin Tural
Sibel Yıldırım

DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Doğan Canman (TODAE)
Yrd. Doç. Dr. Kübra C. Çamur (Gazi Univ.)
Tevfik Çavdar
Prof. Dr. Oya Çitçi (TODAE)
Ziya Çoker
Dr. Seyhan Erdoğan (Ank. Üniv.)
Prof. Dr. Cevat Geray (Ank. Üniv.)
Prof. Dr. Atilla Göktürk (Muğla Üniv.)
Prof. Dr. Birgül A. Güler (Ank. Üniv.)
Metin Mutaft
Tayfun Orçun
Prof. Dr. Oğuz Oyan
Prof. Dr. Tayfur Özşen (Aramızda)
Doç. Dr. Yeşim E. Şahin (Dokuz Eylül Üniv.)
Doç. Dr. Birkân Uysal (TODAE)
Belma Üstünişik
A. Dursun Yılmaz
Ali Rıza Yücel

İşletme Genel Yönetmeni
Kemal Düzel

Kapak Fotoğraf
A. Müfit Bayram

ISSN: 1305-9092

Baskı Tarihi: 15.04.2008

YAYED

Yönetim Yeri:

Ziya Gökalp Cad. 30/17,
06420 Kolej-ANKARA
Tel: 0312 430 35 60, 430 62 90
Faks: 0312 430 62 90 -
www.yayed.org.tr
merkez@yayed.org.tr

Baskı: Kardelen Ofset Ltd. Şti.
İncesu Caddesi 96'lar Apt. No: 6/Y
Kolej-ANKARA
Tel/Faks: 0312 432 13 78 • 432 23 78
e-posta: kardelenofset@gmail.com

Bu sayımızda

MEMLEKET MEVZUATTAN

2

SİYASAL İKTİDARIN

Doç. Dr. Yücel ÇAĞLAR

3

ORMANLARIMIZI TURİZMCİLERİN

"YOL GEÇEN HANINA"

DÖNÜŞTÜRME ÇABALARI SÜRÜYOR...

BELEDİYELER ALTÜST EDİLDİ!

8

KÖYLERİN MAHALLEYE DÖNÜŞMESİ

Zühal DÖNMEZ

12

ÖZELLEŞTİRME, YAP-İŞLET-DEVRET, KAMU ÖZEL SEKTÖR İŞBİRLİĞİ

Fikret GÜLEN

16

İÇMESUYU TESİSLERİ

Atilla HIŞIR

30

PLANLAMA(MA) VE YÖNETME(ME)

SU YÖNETİMİNDE

Aydın ERDOĞAN

35

DEVLET DIŞI ETKİLER:

GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ ÖRNEĞİ

DEVLET SU İŞLERİ

Evren HASPOLAT

43

GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN

ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI'NA

BAĞLANMASININ NEDENLERİ

MİGROS NEDEN SATILDI?

Umut GERÇEK

49

KRİZ Mİ VAR?

A. Müfit BAYRAM

RÖPORTAJ:

Tekin AVANER

56

FEVZİ GÜNAL

YAYED ETKİNLİKLERİ

60

HALK SAĞLIĞI

Alpaslan TÜRKKAN

62

NİLÜFER HALK SAĞLIĞI EĞİTİM

Kayihan PALA

VE ARAŞTIRMA BÖLGESİ

Vahap SINMAZ

ÇEVRE SAĞLIĞI ÇALIŞMALARI

Aylin KIRAL

Zerrin KARTAL

BASINDAN SEÇMELER

Özgün MİLLİOĞULLARI

66

DEĞİŞEN MEVZUAT

İsmail BİNGÖL

68

Yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Yayımlanan yazılardan kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz. Genel Yayın Yönetmeninin yazılı izni olmadan tanıtım amaçlı kısa alıntılar dışında dergide yer alan yazılar hiçbir yolla çoğaltılamaz, dağıtılamaz.

Dergi abone bedeli:

Yıllık (1 adet) abone bedeli (KDV dahil) 300 YTL

Yıllık (2 ve daha çok) abone bedeli (KDV dahil) 240 YTL

Hesap No:

YAYED İktisadi İşletmesi

T.C. Ziraat Bankası 1262 Mithatpaşa Şb. 43436143-5001

Posta Çeki: 5066311

Son zamanların politikaları, “yarışan yereller yaratmak” adı altında belediyeler arası rekabet zihniyetini yerleştirmek için çalışıyor. Her belediye, İstanbul vapurlarında “şu elimde gördüğünüz kalem.....” diye satış yapmaya uğraşan ultra-seyyar satıcılara dönüştürülmek isteniyor. Belediye başkanları “ucuz halk var, ucuz su, ucuz toprak var, senin hizmetinde belediyem var” diye bağırmayı öğrenmeye zorlanıyor.

Belediyeler arasında yerleştirilmeye çalışılan bu yarışma, yüksek nitelikli hizmet verme yarışması değildir. Yarışma, beldedeki eşitsizlikleri giderme, yoksulluğu ortadan kaldırma, refahı yükseltme yarışması da değildir. Bu yarışmanın gerçek adı “rekabet”tir.

Bir belediye başka bir belediyenin neden “rakibi” olsun ki? Bunlar tek topun ardında maç yapan sporcular mı? Ya da bunlar, aynı piyasadan iş kapma yarışında olan şirketler mi? Belediyeler, ulusal bütçeden nüfusa göre belirlenmiş miktarda pay alıp, her biri kendi sınırları içinde hizmet üretmekle yükümlü yönetim birimleri. Gerçekten, iki belediye birbiriyle neden rekabet etsin?

Son zamanların “rekabetçi belediyesi” ilginç bir anlama sahip. Aslında rekabet belediyeler arasında değildir. Rekabet, şirketler arasında yaşanıyor. Şirketler, bir diğerinden çok kazanmak ve bir diğerini ya iflasa sürükleyerek ya da satın alıp kendi bünyesinde eriterek yok etmek için çalışıyorlar. Bu rekabet, işçi maliyetini düşürmeden olmuyor; toprak-su-hava kaynaklarını ek maliyetlere katlanmadan tüketme olanakları bulmayı gerektiriyor; yapacakları işlerde kamu kurumlarının izin-denetleme yetkisi kullanmalarına tahammül edemiyor. Her türlü izin-onay-denetim, bunlar açısından “bürokratik kırtasiyecilik”, “idari engel” anlamına geliyor. Şirketler arasındaki birbirini yok etmece ilkesine dayanan rekabet zihniyeti, cin işi bir buluşla, belediyeler arası rekabet ilkesine dönüştürülmüş bulunuyor. Belediyelere deniyor ki, “yatırımcıları beldenize çekmek için birbirinizle yarışın”! Yatırımcı ne ister ne istemez? (1) *İzin-onay-denetleme istemez*; yapmayın, “beldenizi açın”. Yerel halk adına ve yararına kural koymak, yatırımcıya engel yaratmaktır. Yerel halkı değil, yatırımcıyı kolların. (2) *En düşük işçiyi bulmak ve çalıştırmak ister*. Bu kadar büyük işsizlik varken, ücret beğenmezlik yapan varsa, bunlar gerçekte tembel insanlardır. Yüklenin tembelliğe, ikna edin insanların zalim ücretle çalışmaya. Ne kadar ucuz emek sunarsanız, o kadar çok yatırımcı gelecek! (3) *Toprak, su, hava, herşeyiyle uygun ve ucuz çevre ister*. Doğal mirasınızı sunun yatırımcıya... Ne kadar az kural, ne kadar çok ucuz işgücü, ne kadar emre amade doğal varlık sunarsanız, öbür belediyeye göre o kadar şanslısınız!...

Belediyeleri birbiriyle dayanışma ve işbirliği içinde düşünüp davranmak yerine, birbirine karşı hareket etmeye zorlayan bu zihniyet nereden doğdu? Kim bu “yatırımcı”? Bu kadar çok şey alıp götüren şeye kim “yatırım” diyor?

Belediyelerin uğruna rekabete girişmeleri istenen bu “yatırımcı”, yabancı şirket sahibidir; ya apaçık yabancı ya yerli görüntü altında yabancı sermaye sahibidir. Bu sözde yatırımcı, buradan elde ettiği kazancı, küresel dünya adı altında serbestçe ülke dışına transfer edebilir, buradaki faaliyetlerinden ötürü T.C. mahkemelerine hesap vermez, kendi ağırlığı altındaki tahkim kurulları limanında demirlemiştir. Buna karşılık zalim ücretle çalıştırdığı Türk işçisi, köylüsü; tükettiği doğa Türkiye ülkesinin varlıkları; karşı karşıya getirdiği ise Türk vatandaşlarıyla Türkiye Cumhuriyeti belediyeleridir.

Uğruna rekabet talep edilen bu yatırım yatırım değil tüketimdir; bu yatırımcı da yatırımcı değil sömürgeci. Verdiğinden çok fazlasını alıp götüren AB fonlarıyla, Dünya Bankası borçlarıyla, tefeci küresel banka kredileriyle ve sözde yatırımcılarla kurabileceğimiz bir gelecek yoktur.

Zaman ulusal yerel yöneticilik zamanıdır.

Yerel yönetimler “yarışan yerellikler” senaryosunu reddetmelidirler. Belediyelerin geleceği, hem beldelerimiz hem belde halkı için birbirleriyle işbirliği ve dayanışma içinde olmaktan geçer. Belediyeler, yerel ve ulusal kaynakları yerel ve ulusal çıkarlar için kullanmanın yol ve yöntemlerini bulmak zorundadırlar. Şimdi, tüm yerel yöneticiler bunun için kafa yormalı, üniversiteleri, bütün kamu kuruluşlarını, üretken sanayici ve esnafı bunu yapmaya seferber etmelidirler.

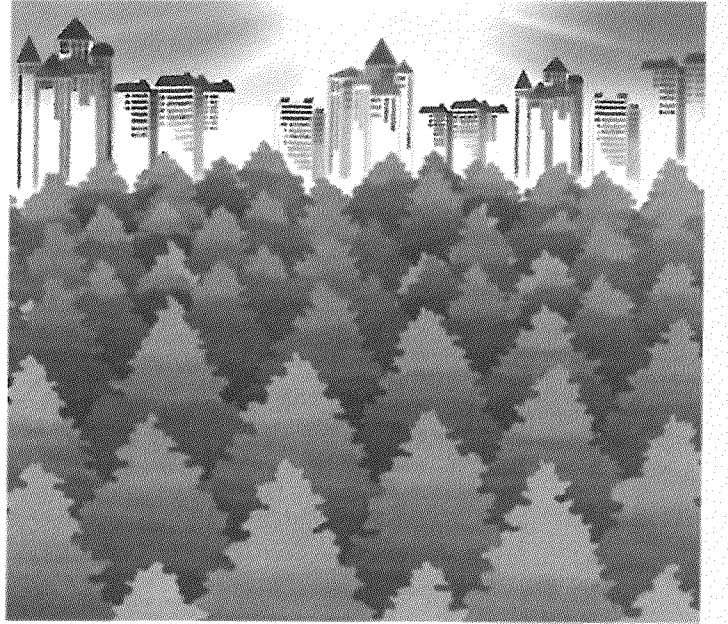
Memleket Mevzuat, ulusal yerel yöneticilik yolunu aydınlatmaya devam edecek. Gelecek sayımızda buluşmak üzere...

SİYASAL İKTİDARIN ORMANLARIMIZI TURİZMCİLERİN “YOL GEÇEN HANINA” DÖNÜŞTÜRME ÇABALARI SÜRÜYOR...

Doç.Dr. Yücel ÇAĞLAR*

Siyasal İktidar, “Devlet Ormanı” Sayılan Arazileri Yine Anayasaya ve Anayasa Mahkemesi Kararlarına Aykırı Olarak Yerli ve Yabancı Turizm Yatırımcılarına Tahsis Etmek İçin Yasa Tasarısı Hazırladı. “Anayasaya Karşı Hile” Yaklaşımıyla Hazırlanan Tasarı Öngörüldüğü Gibi Yasalaştığında Ülkemizde %5,3’ü Antalya, %4’ü Muğla ve %2,3’ü İzmir’de Olmak Üzere 2,1 Milyon Dönüm Orman, Her Türlü Turizm Yatırımına Açılacaktır. Bu Yatırımlarla En Az 63 Bin Dönüm Ormanımız Yapılaşabilecek. Üstelik, Bu Tahsisler Anayasanın 169. Maddesine Karşın Yine” Kamu Yararı” Gözetilmeden Yapılabilecek...

Anımsanacağı gibi, ülkemizde, bir yandan 1982 yılında çıkarılan 2634 sayılı **Turizmi Teşvik Kanunu**’nun 8. maddesi, bir yandan da 6831 sayılı **Orman Kanunu**’nun 1983 ve 1987 yıllarında değiştirilen 17. maddesiyle, başta “orman” sayılan alanlar olmak üzere her türlü kamusal arazi yerli ve yabancı turizm yatırımcılarına 49 yıllığına tahsis edilebiliyordu. Ancak, Anayasa Mahkemesi, 2002 yılında 6831 sayılı yasanın 17. maddesindeki, 2007 yılında da 2634 sayılı yasanın 8. maddesindeki “orman” sayılan yerlerin turizm yatırımlarına tahsis edilmesi ile ilgili işlemleri düzenleyen yaptırımlarını büyük ölçüde iptal etmişti. Böylece, başta golf tesisleri olmak üzere

çok sayıda turizm yatırımı amaçlı “orman” arazisi” tahsis işlemi de durdurulmuştu. Her türlü kamusal varlığı, bu kapsamda da “devlet ormanı” sayılan yerleri çeşitli ormancılık dışı kullanımlara açma çabasındaki siyasal iktidar, hazırladığı “**Turizmi Teşvik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı**” ile bu süreci yeniden işletmeye kalkışmıştır.

Tasarı, Anayasa Mahkemesi’nin kararlarına ve gerekçelerine aykırı, “Anayasaya karşı hileli” bir düzenlemedir !

“Kamu yararı” kavramının hangi durumları kapsadığının yasayla belirlenmesi gerekirken, bu yola gidilmeyerek söz konusu kavramın kapsam ve içeriğinin tespitinin idareye bırakılması, yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesiyle de bağdaşmamaktadır.”

Bu noktada, Anayasa Mahkemesi’nin yukarıda değinilen kararlarının konuyla ilgili gerekçelerinin anımsanması, söz konusu Taslakta yer verilen yaptırımların ve gerekçelerinde yapılan açıklamaların anayasa hukuku açısından anlamlılığı daha kolay tartışılabilecektir:

i) Anayasa Mahkemesi’nin 6831 sayılı **Orman Kanunu**’nun “Turizm alan ve merkezleri dışında kalan devlet ormanlarında kamu yararına olan her türlü bina ve tesisler için gerçek ve tüzel kişilere, Tarım Orman ve Köyışleri Bakanlığınca bedeli karşılığı izin verilebileceği...” ile ilgili 17. maddesini iptal eden 17.12.2002 tarihli kararı şu gerekçeyle alınmıştır:

“... Bu durumda, orman arazilerinin bedeli karşılığında tahsisi için sadece kamu yararının varlığı yeterli görülmekte, ancak bu kavramın sınırlarının belirlenmemesi ve çerçevesinin çizilmemesi nedeniyle idareye çok geniş takdir yetkisi tanınmış olmaktadır. Anayasa’nın 169. maddesinde öngörülen “kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz” tümcesine dayanılarak kamu yararının bulunduğu gerekçeyle gerçek ve tüzel kişilere bina ve tesisler yapmak üzere orman arazileri tahsis edilemez. Devlet ormanlarının gerçek ve tüzel kişilere tahsisinin, karayolları, telefon, elektrik, su, gaz,

petrol boru isale hatları, savunma tesisleri, sanatoryum gibi öncelikli kamu hizmetlerinin ormandan geçmesi ya da anılan bina ve tesislerin orman arazileri üzerinde yapılması zorunluluğu bulunduğu hallerle sınırlı olması gerekir. Başka bir anlatımla, kamu yararının bulunması ve zorunluluk hallerinde Devlet ormanları üzerinde ancak irtifak hakkı tesisine olanak tanınabileceği, öte yandan, Anayasanın 169. maddesiyle ormanların özel olarak korunduğu gözetilerek bu maddede geçen “kamu yararı” kavramının hangi durumları kapsadığının yasayla belirlenmesi gerekirken, bu yola gidilmeyerek söz konusu kavramın kapsam ve içeriğinin tespitinin idareye bırakılması, yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesiyle de bağdaşmamaktadır.”

ii) Anayasa Mahkemesi’nin 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu’nun 8. maddesinin “A”, “C” ve “D” fıkralarını iptal eden 7 Mayıs 2007 tarihli kararı ise şu gerekçeyle alınmıştır:

“2634 sayılı Yasa’nın 8. maddesinin itiraz konusu bölümlerinde, hangi taşınmazların ve orman arazilerinin turizm yatırımlarına tahsis edileceği ile ilgili genel bir çerçeve çizilmekle beraber, ormanların turizm yatırımlarına tahsisinin hangi hallerde kaçınılmaz veya zorunlu sayılabileceğine dair herhangi bir ölçüte Yasada yer verilmemiştir.

Bu bağlamda, turizmin teşvik edilmesinde kamu yararı bulunduğu ve zorunlu olduğu ölçüde devlet orman alanlarının turizme tahsisinin gerektiği yadsınamazsa da, Anayasa’nın 169. maddesinde ormanların Devletçe korunmasına verilen özel önem ve uzun dönemdeki yaşamsal kamu yararı karşısında, bu tahsislerin hangi hallerde zorunlu sayılacağına da belirginleştirilmesi Anayasanın yasa koyucuya yüklediği bir görev olarak kabul edilmelidir.

Bu açıklamalar çerçevesinde, ormanların korunmasına ilişkin Anayasanın 169. maddesindeki ilkeler doğrultusunda, turizm sektörünün özellik ve ihtiyaçlarını da dikka-

te alan ve ormanların turizm yatırımlarına tahsisini zorunluluk veya kaçınılmazlık hallerine özgüleyen belli ölçüt ve sınırlamalara yer verilmemesi nedeniyle itiraz konusu yasa kuralları Anayasanın 169. maddesine aykırıdır; iptali gerekir."

Bu kararlar ve gerekçeler ortada iken siyasi iktidar şimdi, söz konusu yasa tasarısında "devlet ormanı" sayılan arazilerin turizm yatırımlarına tahsis edilebilmesi için ancak **"...Hazine mülkiyetinde yeterli alanın bulunmadığı durumlarda..."** yapılabileceği yaptırımına yer vererek anayasal engeli aşmaya çalışmaktadır. Ne var ki, Tasarının ilgili maddesinde bu yaptırımın, yani *"hazine mülkiyetinde yeterli alanının bulunmadığı durumların"* hangi ölçütlerle, nasıl ve kimler tarafından belirlenebileceğine herhangi bir açıklama getirmemektedir. Maddenin gerekçesinde ise;

"6831 sayılı Orman Kanununa göre orman sayılan yerlerin tahsisinde;

- ✓ *orman ağaç varlığında olabilecek azalmaya karşı kesilenden fazla ağaç dikimi,*
- ✓ *ormanın geliştirilmesi,*
- ✓ *yatırımla sağlanacak istihdam ve elde edilecek turizm gelirinden kaynaklanan "üstün kamu yararının" varlığı şartıyla*

üzerinde turizm yatırımları için izin verilmesini, zorunluluk veya kaçınılmazlık hallerine özgüleyen belli ölçüt ve sınırlamalara yer verilmiştir."

açıklaması yapılmaktadır. Açıktır ki, bu, Anayasa Mahkemesi'nin söz konusu kararında öne sürülen gereği yerine getirebilecek içerikte bir açıklama değildir. Dahası, bu açıklama doğrultusunda yapılacak uygulamalar, orman ekolojisinin, ormancılık bilim ve tekniğinin gereklerine tümüyle aykırı sonuçlar verebilecek; orman ekosistemlerinin tahribine yol açabilecektir. Başka bir söyleyişle, söz konusu açıklama, siyasi iktidarın, "devlet ormanı" sayılan yerlerde turizm yatırımları için "irtifak hakkı" tesis edilebilmesi sırasında bulunması anayasal bir gereklilik olan "en üstün kamu yararı"

ve "zorunluluk bulunma" koşullarını, deyiş yerindeyse "Anayasaya karşı hile" yoluyla yerine getirme yaklaşımının bir ürünüdür.

Siyasal iktidar göz boyamaya çalışıyor!

Tasarıya göre, turizm yatırımlarına tahsis edilebilecek "devlet ormanı" sayılan alanın toplam genişliği, illerin "orman" sayılan alan genişliğinin % 1'ini geçemeyecektir. Ancak, görünümde kolaylıkla küçümse- nebilecek bu oran, ülke genelinde toplam 2,1 milyon dönüm orman alanına denk düşmektedir. Sözgelimi, bu düzenlemeyle Antalya'da 111, İçel ve Muğla'da 84, Çanakkale'de 53, İzmir'de 48 ve Aydın'da da 31,5 bin dönüm genişliğinde orman alanı turizm yatırımlarına tahsis edilebilecektir. Tasarıyla bu alanların % 30'unda yapılaşmaya izin verildiği göz önünde bulundurulduğunda, çeşitli yapılaşmalarla orman ekosistemlerine doğrudan ve dolaylı olarak getirilebilecek yükün boyutları daha kolay kavranabilecektir.

Öte yandan, Tasarıya göre, "devlet ormanı" sayılan arazi için "kesin tahsis" kararı verilmeden önce;

"Ağaç kesilmesi durumunda dikim ve bakımı tahsis süresince kesin tahsis lehtarının sorumluluğunda olmak üzere, kesilen ağaç sayısının iki katı ağaçların kesildiği alana, bu alanda ağaç dikimi mümkün

Bu düzenlemeyle Antalya'da 111, İçel ve Muğla'da 84, Çanakkale'de 53, İzmir'de 48 ve Aydın'da da 31,5 bin dönüm genişliğinde orman alanı turizm yatırımlarına tahsis edilebilecektir.

**Siyasal iktidar
böylesi bir
düzenlemeyle
ilgili ve duyarlı
"sivil toplum
kuruluşlarının"
olası karşı
çıkışlarını
önlemeyi,
dahası, suç
ortakları arasına
bu kuruluşları
da katmayı
hedeflemektedir.**

olmaz ise ilgili orman idaresince belirlenecek en yakın alana dört katı sayıda ağaç, kesin tahsis öncesi dikilir."

Bu düzenleme, siyasi iktidarın kamuoyunun olası tepkilerini önleme amacının ürünü, acemice bir göz boyama çabasıdır. Çünkü, bu düzenlemede;

- ✓ orman ekosistemleri yalnızca "ağaç topluluğuna" indirgenmektedir; dolayısıyla da, alandaki ağaççık, çalı ve otsu bitkiler ile yabanıl yaşamının geleceği hiçbir biçimde dikkate alınmamaktadır;
- ✓ tahsis edilen alanın neresindeki, hangi ağaçlarının ne kadarının kesilebileceğine hiçbir kısıtlama getirilmeyerek alandaki çeşitli yönlerden önem taşıyan; sözcüğü endemik ve/veya anıtsal özelliklere, ekolojik değere sahip ağaçların korunabilmesi rastlantılara bırakılmaktadır;
- ✓ tahsis edilecek orman alanında orman ekolojisiyle bağdaştırılamayacak "... ağaç dikimi mümkün olmaz ise..." koşulu getirilerek bu alanın tümüyle ormanlaştırılabilmesine olanak verilmektedir;
- ✓ kesilecek ağaçların yerinde yetiştirilecek ağaçlarla ilgili gerek yalnızca ağaç

sayısına indirgenerek, ekolojik sorunlara yola açabilecek ağaç türlerinin yetiştirilmesini önleyebilecek herhangi bir yaptırıma yer verilmemektedir.

Tasarıda yer verilen "göz boyamacı" bir başka düzenleme ise, turizm işletmelerinin denetlenmesi ve sınıflandırılması sırasında temel alınacak ölçütlerin "uzman gerçek ve tüzel kişilerin" yanı sıra "sivil toplum kuruluşlarına" da yaptırılmasıyla ilgilidir. Açıktır ki, siyasi iktidar böylesi bir düzenlemeyle ilgili ve duyarlı "sivil toplum kuruluşlarının" olası karşı çıkışlarını önlemeyi, dahası, suç ortakları arasına bu kuruluşları da katmayı hedeflemektedir. Çünkü, Tasarıya göre bu kuruluşlar da yine Bakanlıkça belirlenecektir.

Ön izin ve kesin tahsis işlemleri durdurulan turizm yatırımcıları yaşadı!

Tasarıyla getirilmesi öngörülen Geçici 9. Maddeye göre;

"24 Kasım 2007 tarihinden önce, ön izin ve kesin tahsis aşamasındaki orman sayılan yerlere ilişkin verilen izinlerden ilgisinin otuz gün içerisinde talepte bulunması halinde bu Kanun hükümlerine uygunluğu tespit edilen tahsislere kaldığı yerden devam edilir."

24 Kasım 2007, Anayasa Mahkemesi'nin 7 Mayıs 2007 tarihli kararının gerekçelerinin yayımlandığı tarihtir. Maddenin gerekçesinde belirtildiğine göre bu düzenleme; "Anılan girişimci veya yatırımcıların tahsise konu taşınmaz üzerinde yapılması zorunlu işlemleri kısmen veya tümüyle tamamlamış bulunmaları nedeniyle emek, sermaye ve zaman kaybına sebep olunmaması amacıyla..." yapılmıştır ve "...tahsislerin, getirilen yeni şartlara uygun duruma getirilmesi halinde kaldığı yerden devamı öngörülmüştür." Böylece, özellikle, golf tesisleri yapımlarının yol açtığı orman yıkımlarının çokça yaşandığı Antalya yöresinde bu tür yatırımları için ön izin alan ve/veya kesin izin aşamasına gelen çok sayıda yerli ve yabancı yatırımcıya, deyiş yerindeyse "gün doğmuştur."

SONUÇ OLARAK...

Açıktır ki, ülkemizde "orman" sayılan alanları hem korumak, doğal değişme ve gelişme süreçlerine herhangi bir zarar vermemek hem de bu alanlardan toplumun tüm sınıf ve kesimlerinin dengeli biçimde ve devamlı olarak yararlanabilmesini sağlamak gerekmektedir. 1982 Anayasası bile bu gereğin bir kamu hizmeti olarak yerine getirilmesini zorunlu saymaktadır. Ne yazık ki, bu yalın gerçeklik, ülkemizde, hemen hemen hiçbir dönemde gerektiğinde kavranamamıştır. Dahası, özellikle "devlet ormanı" sayılan alanlardan kapitalist sermaye birikim sürecine yeni fırsatlar yaratmak amacıyla sınırsızca yararlanılması, egemen bir yaklaşım biçimi olmuştur. Oysa, ülkemizde;

- i) ekolojik, ekonomik, toplumsal ve kültürel koşulların nerede, ne amaçla, ne türden ormanların yetiştirilmesini zorunlu kıldığı bilinmemektedir.
- ii) var olan "orman" sayılan alanların yapısal özelliklerinin ve değişme eğilimlerinin tüm boyutlarıyla ortaya konulması bir yana, henüz sınırları bile belirlenememiş, belirlenebilenleri de henüz tümüyle tapuya tescil edilememiştir.
- iii) toplumumuzun tüm sınıf ve katmanlarının "orman" sayılan alanlardan sağlanabilecek ürün ve hizmetlere yönelik gereksinmesi nitelik ve nicelik olarak belirlenmemiştir.
- iv) bu nedenlerle de var olan "orman" sayılan alanların neresinde, hangi amaçlarla ormancılık yapılmasının gerekli ve olanaklı olduğu; bu kapsamda neresinde hangi ormancılık dışı etkinliklerin, sözgelimi madencilik, turizm, alt yapı vb yatırımlarının yapılabileceği ortaya konulamamıştır.

Bu belirsizlikler giderilmediğinde, "orman" sayılan alanlarda yürütülecek ormancılık ve ormancılık dışı etkinliklerin orman ekosistemlerine ve kamu yararına ne türden ve ne denli zarar verebileceğinin

gerçekçi biçimde öngörülebilmesi, tümüyle rastlantısaldır. Açıktır ki, bu durum, "orman" sayılan alanlara yönelik sakıncalı yaklaşımların gündeme getirilebilmesini ve yaşama geçirilebilmesini büyük ölçüde kolaylaştırmaktadır. AKP de bu kolaylıktan yararlanma çabası içindedir: AKP'nin en son olarak gündeme getirdiği **"Turizmi Teşvik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı"** da, gerçekte, bu yaklaşımın bir ürünüdür. Ancak, bilindiği gibi AKP, kamusal varlıkların ve hizmet alanlarının yerli ve yabancı sermayeye devredilmesine ve/veya satılmasına yönelik uygulamalarda önceki siyasal iktidarlara aratacak bir göz karalık içindedir ve bu tutumunu her türlü olumlu toplumsal ve kültürel geleneği tüketen bir anlayışla sürdürmektedir. Başarıya ulaştığında, "devlet ormanı" sayılan alanlara yönelik bu son hukuk dışı girişimi de ormanlarımızda onarılamayacak yıkımlara yol açabilecektir. Ne yazık ki, ilgili ve duyarlı kamuoyu bile bu sürece etkili biçimde karşı durabilmek için gerekli bilgiye çoğunlukla sahip değildir. Yine ne yazık ki AKP, bu gerçeğin de bilincindedir ve kendince gereğini (!) yapmaktadır.

Dahası, özellikle "devlet ormanı" sayılan alanlardan kapitalist sermaye birikim sürecine yeni fırsatlar yaratmak amacıyla sınırsızca yararlanılması, egemen bir yaklaşım biçimi olmuştur.

BELEDİYELER ALTÜST EDİLDİ !

**Yerel
tüzelkişilikler,
yerel halka
rağmen ve
masa başı
kararlarla
kaldırılamaz,
tenzil-i rütbe
uğratilemaz,
merkez ve
sınırlar
değiştirilemez.
Çıkarılan
yasa, bu en
temel ilkeyi
ihlal etmiştir.**

Tepeden inme uygulamalar şimdi de belediye halkını vuruyor. Yerel kişilikler ve sınırlar, yerel halka danışılmadan masa başında değiştirildi. 955 belediyenin halkına sorulmadan bu belediyeler köye dönüştürülürken, birçok ilçenin sınırları yine hiçbir açıklama yapılmadan değiştirildi. Tepeden inmecilik revaçta! Halka danışma rafta! 5747 Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun 22.03.2008 tarih ve 26824 mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Kanunun iptali için CHP Anayasa Mahkemesi’ne başvurdu.

Yapılan yasa hazırlıklarının özelliği, yerel halka bilgi verilmeden ve danışılmadan yapılmasıdır. Eldeki bilgiler uzun süre kulaktan kulağa ajansının ürünü olmuştur. “Katılımcılık” ve “şeffaflık” sözlerini dilinden düşürmeyen iktidar ve medya çevreleri kötü bir sınav verdi. Her il, her ilçe ve belde konunun kendiyile ilgili bölümünün peşine düştü. Yerel basın bu haberle çalkalanırken, ulusal basın konuyu yeterince önemsemedi.

Yerel tüzelkişilikler, yerel halka rağmen ve masa başı kararlarla kaldırılamaz, tenzil-i rütbe uğratilemaz, merkez ve sınırlar değiştirilemez. Çıkarılan yasa, bu en temel ilkeyi ihlal etmiştir. Yasa tepeden

inme, gizlilik içinde, yerel halka rağmen, kısaca antidemokratik bir usulle hazırlanmıştır.

Yerel tüzelkişiliklere ilişkin hükümet tasarrufları yerinde ve yerel halkla birlikte açıklık ilkesine uygun biçimde yapılmalıdır. Aksi halde yapılan iş, *siyasal iktidar partisinin parti amaçları için yaptığı iş* diye görülür. Böyle bir nitelik, yasaı gayrı meşru kılar. Çıkarılan bu yasa bu nedenle meşruiyet bakımından sakatlanmış durumdadır.

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından 2007 yılında gerçekleştirilen adrese dayalı nüfus kayıt sisteminin sonuçları 2007 yılının son günlerinde açıklandı. Bu sonuçlarla birlikte, son günlerde basın ve yayın organlarında ve kamuoyunda en çok konuşulan konulardan biri, nüfus durumu nedeniyle belediye tüzelkişiliklerine merkezi yönetim müdahaleleri oldu.

Siyasal iktidar şu düzenlemeleri içeren bir yasa çıkarmıştır:

- (1) Nüfusu 2.000’in altındaki belediyelerin tüzelkişiliklerinin kaldırılması,
- (2) Büyükşehir belediyelerine bağlı bazı ilk kademe belediyelerinin kapatılması,
- (3) Bazı belediyelerin statülerinin değiştirilmesi.

1. İkibinden Az Nüfuslu Belediye Tüzelkişiliğinin Kaldırılması Sorunu

1580 sayılı Belediye Kanunu'nda bir yerleşim yerinde belediye idaresi kurulabilmesi için gerekli olan nüfus 2.000 idi. 1959 yılına kadar nüfusun 2.000'i aşması yeterli koşulu. Bu durum 1959 yılında değiştirilmiş, nüfus eşiği gerekli koşul derecesine indirilmişti. 2005 yılına kadar geçerli olan bu uygulamaya karşın, nüfusun yüksek bir hareketlilik sergilediği Türkiye'de bazı belediyeler zaman içinde gerekli nüfus eşiğinin altına düşmüştür. Zamanın yasası belediye tüzelkişiliği kazanmayı geri alınamaz bir hak olarak görmüş, tüzelkişiliği kaldırma konusunda herhangi bir hüküm öngörmemişti.

2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı Belediye Kanunu, belediye kurmada nüfus eşiğini yeterli koşula dönüştürmüştü, eşiği ise 5.000 nüfusa yükseltmişti.

"Madde 4- Nüfusu 5.000 ve üzerinde olan yerleşim birimlerinde belediye kurulabilir. İl ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunludur.

İçme ve kullanma suyu havzaları ile sit ve diğer koruma alanlarında ve meskûn sahası kurulu bir belediyenin sınırlarına 5.000 metreden daha yakın olan yerleşim yerlerinde belediye kurulamaz.

Köylerin veya muhtelif köy kısımlarının birleşerek belediye kurabilmeleri için meskûn sahasının, merkez kabul edilecek yerleşim yerinin meskûn sahasına azami 5.000 metre mesafede bulunması ve nüfusları toplamının 5.000 ve üzerinde olması gerekir.

Bir veya birden fazla köyün köy ihtiyar meclisinin kararı veya seçmenlerinin en az yarısından bir fazlasının mahallin en büyük mülki idare amirine yazılı başvurusu ya da valinin kendiliğinden buna gerek görmesi durumunda, valinin bildirimi üzerine, mahallî seçim kurulları, onbeş gün içinde köyde veya köy kısımlarında kayıtlı seç-

menlerin oylarını alır ve sonucu bir tutanakla valiliğe bildirir.

İşlem dosyası valinin görüşüyle birlikte İçişleri Bakanlığına gönderilir. Danıştayın görüşü alınarak müşterek kararname ile o yerde belediye kurulur.

Yeni iskân nedeniyle oluşturulan ve nüfusu 5.000 ve üzerinde olan herhangi bir yerleşim yerinde, İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine müşterek kararnameyle belediye kurulabilir."

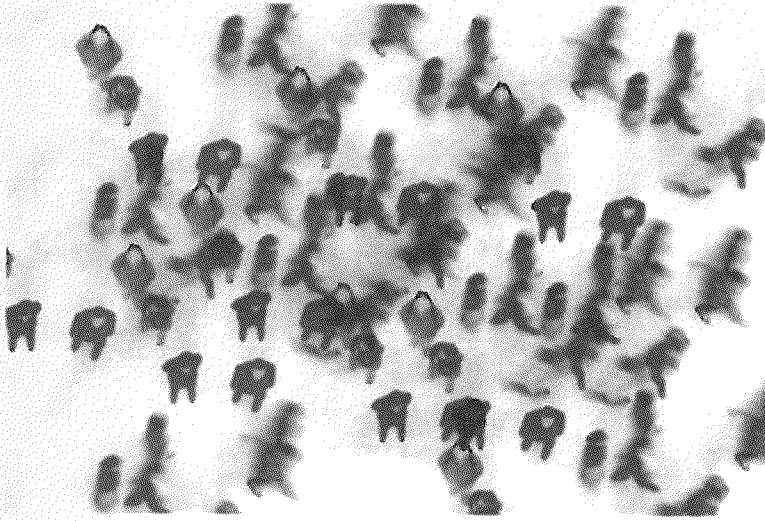
Nüfus eşiğini değiştirmesine karşın, 5393 sayılı yasa belediye tüzelkişiliği kaldırılmasını yeni nüfus eşiği olan 5000 değil, eski nüfus eşiği olan 2000 olarak belirlemiştir. Buna göre, nüfusu 2000'in altına düşen belediyeler köye dönüştürülür. İlgili yasa maddesi şöyledir:

5393 sayılı Yasa Md:11 *"...Nüfusu 2.000'in altına düşen belediyeler, Danıştayın görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine müşterek kararname ile köye dönüştürülür. Tüzel kişiliği kaldırılan belediyenin tasfiyesi il özel idaresi tarafından yapılır..."*

Bu hükümden etkilenen belediye sayısı 955'tir. Bu karar, 1,5 milyon belediyeli

Zamanın yasası belediye tüzelkişiliği kazanmayı geri alınamaz bir hak olarak görmüş, tüzelkişiliği kaldırma konusunda herhangi bir hüküm öngörmemişti.

nüfusumuzu doğrudan etkileyecektir. Bu durumda olan belediyelerin bölgesel dağılımı şöyledir:

İç Anadolu.....	350
Ege	199
Karadeniz.....	180
Akdeniz	91
Marmara	62
Doğu Anadolu	57
Güneydoğu.....	16
TOPLAM	955

Bu belediyelerin 550'si AKP'li belediye başkanlığı, 143'ü CHP'li, 107'si DYP'li, 79'u MHP'li belediye başkanlığı yönetimindedir. Diğerleri bağımsız, SHP, Genç Parti, BBP, vb... diğer partilere dağılmıştır.

- (1) Bir yerde belediye kurulabilmesi için halkoylamasına başvurulması gere-

kiyor. Dolayısıyla kapatma, tüzelkişiliğin sona erdirilmesinde de aynı işlemin uygulanması gerekir.

- (2) Hukuka aykırılık, yerel halkın iradesini hiçe sayma nedeniyle demokratik ilkelere aykırılıkla birleşmiştir.

2. Pergel Uygulaması Nedeniyle Tüzelkişiliğin Kaldırılması

Meskûn sahası, bağlı olduğu il veya ilçe belediyesine; nüfusu 50.000 ve üzerinde olan bir belediyenin sınırına 5.000 metreden daha yakın duruma gelen belediye ve köylerin tüzelkişilikleri kaldırılmaktadır.

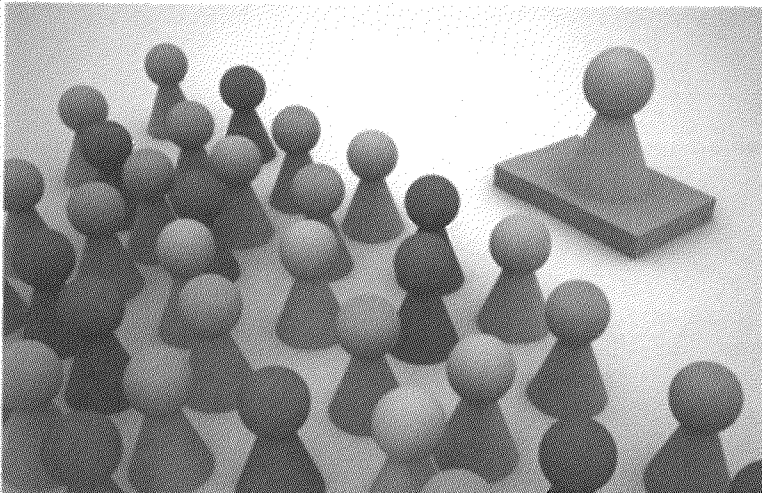
5393/11. madde:

“Meskûn sahası, bağlı olduğu il veya ilçe belediyesi ile nüfusu 50.000 ve üzerinde olan bir belediyenin sınırına, 5.000 metreden daha yakın duruma gelen belediye ve köylerin tüzel kişiliği; genel imar düzeni veya temel alt yapı hizmetlerinin gerekli kılması durumunda, Danıştayın görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine müşterek kararname ile kaldırılarak bu belediyeye katılır. Tüzel kişiliği kaldırılan belediyenin mahalleleri, katıldıkları belediyenin mahalleleri hâline gelir. Tüzel kişiliği kaldırılan belediye ile köylerin taşınır ve taşınmaz mal, hak, alacak ve borçları katıldıkları belediyeye intikal eder...”

Bu hüküm, en şiddetli sonucunu büyükşehir belediyelerinde doğurmuştur. Günü-müzde 16 büyükşehir belediyesinde 101 ilçe belediyesi ve 283 ilkkademe belediyesi vardır. Şimdi ilk kademe belediyeleri kaldırılmakta, ilçe belediyelerinin sınırları müdahale edilerek değiştirilmektedir. Bu uygulamalarda kullanılan ölçütler halka açıklanmamıştır. Alınan kararların ne olduğu ve neden öyle karar alındığı konusu tam bir gizlilik içinde kalmaya devam etmektedir.

Pergel yasası, yine yerel halkın görüşüne başvurulmadan, doğrudan merkezi yönetimin kurumlarınca uygulanmaktadır.

Getirilen genel kural, yerleşmelerin özgün yönlerini değerlendirme dışında

bırakmakta, masa başı kararı yeterli görmektedir. Oysa kapatılacak belediyeler arasında önemli turizm kentleri de mevcuttur. Örneğin; Göreme Belediyesi sınırları içerisinde Göreme Milli Parkı'nın 1985 yılından bu yana UNESCO'nun Dünya Miras listesinde bulunduğu, 1930 yılından bu yana belediye olduğu, her yıl ortalama 1.5 milyon kişinin Göreme'yi ziyaret ettiği vurgulanabilir.

Milli Gazete yazarı Mehmet Şevket EYGI'nin 7 Mart 2008 tarihli "Eminönü Vilayet Yapılmalıdır" yazısı, bu uygulamanın İstanbul-Eminönü örneği üzerinden oldukça ilginç başka bir boyutuna dikkat çekmektedir.

3. Tüzelkişiliğin Sona Erdirilme İşlemindeki Sorunlar

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Kararların Uygulanması ve Nüfus" başlığı altındaki 12. maddesinde tüzel kişiliğin sona erdirilmesi konusunda alınacak kararların, ne zaman, ne şekilde ve nasıl uygulanacağına ilişkin düzenlemeye yer verilmiştir.

"Madde 12- 4, 6, 7, 8 ve 9 uncu maddelerde belirtilen kararlar kesinleşme tarihini takip eden yılın ocak ayının birinci gününden itibaren yürürlüğe girer. 4 üncü maddede göre belediye kurulan yerlerde 2972 sayılı Mahallî İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 29 uncu maddesine göre seçim yapılır.

8'inci maddede geçen birleşme ve katılmalara, 9'uncu maddede geçen mahalle kaldırılmasına, 11'inci maddede geçen belediye ve köy tüzel kişiliğinin kaldırılmasına veya bir beldenin köye dönüştürülmesine dair kararlar ilk mahallî idareler seçimlerinde uygulanır ve seçimler bu yerlerin yeni durumlarına göre yapılır.

(Ek Fıkra: 6/3/2007-5594/2 md.) Birleşme, katılmaveyatüzelkişiliğinkaldırılması sonucu tüzel kişiliği ilk mahallî idare seçimlerine kadar devam edecek olan belediye ve

köylerde, birleşme ve katılma işleminin gerçekleşmesi veya müşterek kararnamenin yayımlandığı tarihten itibaren yeni nazım ve uygulama planı yapılmaz; mevcut planlarda yapılması gereken zorunlu değişiklik ve her türlü imar uygulaması, katılınacak belediyenin uygun görüşü alınarak yapılır. Uygun görüş verilmeyen plan değişiklikleri yapılamaz.

(Ek Fıkra: 6/3/2007-5594/2 md.) Tüzel kişiliği sona erecek belediye ve köylerin taşınmazlarının satılması ile vadesi tüzel kişiliğin sona ereceği tarihi aşan borçlanma yapılması İçişleri Bakanlığının onayına tabidir.

(Ek Fıkra: 6/3/2007-5594/2 md.) Belediye ihbar ve kıdem tazminatlarının ödenmesi konusunda, 68 inci maddenin (d) bendinde öngörülen sınırlamaya bağlı olmaksızın İçişleri Bakanlığının onayı ile borçlanma yapılabilir. Bu amaçla yapılan borçlanmalar ihbar ve kıdem tazminatı dışında hiçbir gider için kullanılamaz.

Bu Kanunda öngörülen nüfus büyüklüğü için Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığınca bildirilen nüfus esas alınır."

CHP Dava açtı

06.03.2008 tarih ve 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun; 22.03.2008 tarih ve 26824 (Mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup, Cumhuriyet Halk Partisi tarafından Anayasa Mahkemesine yürütmeyi durdurma istemli iptal davası açılmıştır. Oldukça kapsamlı olan CHP'nin dava dilekçesi www.yayed.org web sitesinde yer almaktadır.

Getirilen genel kural, yerleşmelerin özgün yönlerini değerlendirme dışında bırakmakta, masa başı kararı yeterli görmektedir. Oysa kapatılacak belediyeler arasında önemli turizm kentleri de mevcuttur. Örneğin; Göreme Belediyesi.

KÖYLERİN MAHALLEYE DÖNÜŞMESİ

Zühal DÖNMEZ

Yerel Yönetimlere özerklik verilmesi anlayışında olduklarını her fırsatta söyleyen yönetimlerin, bu özerkliği yalnızca bir rant varsa istedikleri, yerel halkın düşüncesinin öneminin olmadığı görüşünü taşıdıkları, yaptıkları düzenlemelerden anlaşılmaktadır.

Resmi Gazetenin Sınır Tespit Kararları bölümünde yayımlanan bazı kararlar ile köylerin tüzel kişiliği sona erdirilmektedir. Tüzel kişiliği sona erdirilen köyde yaşayan köylüler, artık mahallede yaşadıklarını öğrendiklerinde, kimisi daha iyi olacağını düşünür, kimisi de kaygılanır. Şehirlik yerde çiftçilik, hayvancılık yapabilecekler midir? Kendilerine sorulmamıştır da, böylesi durumlarda reylerinin alınacağını sanmaktadırlar. Sahiden de daha 2.5 yıl öncesine kadar eski Belediye Kanununa göre *ilgili seçmenlerin reylerinin alınması* gerekiyordu. Demek şimdi köyde yaşamayan kenttekiler karar vermektedir. Peki nasıl ve niye!?

Köy Tüzel kişiliğinin sona erdirilmesi konusunda 1580 sayılı Belediye Kanununun 7. maddesinde *köylerin veya köy kısımlarının bir belde sınırı içine girmesi için köy ihtiyar meclisinin bir tutanakla veya seçmenlerinin en az yarısından fazlasının yazılı olarak mahallin en büyük mülkiye memuruna müracaat etmesi veya valinin bu işe resen lüzum göstermesi gerektiği, bu takdirde valinin ilgili seçmenlerin reylerinin alınması hususundaki yazısı üzerine mahalli seçim kurullarının, en az onbeş gün içinde tayin ve ilan olunacak gün ve mahalde seçmenleri rey vermeye davet ederek belediye meclisi azaları seçimindeki usul ve şartlar dairesinde köy veya*

*kısımlarının ayrı ayrı reylerini alacağı ve neticeyi bir tutanakla valiliğe bildireceği, valilikçe işlemin il genel meclisi ile iltihak olunacak belediyeye intikal ettirileceği, bu organlarca alınacak kararların valiliğin görüşüyle birlikte İçişleri Bakanlığına gönderileceği, Danıştay'ın kararı ve Cumhurbaşkanının onayı ile işlemin tamamlanacağı hükme bağlanmış idi. Danıştay, gerek belediye kurulmasında gerekse köylerin veya köy kısımlarının bir belde sınırına alınması işlemlerinde öngörülen şekil ve şartların öncelikle gerçekleşmesiyle birlikte teklifin faydalı olup olmayacağını da değerlendirilmesi gerektiği görüşündeydi ve bazı kararlarında *bir köyün belediye sınırları içine alınmasıyla köy tüzel kişiliği sona ermekte ve köy yeni ve tek bir tüzel kişilik içinde yer almakta olduğundan, bu önemli değişiklik için köy seçmenlerinin istekli olmalarının, bu idari işlemin tesisinde önemli bir unsur olarak değerlendirilmesi gerektiğini, halkın düşüncesine ve istemine karşın köy tüzel kişiliğinin sona erdirilmesinin, bu işlemde yönetsel yönden bir zorunluluk veya çok önemli bir kamu yararı olması halinde mümkün olabileceğini belirtmişti.* (D.1.D.04/11/2003 E.2003/156, K.2003/149)*

Yerel Yönetimlere özerklik verilmesi anlayışında olduklarını her fırsatta söyleyen yönetimlerin, bu özerkliği yalnızca bir rant

varsa istedikleri, yerel halkın düşüncesinin öneminin olmadığı görüşünü taşıdıkları, yaptıkları düzenlemelerden anlaşılmaktadır. 13.07.2005 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 03.07.2005 Tarihli 5393 Sayılı yeni Belediye Kanununun 11. maddesinde köy tüzel kişiliğinin nasıl kalkacağı anlatılmıştır (bu maddeye 06.03.2008 tarihinde bir fıkra daha eklenmiştir).¹

Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten 07.04.2008 tarihine kadar 11. maddeye göre tüzel kişiliği sona eren 60 köy bulunmaktadır.²

Bu düzenlemenin özeti şudur: Bağlı olduğu il veya ilçe belediyesi ile nüfusu 50.000 ve üzerinde olan bir belediyenin sınırına, 5.000 metreden daha yakın duruma gelen köyler genel imar düzeni veya temel alt yapı hizmetlerinin gerekli kılması durumunda ortadan kaldırılabilir. Yani her yakınlaşan köyün tüzel kişiliğinin ortadan kalkması gerekmiyor, altı çizili gereklilik de olmalı. Bunun Türkçesi de, bir köyün toprakları kent toprağı niteliğini kazandığında değerlendirilecekse, ortaya bir kazanç çıkacaksa bu köyü kaldırmak farzdır.

11.maddenin 1.fıkrası ile 2. fıkrasının ilk tümcesinin iptali istenmiş³, tüzel kişilikleri

sona erdirilen belediye ile köy halkının, katılma konusunda kendilerine referandum yoluyla danışılmamasının Anayasaya aykırı olduğu ileri sürülmüştür. Anayasa Mahkemesi bu gerekçeyi yeterli bulmamış, iptal talebini reddetmiş ve demiştir ki; Anayasanın 127. maddesinin ikinci fıkrasında mahalli idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkilerinin, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenleneceği belirlenmekte, üçüncü fıkrada ise mahalli idarelerin seçimlerinin 67. maddedeki esaslara göre beş yılda bir yapılacağı öngörülmektedir. Buna göre, yasa koyucu, Anayasanın

Bir köyün toprakları kent toprağı niteliğini kazandığında değerlendirilecekse, ortaya bir kazanç çıkacaksa bu köyü kaldırmak farzdır.

¹ Madde 11- Meskûn sahası, bağlı olduğu il veya ilçe belediyesi ile nüfusu 50.000 ve üzerinde olan bir belediyenin sınırına, 5.000 metreden daha yakın duruma gelen belediye ve köylerin tüzel kişiliği; genel imar düzeni veya temel alt yapı hizmetlerinin gerekli kılması durumunda, Danıştayın görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine müşterek kararname ile kaldırılarak bu belediyeye katılır. Tüzel kişiliği kaldırılan belediyenin mahalleleri, katıldıkları belediyenin mahalleleri hâline gelir. Tüzel kişiliği kaldırılan belediye ile köylerin taşınır ve taşınmaz mal, hak, alacak ve borçları katıldıkları belediyeye intikal eder. Nüfusu 2.000'in altına düşen belediyeler, Danıştayın görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine müşterek kararname ile köye dönüştürülür. Tüzel kişiliği kaldırılan belediyenin tasfiyesi il özel idaresi tarafından yapılır. Bu belediyenin taşınır ve taşınmaz malları ile hak, alacak ve borçları ilgili köy tüzel kişiliğine intikal eder. İntikal eden borçların karşılanamayan kısımları il özel idaresi tarafından üstlenilir ve vali tarafından İller Bankasına bildirilir. İller Bankası bu miktarı, takip eden ayın genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamının belediyelere ayrılan kısmından keserek ilgili il özel idaresi hesabına aktarır.

(**Ek fıkra: 6/3/2008-5747/3 md.**) Tüzel kişiliği kaldırılan belediyelerin bulunduğu yerleşim birimlerinde, hizmetlerin aksamadan yürütülmesi amacıyla, ilgili belediye veya büyükşehir belediyesi ve köye dönüşen yerlerde il özel idaresi veya köylere hizmet götürme birlikleri tarafından içme suyu, kanalizasyon, temizlik, çöp toplama, ulaşım, itfaiye ve diğer hizmetlerin yürütülmesi için gerekli tedbirler alınır ve ihtiyaç durumuna göre bu hizmetleri yürütmek üzere hizmet birimleri kurulabilir. Büyükşehir belediye sınırları içinde açılacak hizmet birimlerini yönetmek üzere, büyükşehir belediye meclis üyeleri veya diğer belediye personeli arasından görevlendirme yapılabilir. Mahalli hizmetlerin aksamadan yürütülmesi için vali veya kaymakamlar ilgili kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlar ve gerekli tedbirleri alır.

² Kütahya (21), Denizli (10), Düzce (11), Balıkesir (1), Bolu (17)

³ Anayasa Mahkemesinin 24.01.2007 t. E.2005/95, K.2007/5 sayılı kararı (29.12.2007 t. 26741 RG.de yayınlanmıştır)

Kentte planlanacak yer kalmayınca 33 ayda 60 köy (ayda ortalama 2 adet) mahalle yapılmış, sonrasında da kent toprakları gibi işlem görmüştür. Yani imara açılmış ve inşaatlar yapılmıştır.

67. maddesindeki koşullar çerçevesinde yapılan seçimlerle oluşan yöre halkının beş yılla sınırlı iradesini gözetecektir. Ancak, **mahalli idarenin oluşumu ve nitelendirilmesi konusunda takdir yetkisini kullanabilecektir.** Bu durumda, **yasa koyucu mahalli idarelerin kuruluş esaslarını, maddi ve usule ilişkin çerçeveyi belirlemek koşuluyla, ölçek sorununu dikkate alarak, daha etkin ve verimli bir kamusal hizmet sağlamak amacıyla, bir belediyenin ya da köyün tüzel kişiliğini kaldırabilir, belediyeyi köye, köyü belediyeye dönüştürebilir. Tüzel kişiliğinin kaldırılmasına dair kararlar ilk mahalli idareler seçimlerinde uygulanacağından, tüzel kişilik sona erdirilirken Anayasanın 127.maddesinde belirtilen özerkliğin de korunduğu anlaşılmaktadır.**

Böylece Mahkemece, özerkliğin yalnızca seçimlere ilişkin olduğu sonucuna varılmıştır. Halkın seçtiği yöneticilerin yeni seçimlere kadar işbaşında olmaları ile halkın isteği korunmuştur, ayrıca “sen kentleşmek

istiyor musun” diye halka sormaya gerek yoktur.

Oysa Mahkeme, 8. maddenin⁴ iptali istenen 2. fıkrasını incelerken çok farklı bir gerekçeyle yaklaşmıştır. 11. madde ile tüzel kişiliği kaldırılan yerel yönetim halkının iradesini seçim dönemiyle sınırlandıran ve halk oylaması aranmamasını özerklik ile bağdaştıran Mahkeme, bu kez 8. maddede halkoyuna başvurulmasının öngörülmesi, yerinden yönetim ilkesinin bir gereği olarak görmüş, bir kamu tüzel kişisi olan, dolayısıyla dayandığı toplumsal kesitin iradesini yansıtan yerinden yönetim birimlerinin sahip olması gereken özerkliğin somutlaşması niteliğinde olduğunu söylemiştir.

Her ne kadar Yüksek Mahkeme **daha etkin ve verimli bir kamusal hizmet sağlamak amacıyla köyün tüzel kişiliği kaldırabilir** diyorsa da bu gerekçe kanunda yoktur, çünkü amaç kamu hizmeti değil, kazanç elde etmektir. Kanunda yer alan, **genel imar düzeni veya temel alt yapı hizmetlerinin gerekli kılması** halidir. Kent toprakları üzerinden elde edilen rant herkesin malumudur, ama bu topraklar sınırlıdır ve zaten o nedenle de değerlidir. Kentte planlanacak yer kalmayınca 33 ayda 60 köy (ayda ortalama 2 adet) mahalle yapılmış, sonrasında da kent toprakları gibi işlem görmüştür. Yani imara açılmış ve inşaatlar yapılmıştır. Öyle ki tarlaları da organize sanayi bölgesi yapılmak üzere kamulaştırılmıştır. Burada amaç köylüyü kaldırmak değil, çünkü yıllardır çiftçilikle geçinen köylü, ne inşaat işçisidir ne de kent işçisi. Toprağı elden gidince işsiz kalmış, toprağına karşılık eline verilen bir miktar tazminat ile en iyisi başını sokacak bir ev alabilmiştir. Peki yatırım mı yapılmış, yeni

⁴ “Bir belde veya köyün veya bunların bazı kısımlarının meskûn sahasının, komşu bir beldenin meskûn sahası ile birleşmesi veya bu sahalardan birinin mesafesinin 5.000 metrenin altına düşmesi ve buralarda oturan seçmenlerin yarısından bir fazlasının komşu beldeye katılmak için başvurusu hâlinde, katılacak belde sakinlerinin oylarına başvurulmaksızın, katılmak isteyen köy veya belde veya bunların kısımlarında başvuruya ilişkin oylama yapılır. Oylama sonucunun olumlu olması hâlinde başvuruya ait evrak, valilik tarafından katılacak belediyeye gönderilir. Belediye meclisi evrakın gelişinden itibaren otuz gün içinde başvuru hakkındaki kararını verir. Belediye meclisinin uygun görmesi hâlinde katılım gerçekleşir. Büyükşehirlerde birleşme ve katılma işlemleri, katılacak ilçe veya ilk kademe belediye meclisinin görüşü üzerine, büyükşehir belediye meclisinde karara bağlanır. Katılma sonrası oluşacak yeni sınır hakkında, 6 ncı maddede göre işlem yapılır ve sonuç İçişleri Bakanlığına bildirilir

iş alanları mı yaratılmıştır? Ekonomik ve sosyal yönüne araştırmacılar baksın, benim gördüğüm şudur: Köyün orta malları denilen köy tüzel kişiliğine ait mallar, katılan belediyenin malı olur ve bu mallar hazineye aittir. Hazine TOKİ'ye devreder, TOKİ de siteleri diker. Kamulaştırma yolu ile de köylüye ait arazilere diker.⁵

Köy tüzel kişiliğinin kaldırılması ile köyün taşınır ve taşınmaz mal, hak, alacak ve borçları katıldıkları belediyeye intikal eder. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanununun 47.maddesine göre, başlı başına bir varlığı olmak üzere örgütlenmiş kişi toplulukları ve belli bir amaca özgülenmiş olan bağımsız mal toplulukları, kendileri ile ilgili özel hükümler uyarınca tüzel kişilik kazanırlar. T.C.Anayasası da, köy mahalli idaresinin, köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişisi olduğunu söylemektedir. Anayasada düzenlenmiş olan Köy tüzel kişiliğinin Bakanlık Kararı ile kaldırılması mümkün değildir. Köy Kanununa göre de cami, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi orta malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar bağ ve bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil ederler. Köy bir yerden bir yere götürülebiilen veya götürülemeyen mallara sahip olan ve Köy Kanunu ile kendisine verilen işleri yapan başlı başına bir varlıktır. Buna "şahsı manevi" denir. Köy işlerinin bir çoğu bütün köylü birleşerek imece ile yapılır.

Yani köylüler, köy tüzel kişiliğinin üyesidirler ve tüzel kişiliğin tüm gelir, gider vb. kıymetli evrakına ve gayrimenkullerine ortaklırlar. Bu ortak mallar nasıl olur da kendilerine sorulmadan alınır. Kökleri zedelenip hastalanan sonra da çürüyüp düşen koca ağaçlar gibi birden mallarından, yurtlarından olmuşlardır. Hani Anayasada güvence vardı. *Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahipti. Bu haklar, ancak*

kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir, (Anayasanın 35.maddesi). Köylerinin tüzel kişiliğinin mülkiyet hakları, ortada bir kamu yararı yok iken Bakanlık Kararı ile sona erdirilmiş, miras hakları yok edilmiştir. Gelecek kuşaklara da bu mirası devredemeyeceklerdir. Güya Devlet, toprağın verimli olarak işletilmesini korumak ve geliştirmek, erozyonla kaybedilmesini önlemek ve topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçilikle uğraşan köylüye toprak sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri alır (Anayasanın 44.maddesi);

Devlet merayı, çayırı da koruyacaktı, tarım arazileri ile çayır ve meraların amaç dışı kullanılmasını ve tahribini önlemek, tarımsal üretim planlaması ilkelerine uygun olarak bitkisel ve hayvansal üretimi artırmak maksadıyla, tarım ve hayvancılıkla uğraşanların işletme araç ve gereçlerinin ve diğer girdilerinin sağlanmasını kolaylaştırır.

Devlet, bitkisel ve hayvansal ürünlerin değerlendirilmesi ve gerçek değerlerinin üreticinin eline geçmesi için gereken tedbirleri alır.(45.m)

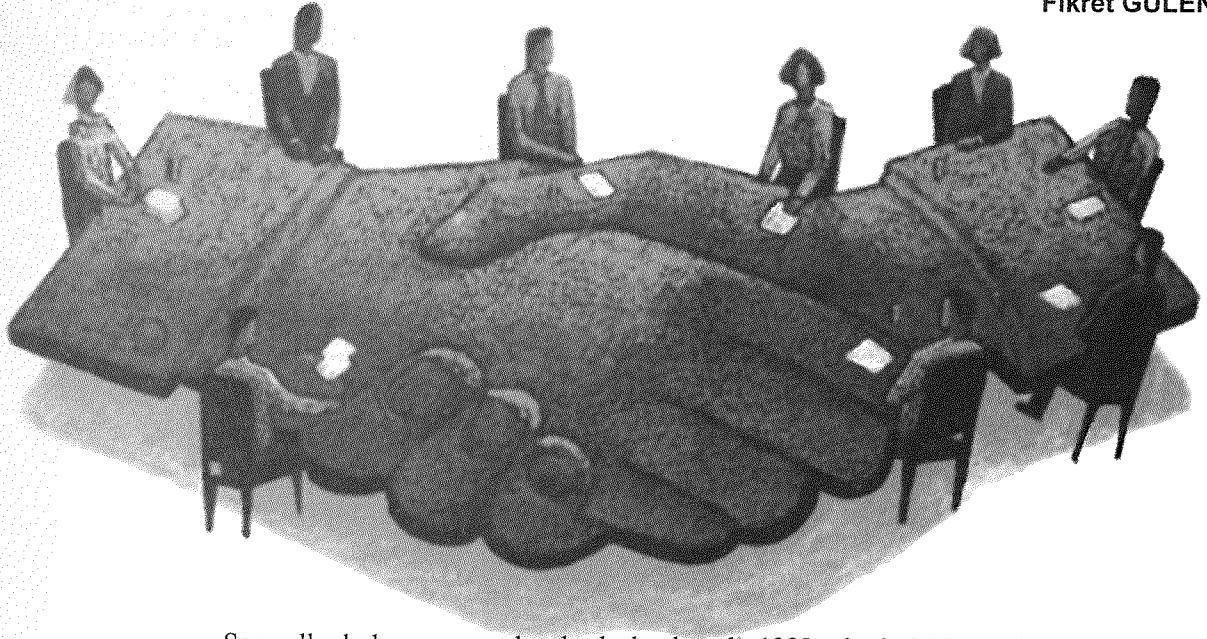
Takipteyiz.

Köylerinin tüzel kişiliğinin mülkiyet hakları, ortada bir kamu yararı yok iken Bakanlık Kararı ile sona erdirilmiş, miras hakları yok edilmiştir. Gelecek kuşaklara da bu mirası devredemeyeceklerdir.

⁵ Örnek: "Başbakanlık Toplu Konut İdaresi (TOKİ) Başkanlığı, Kütahya Merkez İnköy mevki 2'nci etapta, konut, adaici, genel altyapı ve çevre düzenlemesi işleri için ihale açtı." www.toki.gov.tr.

ÖZELLEŞTİRME, YAP-İŞLET-DEVRET, KAMU ÖZEL SEKTÖR İŞBİRLİĞİ

Fikret GÜLEN

Son yıllarda kamunun geleneksel olarak varlığını sürdürdüğü alanlara özel sektörün özelleştirme ve yap-işlet-devret uygulamaları ile girmesi bütün ülkelerde yaygınlık kazandı. Ülkemizde de 1980'li yıllardan itibaren kamunun büyük finansman ihtiyacı gösteren yatırımlarının önemli bir bölümü yap-işlet-devret modeli çerçevesinde finanse edildi ve kamu varlıklarının çoğu özelleştirme yoluyla özel sektöre devredildi.

Yap-işlet-devret ile ilgili ilk yasal düzenleme 1984 yılında yapıldı.

Yap-işlet-devret uygulamaları ile ilgili ilk yasal düzenleme 4.12.1984 tarih ve 3096 sayılı Kanun'dur. Bu kanunla özel sektöre de elektrik üretim, iletim, dağıtım ve ticaretiyle ilgili yatırım yapma ve bu konularda faaliyette bulunma olanağı tanındı. Bu kanun kapsamında elektrik santrali projelerinden 11 tanesinde ilgili kamu kuruluşlarının yükümlülüklerine Hazine Garantisi veril-

di. 1988 yılında 3465 sayılı Kanun ile özel sektör kuruluşlarının otoyol yapımı, bakımı ve işletmesine olanak sağlandı. 21 adet otoyol, Hazine garantisi olmaksızın yap-işlet-devret modeli ile gerçekleştirildi.¹

1994 yılında yürürlüğe giren 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtılması Hakkında Kanun ile hemen her sektördeki altyapı projelerinin yap-işlet-devret yöntemi ile gerçekleştirilmesi kabul edildi. Bu Kanun kapsamında; köprü, tünel, baraj, sulama, içme ve kullanma suyu, arıtma tesisi, kanalizasyon, haberleşme, elektrik üretim, iletim, dağıtım ve ticareti, maden ve işletmeleri, fabrika ve benzeri tesisler, çevre kirliliğini önleyici yatırımlar, otoyol, demiryolu, yeraltı ve yerüstü otoparkı ve sivil kullanıma yönelik deniz ve hava limanları ve benzeri yatırım ve hizmetlerin yaptırılması, işletilmesi ve devredilmesi

¹ 2005 yılı Nisan ayında 5335 sayılı Kanun ile, mevcut otoyolların ve işletme bakım tesislerinin de İşletme Hakkı Devri modeli ile özel sektör tarafından işletilmesine olanak sağlandı.

konularında, yap-işlet-devret modelinin uygulanabileceği hükme bağlandı.²

1997 yılında kabul edilen 4283 sayılı Kanun ile termik elektrik santrali projelerine özgü olarak yap-işlet modeli yürürlüğe kondu ve 5 adet termik elektrik santrali Hazine Garantisi altında yap-işlet modeliyle gerçekleştirildi.

Yap-işlet-devret modeli çerçevesinde idare ile şirket arasında yapılacak sözleşmelerin, imtiyaz sözleşmesi olduğu ve bu nedenle bu sözleşmelere özel hukuk hükümlerinin değil idare hukuku hükümlerinin uygulanması gerektiği, dolayısıyla tahkimin söz konusu olmayacağı yolundaki yargı kararları özellikle yabancılardan büyük tepki gördü. 1999 yılında yapılan yasal düzenlemelerle yap-işlet-devret modeliyle yapılan sözleşmelerin özel hukuk sözleşmesi sayılması için yasal çerçeve oluşturuldu ve böylece ulusal ve uluslararası tahkimin yolu açıldı.³

Özelleştirmeye Yönelik İlk Yasal Düzenleme de 1984 yılında Yürürlüğe Girdi.

1984 yılından itibaren özelleştirmeler de başladı. Özelleştirmeye yönelik ilk yasal düzenleme, 1984 yılında çıkarılan ve kamu iktisadi teşebbüsleri ile bunlara ait tesislere, hisse senedi ihracı yoluyla gerçek ve tüzel kişilerin ortak edilebilmesine veya bu tesislerin işletme hakkının belli sürelerle devrine olanak tanıyan 2983 sayılı Kanun'dur. 1986 yılında 3291 sayılı Kanunla kamu kuruluşlarının özelleştirme kapsamına alınmasına ilişkin esaslar belirlendi. Daha sonra 1994 yılında 4046 sayılı Kanunla, özelleştirme'nin kapsamı genişletildi ve iktisadi devlet teşekkülleri ile bunlara ait kurum ve pay-

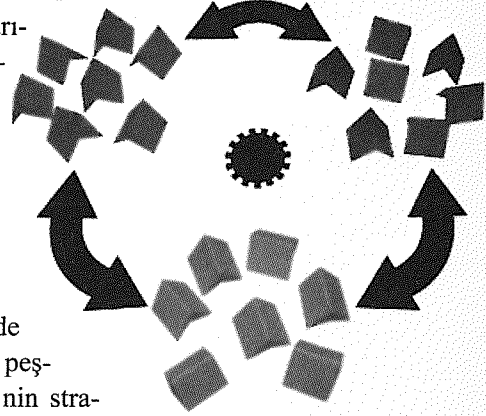
ların yanı sıra, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının da özelleştirilebilmesine imkan tanıyan düzenlemeler yapıldı.

Özelleştirme uygulamaları asıl olarak AKP iktidarı ile hız kazandı. Bu dönemde özelleştirmelerin çoğu peşkeşe dönüştü. Türkiye'nin stratejik öneme haiz kuruluşları bu dönemde gözü kapalı bir şekilde elden çıkarıldı. TELEKOM 6.5 milyar Dolara, TÜPRAŞ, 4.1 milyar Dolara, ERDEMİR, 2.7 milyar Dolara satıldı.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın verilerine göre; 1985 yılı ile 2006 yılı arasında; 244 kuruluştaki kamu hisseleri, 22 yarım kalmış tesis, 376 taşınmaz, 6 otoyol, 2 boğaz köprüsü, 97 Tesis, 6 Liman, şans oyunları lisans hakkı ile Araç Muayene İstasyonları özelleştirme kapsamına alındı. Eylül 2007 tarihi itibarıyla 193 kuruluştaki hisse senedi veya varlık satış/devir işlemi yapıldı ve bu kuruluşlardan 183'ünde hiç kamu payı kalmadı. 1985 yılından bugüne kadar gerçekleştirilen özelleştirme uygulamalarının toplam tutarı 29,9 milyar Dolar oldu. Bu satışların 21.8 milyar Dolar tutarındaki kısmı AKP iktidarı döneminde gerçekleşti.

Kamunun Özel Sektörle İşbirliği Yapması İçin Farklı Yöntemler de Kullanıldı.

Kamunun özel şirketlerden hizmet satın alması, yerel hizmetlerin şirketler eliyle yaptırılması veya yerel yönetimlerin bazı hizmetlerin yapılması için özel sektöre

Özelleştirme uygulamaları asıl olarak AKP iktidarı ile hız kazandı. Bu dönemde özelleştirmelerin çoğu peşkeşe dönüştü. Türkiye'nin stratejik öneme haiz kuruluşları bu dönemde gözü kapalı bir şekilde elden çıkarıldı. TELEKOM 6.5 milyar Dolara, TÜPRAŞ, 4.1 milyar Dolara, ERDEMİR, 2.7 milyar Dolara satıldı.

² Her yıl bütçe kanunlarında yer alan hükümlerle sağlanan Hazine Garantileri de ilk kez bu Kanun ile düzenlendi. Hazine garantileri daha sonra 4749 sayılı Kanunla ayrıntılı ve kalıcı olarak düzenlendi.

³ 1999 yılında 4446 sayılı Kanun ile Anayasa'nın çeşitli maddeleri değiştirildi. Anayasa'nın 47. Maddesine bir fıkra eklenerek; Devlet tarafından yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile yaptırılabilmesinin kanunla belirlenmesi kabul edildi. 125. maddeye eklenen bir fıkra ile; kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz sözleşmelerinin ve bunlardan doğan uyuşmazlıkların milli veya milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi hükme bağlandı. 155. maddesi değiştirilerek, Danıştay'ın imtiyaz sözleşmelerini incelemesi ve anlaşmazlık halinde idari yargının bu davalara bakması yerine görüş bildirmesi hükme bağlandı. Aynı yıl 4493 sayılı Kanun ile 3996 sayılı Kanun'da değişiklik yapılarak idare ile sermaye şirketi veya yabancı şirket arasında yapılacak sözleşmelerin, özel hukuk hükümlerine tabi olacağı kabul edildi.

**Kamu
Özel Sektör
İşbirliği
modelinin
bir başka
özellliği,
doğrudan
özeleştirmeye
karşı
yönelebilecek
tepkileri bertaraf
etmeye uygun
nitelikte olması ve
kamunun
varlığını
sürdürmesinde
yarar olan
hallerde bile
kamu
hizmetlerinin
ticarileştirilmesine
olanak
sağlamasıdır.**

tesisler kurdurması, işletmesi,⁴ kamu-
nun özellikle konut yapımı konusunda
özel sektörle gelir ya da hasılat paylaşımı
yoluyla ortaklaşa proje geliştirmesi,⁵ kamu
kurum ve kuruluşlarına ait altyapı tesisleri
ile KİT'lere ait tesisler için "Gelir Ortaklı-
ğı Senedi"⁶ çıkarılarak gelirlerin "menkul
kıymetleştirilmesi"⁷ gibi yöntemler geç-
miş yıllarda ülkemizde de uygulandı. Yani,
ülkemizde kamu ile özel sektörün işbirliği
yapması yeni değildir. Geçmişte özel olarak
Kamu Özel Sektör İşbirliği adı verilmeden
bu iki sektör birlikte iş yapmıştır.

Kamu Yatırımlarının Finansmanında Kamu Özel Sektör İşbirliği

Özel sektörün kamunun hizmet sunduğu
alanlara başka yöntemleri de kullanarak
daha fazla girmesi istenmektedir. Bu yüz-
den, kamu yatırımlarının finansmanı için
yeni alt modeller önerilmekte ve bu alt
modellerle kamu özel sektör işbirliğinin
daha da geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Kamu Özel Sektör İşbirliği (Public Pri-
vate Partnership) adı verilen alt modellere
ilişkin uygulamalara önümüzdeki günlerde
daha çok rastlayacağız. Günümüzde "Kamu
Özel Sektör İşbirliği" olarak adlandırılan
modelden kast edilen şey; alt ve üst yapı

projelerinin hayata geçirilmesi amacıyla
özellikle; çevre, konut, ulaşım, su, kana-
lizasyon ve katı atık yönetimi konusunda
kamu ile özel sektörün projelerin finansma-
nı yanında, işletme ve yönetimi konusunda
da işbirliği yaptığı projelerdir. Bu bakı-
mdan Kamu Özel Sektör İşbirliği modeli;
yap-işlet-devret, gelir hasılat paylaşımı,
işletmenin devri, gelir ortaklığı senedi gibi
yöntemlere çok benzeyen bir finansman
modelidir ve bu anlamda yeni değildir.
Kamu Özel Sektör İşbirliği modeli, bu yön-
temleri de kapsayan ama; uygulama, işlet-
me, yönetim ve risk paylaşımı gibi konular-
da yeni yaklaşımlar getiren bir finansman
modelidir.

Kamu Özel Sektör İşbirliği modelinin
bir başka özelliği, doğrudan özeleştirme-
ye karşı yönelebilecek tepkileri bertaraf
etmeye uygun nitelikte olması ve kamunun
varlığını sürdürmesinde yarar olan hallerde
bile kamu hizmetlerinin ticarileştirilmesine
olanak sağlamasıdır.

Son on yıldır⁸ hükümetlerin izledikleri
politikalarla yatırım harcamalarını azalt-
ması, Dünya Bankası ve yabancı yatırımcı
bankaların ise gittikçe büyüyen kamunun
finansman ihtiyacını "Kamu Özel Sektör

⁴ Özellikle yerel yönetimlerle ilgili yeni yasal düzenlemelerde belediyeler, bazı işlerin özel sektör eliyle işlettiril-
mesi ya da yaptırılması için yetkilerle donatıldı. Örneğin belediyeler; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak;
atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek
ve işlettirmek; kaynak sularını işletmek veya işlettirmek, toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su
ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlet-
tirmek, katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile
ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak, yat limanı ve iskele kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek için
yetkilidir. Hatta bu hizmetler Danıştay'ın görüşü ve İçişleri Bakanlığı'nın kararıyla süresi kırk dokuz yılı geçme-
mek üzere imtiyaz yoluyla devredebilir. Belediyeler, toplu taşıma hizmetlerini imtiyaz veya tekel oluşturmayacak
şekilde ruhsat vermek suretiyle yerine getirebileceği gibi toplu taşıma hatlarını kiraya verme veya hizmet satın
alma yoluyla yerine getirebilir.

⁵ TOKİ bazı konutları Hasılat Paylaşımı yöntemiyle yapmaktadır. Arsayı TOKİ vermekte, konutları müteahhit yap-
maktadır. Konut satışlarından elde edilen hasılat, arsanın konut yapım giderleri içindeki payına göre paylaşılma-
ktadır.

⁶ Gelir Ortaklığı Senetleri, 1984 tarihli "Tasarrufların Teşviki ve Kamu Yatırımlarının Hızlandırılması Hakkında
Kanunu"nda düzenlenmiştir. 2983 sayılı Kanun, kamu kurum ve kuruluşlarına (KİT'ler dahil) ait alt yapı tesisleri
ile KİT'lere ait tesisler için "gelir ortaklığı senedi" çıkarılmasına imkan tanımaktadır. Geçmiş dönemlerde köprü
ve barajlar için gelir ortaklığı senedi çıkarılmıştır.

⁷ Menkul kıymetleştirme (Securitization), risk paylaşımı amacıyla sermaye piyasası araçları içinde likit olmayan
araçların (aktiflerin) likit hale dönüştürülmesi sürecidir. Bu kapsamdaki aktifler arasında ikametgah amaçlı ipo-
tekler, otomobil kredileri, kredi kartı alacakları yer almaktadır. Mortgage yasası ile "menkul kıymetleştirme" ye
yeni bir boyut katılmış oldu.

⁸ 1998 yılında Türkiye artık IMF, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü ve uluslararası finans ve derecelendirme
kuruluşlarının denetim ve gözetiminde ekonomik ve siyasal kurumlarını neoliberal koşullandırılmaların biçimlen-
dirmesini kabullenmiş ve uluslararası işbölümünde kendisine biçilen yeni rolü üstlenmiştir. (IMF Gözetiminde On
Uzun Yıl, 1998-2008, Bağımsız Sosyal Bilimciler)

İşbirliği" projelerine kredi vererek karşılamayı seçmesi yüzünden bu model giderek yaygınlaşmaya başlamıştır.

Kamu ve yerel yönetim yatırımlarının finansmanı konusunda uluslararası tekel-lerden biri olan ve kamu finansmanı alanında Dünya pazar liderliğini elinde bulunduran Dexia'nın, Türkiye'de Denizbank'ı satın alması, bundan sonra ülkemizde çok sayıda kamu özel sektör işbirliği projesi ile karşı karşıya kalacağımızı göstermektedir. Dexia/Denizbank Kamu ve Proje Finansmanı Genel Müdür Yardımcısı Wouter Van Roste, Türkiye'ye kamu ve proje finansmanı alanında lider olmak ve yerel yönetimlere finansman imkanları yaratmak için geldiklerini belirterek, alt-üst yapı yatırımları, çevresel yatırımlar, kentsel dönüşüm projeleri, ulaşım şebekeleri gibi kamunun finansmana ihtiyaç duyabileceği her türlü yatırımdan etkin pay almak ve finans sektörünün lideri olmayı hedeflediğini açıkladı.

Ülkemizde kamu özel sektör işbirliği projeleri ile ilgili uluslararası toplantılarda⁹ dile getirilen görüşler dikkate alındığında; mevcut yasaların kamu özel sektör işbirliği projelerini hayata geçirmek için zaten yeterli olduğunu, yapılması gereken bir iki ufak iyileştirme ihtiyacı dışında yasal ortamın uygun olduğu anlaşılmaktadır.

Dünya Bankası Türkiye Direktörü Andrew VORKINK, 2006 yılında İstanbul'da düzenlenen Kamu Özel Sektör İşbirlikleri Zirvesinde yaptığı konuşmada: "Türkiye'de mevcut Ticaret Kanunu ile şirketlere yönelik kanunun başarılı Kamu Özel Ortaklıkla-

rının uygulanması ve yönetilmesi için yeterince gelişmiş olduğunu, sorunların genellikle Kamu Özel Ortaklıklarının önerilen mülkiyet yapısı konusunda ortaya çıktığını, çoğunlukla kilit önem taşıyan konunun, söz konusu ortaklığın Yönetim Kurulunda karar verme sürecini kimin kontrol edeceğinin olduğunu" belirtti.¹⁰

Nitekim, kamu özel sektör işbirliğini konu alan özel bir yasal düzenleme olmamasına karşın, Dünya Bankası tarafından finanse edilen ve Hazine Müsteşarlığı tarafından garanti verilen Antalya Su ve Kanalizasyon Projesi¹¹ ile Alaçatı-Çeşme Su Tedarik ve Kanalizasyon Projesi¹² kapsamında su ve kanalizasyon hizmetlerini belirli süre yönetmek üzere özel bir işletmeci seçildi.

Sadece Antalya ve Çeşme-Alaçatı örnekleri değil, ülkemizde geçmişte uygulanan yap-işlet-devret projeleri, yabancı yatırımcılara sağlanan Hazine garantileri, gelir ortaklığı senetleri, işletme hakkının devri, hasılat paylaşımı gibi yöntemler de kamu özel sektör işbirliği modelinin zaten uygulandığını göstermektedir.

Kamunun Hizmet Sunduğu Alanlara Özel Sektörün Girebilmesi İçin Hizmetlerin Yüksek Fiyatla Satılması Gerekir.

Neo liberal ideoloji, kamunun maliyetin altında ya da düşük kar oranıyla hizmet sunarak verimsiz yatırım yaptığını, asıl görevi yerine başka işlerle uğraştığını, hizmet alanın bedelini ödemesi gerektiğini kitlelere empoze etmeye çalışıyor. Bedelini

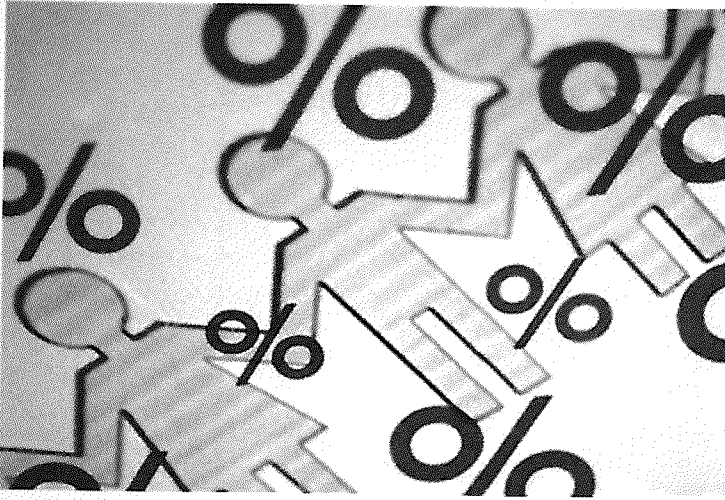
Neo liberal ideoloji, kamunun maliyetin altında ya da düşük kar oranıyla hizmet sunarak verimsiz yatırım yaptığını, asıl görevi yerine başka işlerle uğraştığını, hizmet alanın bedelini ödemesi gerektiğini kitlelere empoze etmeye çalışıyor. Bedelini ödemeyen, maliyetine katlanmayan hizmet alamaz anlayışı topluma kabul ettirilmek isteniyor.

⁹ Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, Dünya Bankası, İngiltere Ticaret ve Yatırım Kuruluşu ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk Derneği 15-16 Eylül 2006 tarihinde İstanbul'da Kamu Özel Sektör İşbirlikleri Zirvesini düzenledi. Dexia'nın liderliğinde her yıl farklı bir ülkede düzenlenen Uluslararası Kamu ve Yerel Yönetim Finansmanı Kongresi'nin dördüncüsü 12-13 Şubat 2007 tarihinde Denizbank'ın ev sahipliğinde İstanbul'da düzenlendi.

¹⁰ Bu sorunun, AB uyum yasaları çerçevesinde TBMM'de görüşülmekte olan Türk Ticaret Kanunu ile halledileceği anlaşılmaktadır.

¹¹ Antalya su işletmeciliği, 1996 yılında ihaleye çıkarıldı. İhaleyi Fransız Suez firması kazandı. Firma su ve atık su işletmeciliği yapmayı üstlendi. Bu proje kapsamında Dünya Bankası ve Avrupa Yatırım Bankası 100 milyon Dolar kredi verdi. Firma, Mayıs 2002'de yatırımların zamanında yapılmadığını ve zarar ettiğini ileri sürerek tazminat talebinde bulundu ve tahkime gitti. Tahkimde görevli 3 hakemden 2'si Suez'i haklı buldu. Sorun Yargıtay'da çözüme kavuşmayı bekliyor. (Hizmet İş Sendikası Yerel Kamu Hizmetlerinde Özelleştirme Raporu)

¹² Çeşme ve Alaçatı belediyeleri 1997 yılında ilgili belediyelerin su, atık su ve katı atık alt yapı tesislerini yapmak için Çal-Bir adı altında bir birlik kurdu. Çal-Bir ve Dünya Bankası altyapı çalışmalarını finanse etti. 2003 yılında su ve atık su işletmeciliği 10 yıllık bir süre için Fransız Veolia Water şirketinin yan kuruluşu Alçesu adlı şirkete verildi. Dünya Bankası 13.1 milyon dolar kredi verdi.

Belediyelerin kendilerine sunulan fonları ellerinden kaçırmamak için her türlü tavizi vermeye hazır olduğunu bilen bu çevreler yani, su ile ilgili alt yapıya kaynak sağlayanlar, su işletmeciliğinin özel şirketler eliyle yapılmasından yana olduklarını açıkça belli ediyor ve kamu kurumlarını bu doğrultuda teşvik ediyor.

ödemeyen, maliyetine katlanmayan hizmet alamaz anlayışı topluma kabul ettirilmek isteniyor.

Kamu hizmetlerinin paralı hale gelmesi de yeterli değildir. Sağlık; eğitim; barınma; su; temiz hava, sağlıklı çevre gibi en temel ihtiyaçlara ancak maliyetin üstündeki fiyatı ödeyenler erişebildiğinde bu alanlara özel sektör girebilir. Bazı hizmetlerin maliyetin üstünde düşük fiyatla kamu hizmeti olarak sunulması bile, bu alanlara özel sektörün girmesini engelliyor.

Örneğin, bu yüzden şehirlerdeki içme suyuna, tarımdaki sulama suyuna maliyetin üstünde para ödeyenlerin erişebilmesi isteniyor. Bu bedel ödenmezse su tekellerinin büyük bir pazardan mahrum kalacağı biliniyor.

Su pazarının büyüklüğü, Dünya'nın her yerinde su yönetiminin ve işletmesinin de özel sektöre devrini, suyun ticarileştirilmesini gündeme getirdi.¹³

Dünya Bankası, yabancı yatırım bankaları ve uluslar arası özel su şirketleri, suyu ticarileştirmede bütün ülkelerde aynı modeli uyguluyor. Ya, su iletim şebekeleri bütünüyle özel sektöre devrediliyor, yani "su" tam anlamıyla özelleştiriliyor, veya işletme-devret modeli ile şirket veya konsorsiyuma bir dizi ayrıcalık tanınıyor. Bu iki ana yöntemin yanında, kamu özel sektör işbirliği modeli çerçevesinde, çok zaman belli bir gelir garantisi sağlanarak su yönetimi özel sektöre devrediliyor.

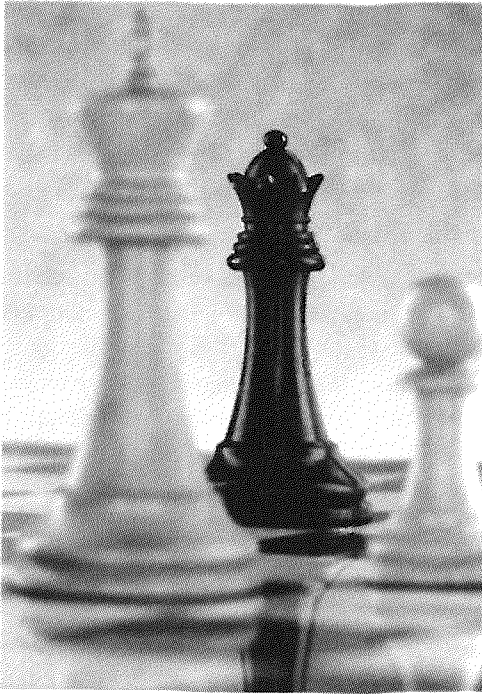
Belediyelerin kendilerine sunulan fonları ellerinden kaçırmamak için her türlü tavizi vermeye hazır olduğunu bilen bu çevreler yani, su ile ilgili alt yapıya kaynak sağlayanlar, su işletmeciliğinin özel şirketler eliyle yapılmasından yana olduklarını açıkça belli ediyor ve kamu kurumlarını bu doğrultuda teşvik ediyor. Giderek büyüyen yatırım yapma ihtiyacı nedeniyle kamu yöneticileri tek seçenek haline dönüştürülen finansman modelini kabul etmek zorunda kalmakta. Birçok belediye Dünya Bankası'nın ve yatırım bankalarının fonlarını kullanarak atık su arıtma, içme suyu arıtma, su dağıtım sistemlerinin yenilenmesi, baraj inşaatı gibi projeleri çokuluslu tekeller aracılığı ile sürdürmeye çalışmaktadır.¹⁴

Suyun petrolden sonra en çok kar getiren iş olması, çokuluslu şirketlerle Dünya Bankasının bu alana girmesine neden oldu. 1996 yılında Dünya Bankası'nın öncülüğünde programında çokuluslu şirketler¹⁵ ile Dünya Bankası'nın görüşlerinin ağır bastığı 300 üyeli "Dünya Su Konse-

¹³ 2000 yılında İkinci Dünya Su Forumunda suyun serbest piyasa rekabetine açılması kabul edildi. Dünya Bankası ve IMF tarafından desteklenen uluslar arası şirketler su hizmetlerinin yönetimini Dünya'nın her yerinde ele geçirmektedir. Su endüstrisinin yıllık karı (yaklaşık 1 trilyon Dolar) petrol sanayinin karının %40'ına ulaşmıştır ve şimdiden ilaç sektörünün karını geçmiştir. Dünya sularının henüz %5'inin özelleştirildiğini düşünürsek ne kadar büyük bir kar potansiyeli olduğu anlaşılır. (Su Pazarı, Kudret Ulusoy)

¹⁴ 5 Nisan 2007 tarihli gazetelerde yer alan haberlere göre, Siirt Belediye Meclisi, kente içme suyu bedellerinin Euro üzerinden hesaplanmasına karar verdi. Böylece, Siirt'de halen metreküüp 60 YKr olan içme suyunun ücreti 1.37 YTL'ye çıktı. Siirt Belediye Başkanı AKP'li Mervan Gül, belediyenin 21 milyon Euro tutarındaki kentteki tüm kanalizasyon ve su şebekesinin yenilenmesi için proje hazırlayarak Alman Yatırım Bankası'ndan kredi aldıklarını söyledi. Gül, bu krediye karşılık olarak Hazine Müsteşarlığı'nın kefil olmak için getirdiği koşul nedeniyle içme suyu bedellerinin o günkü Euro kuru üzerinden hesaplanarak faturalara YTL olarak yazılacağını söyledi.

¹⁵ Fransız Lyonnaise des Eaux'a bağlı Suez, Fransız Generale des Eaux'a bağlı Vivendi, Alman RWE'ye ile ortak İngiliz Thames Water ve ABD şirketi Bechtel Dünyada su konusunda uzmanlaşmış en büyük tekeller olarak biliniyor.

yi” kuruldu.¹⁶ Konsey 1997’de Fas’ta ve 2000’de Hollanda’da 2003’te Japonya’da ve 2006’da Meksika’da Dünya Su Forumlarını topladı. Mart 2009’daki Beşinci Dünya Su Forumu’nun İstanbul’da yapılması kararlaştırıldı.

Bu forumun İstanbul’da yapılması boşuna değil. 2007 Şubat’ında Denizbank’ın İstanbul’da düzenlediği Uluslararası Dördüncü Kamu ve Yerel Yönetim Finansmanı Kongresi’nde konuşma yapan Devlet Bakanı Ali Babacan, Türkiye’nin 20 yıllık bir dönem içinde yapması gereken çevre yatırım tutarının 70 milyar Euro olduğunu, bunun 51 milyar Euro’sunun su ve atık su yatırımı olarak planlandığını açıkladı.

Aslında kamu özel sektör işbirliği yoluyla su veya kanalizasyon hizmetlerini belirli süre yönetmek üzere özel bir işletmeci seçilmesi, geçici bir çözüm olarak görülmekte. Asıl istenen şey, bu kamu hizmetlerini hızla ticarileştirmek, ortam uygun ise bunu özelleştirme yoluyla yapmaktır.

Dünya Bankası Türkiye Direktörü Andrew VORKİNK, Kamu Özel Sektör İşbirlikleri Zirvesinde yaptığı konuşmada: “İyi yapılandırılmış yönetim sözleşmelerinin¹⁷ yatırım ortamı uygun olduğunda işletmenin bütünüyle özelleştirilmesi için daha iyi bir teklifin gelmesini beklemek açısından geçici anlamda tek çözüm olabileceğini” belirtti.

Kamu Özel Sektör İşbirliğini Artırmayı Hedefleyen Yeni Yasal Düzenlemeler

Finansal kuruluşlar ülkemizdeki mevcut yasal ortamı kamu-özel sektör işbirliği projeleri için yeterli görmesine karşın iktidar, çeşitli yasa tasarıları ile bu alanda yeni düzenlemeler yapmayı amaçlamaktadır. Böylece uygulamaya yeni boyutlar katmak ve kamu yararı açısından var olan sınırlamalar bile kaldırılmak istenmektedir.

Kentlerde oluşan rantın özel sektöre devrine olanak sağlayan Dönüşüm Alanları Kanun Tasarısı, konut finansmanını özel sektör eliyle çözmeye yönelik Mortgage Yasası, İller Bankası’nın tasfiyesi hakkındaki kanun tasarısı, şehirlerin içme suyu ve kanalizasyon işlerinde Devlet Su İşleri’ni

Aslında kamu özel sektör işbirliği yoluyla su veya kanalizasyon hizmetlerini belirli süre yönetmek üzere özel bir işletmeci seçilmesi, geçici bir çözüm olarak görülmekte. Asıl istenen şey, bu kamu hizmetlerini hızla ticarileştirmek, ortam uygun ise bunu özelleştirme yoluyla yapmaktır.

¹⁶ Dünya Su Konseyi, “su sorunu”nu nasıl algılıyor? Neler öneriyor? Tüm neoliberal reçetelerde olduğu gibi işin “fikriyatı” Dünya Bankası’na devredilmiş. Basitleştirerek özetleyelim: Güney” coğrafyasında, kentlerdeki yüksek nüfus artışı su kaynakları üzerine aşırı baskı getirmekte; su sunumunda kıtlık yaratmaktadır. Maliyetin altında, yapay olarak düşük fiyatlandırıldığı için su tüketiminde israf doğmaktadır. Devlet ve yerel yönetimler, düşük yatırım, popülizm ve yolsuzluk nedenleriyle bu işi becerememektedir. Güvenli su üretimi, dağıtımı için özel sektörü, bu işe ortak yapmak; daha da açıkçası bu işlevleri özelleştirmek gerekir. Bu basit önerme, Latin Amerika’da yerel yönetimlerin altyapı yatırımları için verilen Dünya Bankası kredilerinde, yer yer de İMF anlaşmalarında ön koşul olarak ileri sürüldü. Burada sözü geçen “özel sektör” ün, aslında, “gariban” yerli sermayedarlar değil, Bechtel, Enron, Suez, Vivendi gibi çokuluslu şirketler olduğu kısa zamanda anlaşıldı. Ve, bu “sihirli” formüle teslim olan siyasi iktidarlar, kısa zamanda, özellikle Latin Amerikalı kent yoksullarının şiddetli direnmeleriyle karşılaştılar. Öyle ki Bolivya’da su dağıtımını üstlenen iki uluslararası şirkete karşı başlatılan “su savaşları”, giderek bir halk ayaklanması dönüşerek Evo Morales ‘i başkanlığa getiren süreçte de yol açmış oldu. Türkiye boş yere mi seçildi? Önümüzdeki üç yıl boyunca ülkemiz belediyelerini de birer laboratuvar gibi kullanıp, 2009’da “özel sektöre dayalı su sistemlerinin Türkiye bilançosu” mu tartışılacaktır. (Korkut Boratav- Su Kavgaları- Sıra Türkiye’de mi? Cumhuriyet)

¹⁷ “Yönetim sözleşmelerinden” kastedilen şey; su yönetiminin özel sektöre devridir.

**Belediyeler
kentsel
dönüşüm
projeleri
hazırlamak için
zaten yetkili
iken TBMM’de
görüşülmeyi
bekleyen
Dönüşüm
Alanları
Hakkında
Kanun
Tasarısı¹⁸
ile kentsel
dönüşümün
hiçbir
sınırlamaya
tabi olmadan
yapılmasının
önerilmesi,
para kazanma
hırsını aşan
bir şeydir ve
ancak yağma
kültürü ile
açıklanabilir.**

yetkili kılan ve hükümetler arası ikili işbirliği kapsamında yer alan ve projesi imzalanmamış Hidro Elektrik Santrallerinin Yenilenebilir Enerji Kanunu hükümlerine göre yapılma olanağı sağlayan 5625 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun, 5683 sayılı Sağlık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap- İşlet- Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanun ile Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı, bu anlamda gündeme getirilen yasa tasarılarına verilebilecek örneklerdir.

Dönüşüm Alanları Kanun Tasarısı

Bilindiği gibi belediyeler, 5393 sayılı yeni Belediye Kanununda kentsel dönüşüm projeleri yapmak için yetkili kılındı. Son iki yıldır özellikle Ankara ve İstanbul’da kentsel dönüşüm projeleri kapsamında gerçekleştirilen imar planı değişiklikleri ile AKP yandaşlarına aktarılan rantlar inanılmaz boyutlara ulaştı. Belediyeler kentsel dönüşüm projeleri hazırlamak için zaten yetkili iken TBMM’de görüşülmeyi bekleyen Dönüşüm Alanları Hakkında Kanun Tasarısı¹⁸ ile kentsel dönüşümün hiçbir sınırlamaya tabi olmadan yapılmasının önerilmesi, para kazanma hırsını aşan bir şeydir ve

ancak yağma kültürü ile açıklanabilir. Tasarıda yer alan hükümlere göre, dönüşüm alanı ilan edilen yerlerde, Kıyı Kanunu, Orman Kanunu, Boğaziçi Kanunu gibi kanunlarla getirilen kısıtlamalara veya yasaklara uyulmadan imar planı yapılabilecek.¹⁹

Bu Tasarının getirdiği olanaklar uygulama alanı bulduğunda, yerel yönetimlerin kentsel dönüşüm ve gelişim alanlarında özel sektör ile işbirliği yapması ve dönüşüm alanı olarak belirlenen sınırlar içinde kalan tüm arsa ve araziler üzerinde proje temelli gayrimenkul yatırım ortaklıkları kurması mümkün hale gelecek.

İktidar olduğundan bu yana muhtemel İstanbul depremi için hiçbir ciddi hazırlık yapmayan²⁰ AKP, depreme hazırlık bahnelerini kullanarak İstanbul’da oluşan rantta gözünü dikmiştir. İmar planı değişiklikleri ile gecekondu alanlarındaki kaçak yapılar yıkılarak yerlerine çok katlı apartman blokları veya iş ve ticaret merkezi binaları diki- lecek ve burada oluşan rantlar kamuya ya da orada oturanlara değil yeni yatırımcılara aktarılacaktır.²¹

Mortgage Yasası

AKP iktidarının hazırlayıp yürürlüğe soktuğu bir başka yasal düzenleme, konut sorununu ve finansmanını özel sektör eliyle çözmeye yönelik “Mortgage Yasası”dır.²² Bu yasayla ipoteğe dayalı menkul kıymet-

¹⁸ Tasarı, imar planı bulunsun veya bulunmasın kentsel ve kırsal tüm alanlarda: Hazine, il özel idareleri, kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ve vakıflar adına kayıtlı olanlar da dahil her türlü arsa ve arazilerin ve bunların üzerinde bulunan bütün yapıların bu Kanun uyarınca hazırlanan dönüşüm amaçlı imar planına uygun olarak iyileştirmesini, tasfiyesini, yenilenmesini, geliştirilmesini ve kentin konut, ticaret, sanayi, rekreasyon, teknik altyapı, sosyal donatı alanları ve diğer yatırım ihtiyaçları için; proje geliştirilmesi, arazi, arsa düzenlemesi, yapım işlerinin gerçekleştirilmesi, toplu ortaklık ve proje ortaklıkları kurulması, finansal destek sağlanması ve yönetilmesi, her türlü sınırlı ayni hak, şahsi hakların tesis ve devri, trampa da dahil olmak üzere bu konuda yapılacak her türlü iş ve işlemleri kapsamaktadır. (Erdal Karademir, İzmir milletvekili, Karşıoy yazısı)

¹⁹ Tasarıya göre, dönüşüm alanlarında Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, Milli Parklar Kanunu, Çevre Kanunu, Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Kurulmasına Dair KHK, Kıyı Kanunu, Boğaziçi Kanunu, Maden Kanunu, Orman Kanunu, Köye Yönelik Hizmetler Hakkında Kanun, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu, Mera Kanunu, Türk Sivil Havacılık Kanunu, Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunun hükümleri uygulanmayacak.

²⁰ Hazırlık yapmak bir yana ülkemizin en değerli bilim adamlarından oluşan Ulusal Deprem Konseyi feshedildi.

²¹ Mimarlar Odası Genel Başkanı Bülent Tuna, Yasa Tasarısı’nın geniş kapsamlı bir imar affına yol açacağını, kentsel dönüşümün, dönüştürülecek alanlarda yaşayanları şehrin dışına ötelediğini, dönüşüm alanlarında yapılacak yeni yapılar daha pahalı olacağından daha önce burada yaşayanların bu konutlardan edinmelerinin zorlaşacağı, bu kişilere, ‘bu yeni evlerden almak için ya borçlanın ya da çekin gidin’ denileceğini açıkladı.

²² Kamuooyunda Mortgage Yasası olarak bilinen Yasa’nın adı: 5582 Sayılı Konut Finansmanı Sistemine İlişkin Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’dur.

leştirme modeli devreye girdi. Böylece bir yandan ev satın alanlara kredi veren kuruluşların kredilerinin geri dönüşleri garanti altına alındı, diğer yandan ipotek edilmiş gayrimenkul satışından elde edilecek gelir tutarı karşılık gösterilerek menkul kıymetleştirilen değere yeni sermaye yatırımlarının yapılması sağlandı.

Mortgage Yasası ile projelere finansman sağlayan yatırımcıların riskleri en az düzeye indirildi. Konutların ipotek edilmesiyle kredi geri dönüşleri garanti altına alınarak şehirlerdeki yeni konut alanlarına veya kentsel dönüşüm alanlarına yatırım yapılması cazip hale getirildi. Oluşabilecek tüm riskler evi satın alanlara yüklendi. Bilindiği gibi, Mortgage Yasası'ndan önce de satın alanlar kredi kullandıklarında evi ipotek ettirmek zorunda idi. Ancak evin satılması ve yargı yoluyla paranın geri dönüşü uzun bir süreyi gerektiriyordu. Yeni düzenleme ile evin kısa sürede satılması ve paranın risksiz geri dönüşü garanti altına alındı.²³

İller Bankasının Yeniden Yapılandırılması

İller Bankası yerel yönetimlerin harita, imar planı, içme suyu, kanalizasyon, yapı, makine ve sondaj ve diğer kentsel yatırımlar projelerinin hazırlanmasından tamamlanmasına kadar bütün sorumlulukları yüklenen bir kuruluştur. Banka programına aldığı tüm projelerin ihalesinin teknik kontrolörlüğünü ve finansmanını kendisi yapmaktadır. İller Bankası'nın önemli diğer bir fonksiyonu da merkezi idarenin yerel yönetimlere aktardığı kaynakların dağıtımında aracılık yapmasıdır. İller Bankası ayrıca belediyeler lehine teminat mektupları düzenlemekte, kefalet işlemleri yapmaktadır. İller Bankası aynı zamanda yerel yönetimlere kredi sağlamakla görevli bir kurumdur.

AKP'nin gündeme getirdiği bir kanun tasarısıyla İller Bankası yasasında değişik-

lik yapılarak Banka'nın finansman sağlama dışındaki plan, proje yapma gibi görevleri tasfiye edilmek isteniyor.

Özellikle küçük belediyeler artık bedel ödmeden imar planına, haritaya ve alt yapı projelerine sahip olamayacak. İller Bankası, yerel yönetimlerin sadece finansman ihtiyaçlarını karşılayan bir kuruluş haline getirilirken Avrupa'nın en önde gelen kamu ve yerel yönetim altyapı finansörü konumunda olan Dexia'nın, Denizbank'ı tümüyle satın alma işlemi gerçekleştirildi. Banka yetkilileri, Dexia'nın ülkemizde de kamu ve belediyeye ait yatırımların finansörü olma kararında olduğunu açıkladı. İlerleyen günlerde İller Bankası'nın özelleştirilmesinin gündeme gelmesi artık kimseyi şaşırtmayacaktır.

Şehirlerin İçme Suyu ve Kanalizasyon İşlerinde Devlet Su İşleri'nin Yetkili Kılınması

Hükümet, 5625 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun'un 1. maddesi ile 4283 sayılı Yap-İşlet-Devret

Banka yetkilileri, Dexia'nın ülkemizde de kamu ve belediyeye ait yatırımların finansörü olma kararında olduğunu açıkladı. İlerleyen günlerde İller Bankası'nın özelleştirilmesinin gündeme gelmesi artık kimseyi şaşırtmayacaktır.

²³ Dar gelirli Mortgage sisteminin dışındadır. Değişken faiz uygulamasıyla konut sahibi olmak isteyen insanların konutlarını kaybetmek riski yüksektir. Ayrıca, söz konusu rehinli konut sistemi, düşen taşınmaz fiyatları söz konusu olduğunda, konutların elden çıkarılmasıyla dahi ödenemeyen borç yükleri oluşturabilecektir. (Oğuz Oyan, Konut Sorunu ve Kentsel Dönüşüm, Dünya Gazetesi)

Bu yasa ile belli bir bölgedeki birden çok belediyenin büyük ölçekli su ve kanalizasyon projeleri için DSİ yetkilendirilecek. Böylece sadece bir şehirdeki değil bir bölgedeki tüm şehir kasaba ve beldelerin su ve kanalizasyon ihtiyaçları için proje oluşturmak mümkün olacak ve uluslararası büyük tekellerin projelere ilgi duyması olanaklı hale gelecek.

Modeli ile Elektrik Enerjisi Üretim Tesislerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışının Düzenlenmesi Hakkında Kanunda değişiklik yaparak, Hükümetler Arası İkili İşbirliği kapsamında yer alan ve projesi imzalanmamış Hidro Elektrik Santrallerinin 5346 sayılı Kanundaki sınıra uymadan²⁴ bu kanun hükümlerinden yararlanma olanağı getirmektedir.

Bu Kanun'un 2. maddesi, 1053 sayılı Yasada değişiklik yapmaktadır. Bu değişiklik ile belediye teşkilatı olan yerleşim yerlerinin, içme, kullanma ve endüstri suyunun temini ve kanalizasyon hizmetleri için gelecek yıllara sari taahhütlere girişmeye DSİ Genel Müdürlüğü yetkili kılınmaktadır. Yasanın eski halinde DSİ Genel Müdürlüğü yalnızca Ankara, İstanbul, İzmir ve nüfusu 100.000'i aşan şehirlerde yetkili idi. Diğer şehirlerde ise İller Bankası yetkili idi. Yapılan bu yasa değişikliği ile DSİ'ye verilen bu yerleşim yerlerinin "içme, kullanma ve endüstri suyunun temini" görevine, "kanalizasyon" hizmetleri de eklendi.

Kısacası bu yasa ile belli bir bölgedeki birden çok belediyenin büyük ölçekli su ve kanalizasyon projeleri için DSİ yetkilendirilecek. Böylece sadece bir şehirdeki değil bir bölgedeki tüm şehir kasaba ve beldelerin su ve kanalizasyon ihtiyaçları için proje

oluşturmak mümkün olacak ve uluslararası büyük tekellerin projelere ilgi duyması olanaklı hale gelecek.

2005 yılında 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'nun 4. maddesiyle: "Su, atık su, katı atık ve benzeri altyapı hizmetleri ile çevre ve ekolojik dengenin korunmasına ilişkin projelerin zorunlu kılması durumunda; Bakanlar Kurulu, ilgili mahallî idarelerin, bu amaçla kurulmuş birliğe katılmasına karar verebilir" hükmü getirilmişti.

Bu düzenlemeyle birden fazla ili, ilçeyi ve beldeyi kapsayan su, atık su, katı atık ve benzeri altyapı hizmetleriyle ilgili projelerin uygulanması olanaklı hale getirilmişti. Büyük ölçekli bölge düzeyindeki projelere katılmak istemeyen belediyeler Bakanlar Kurulu Kararı ile projeye katılmak zorunda bırakılabilecek ve bu projelere büyük şirketlerin ilgi duyması sağlanmış olacaktı.

İçme, kullanma ve endüstri suyunun temini işlerinde nüfusu 100.000'i aşan şehirlerde DSİ Genel Müdürlüğü'nün, diğer şehirlerde İller Bankası'nın yetkili olması büyük ölçekli su, atık su, katı atık ve kanalizasyon projelerinin uygulanmasını zorlaştıran bir unsur olduğundan, büyük ölçekli su, atık su, katı atık ve kanalizasyon projelerinin uygulamaya aktarılmasının önündeki bu

²⁴ 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunda, yenilenebilir enerji kaynağı tanımlanırken hidro elektrik üretim tesisinin rezervuar alanının on beş kilometrenin altında olması şartı getirilmişti. Yani kanun kapsamındaki bu tesislerin rezervuar alanı onbeş kilometreden büyük olsa bile, Yenilenebilir Enerji Kaynakları Hakkındaki Kanunun olanaklarından yararlanabilecek ve bunlara yap-işlet-devret modeli uygulanabilecek. Yenilenebilir Enerji Kaynağı olmaktan kaynaklanan başka avantajlar da söz konusudur. Bu tesisler ormanlık alanlarda veya Hazinesinin özel mülkiyetinde ya da Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan her türlü taşınmazda kurulabilecektir. Bu araziler, elektrik enerjisi üretimi yapmak amacıyla kullanıldığı için, Çevre ve Orman Bakanlığı veya Maliye Bakanlığı tarafından bedeli karşılığında izin verilerek, kiralama yapılarak, irtifak hakkı tesis edilerek veya kullanma izni verilerek tahsis edilebilecektir. Yatırım döneminde izin, kira, irtifak hakkı ve kullanma izni bedellerine yüzde elli indirim uygulanması, gerçek ve tüzel kişilerden kesin projesi, planlaması, master planı, ön incelemesi veya ilk etüdü DSİ veya EİE tarafından hazırlanan projeler için hizmet bedelinin alınmaması, enerji üretim tesis yatırımları, Bakanlar Kurulu kararı ile teşviklerden yararlanılabilecektir.

pürtüz kaldırılırken aynı zamanda İller Bankasının tasfiyesi için bir gerekçe daha yaratılmış oldu.

Ayrıca, şehirlerin su, atık su, katı atık ve kanalizasyon projelerinde DSI'nin yetkilendirilmesi, borçları nedeniyle yeniden iç borçlanma yaparak yatırım yapamayacak olan belediyelerin de projeye katılımını sağlayacak niteliğe sahiptir. Bilindiği gibi, 5393 sayılı Belediye Kanununun 68. maddesinde yer alan düzenlemeler belediyelerin borçlanmasına sınır getirmektedir. DSI'nin yetkili kılınması, mahalli idare birlikleri aracılığı ile uygulanacak projelere borçları nedeniyle giremeyecek belediyeler yüzünden projelerin uygulanmama olasılığını ortadan kaldıracaktır.²⁵

İlk Kez Bir Kamu Kurumunda Yasayla “Kamu Özel Ortaklığı Daire Başkanlığı” Adı Altında Yapılanmaya Gidilmesi

5683 sayılı Sağlık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Sağlık Bakanlığı'nda “Kamu Özel Ortaklığı Daire Başkanlığı” adı altında bir daire başkanlığı kuruldu. Kanunla kurulan bu daire başkanlığı, Sağlık Bakanlığında Bakanlıkça verilecek ön proje ve belirlenecek temel standartlar çerçevesinde, ihale ile belirlenecek gerçek veya özel hukuk tüzel kişilerine kırkdokuz yılı geçmemek şartıyla belirli süre ve bedel üzerinden kiralama karşılığı yaptırılacak projelerle ilgili iş ve işlemleri yapacak, Bakanlığın kullanımında bulunan sağlık tesislerinin, tıbbi hizmet alanları dışındaki hizmet ve alanların işletilmesi karşılığında yenilenmesine ilişkin iş ve işlemleri yürütecek.

Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Kamu Kesimi ile Özel Sektör İşbirliği Modelleri Çerçevesinde Gerçekleştirilmesine İlişkin Kanun Tasarısı Taslağı

AKP 2007 yılının ilk aylarında hazırladığı bir başka yasa tasarısı ile yap-işlet-devret ve yap-işlet modellerinin uygulanacağı alanları genişletmek ve genişletilen alanlarda bu modellere ek olarak yap-kirala ve işletme hakkının devri modellerinin de uygulanabilmesinin yolunu açmak istedi. Ancak bu taslaktaki düzenlemeler bir kanun tasarısına veya kanun teklifine dönüşmedi. 22. yasama döneminde piyasaya sürülen ve hayata geçirilemeyen bu taslak 23. yasama döneminde henüz canlandırılmadı.

Bu Kanun Tasarısı Taslağı kapsamında; merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri, sosyal güvenlik kurumları, yerel yönetimler ve kamu iktisadi teşebbüsleri vardır.²⁶ Yani, kanun kapsamına girmeyen kamu idaresi yok gibidir.

DSİ'nin yetkili kılınması, mahalli idare birlikleri aracılığı ile uygulanacak projelere borçları nedeniyle giremeyecek belediyeler yüzünden projelerin uygulanmama olasılığını ortadan kaldıracaktır.

²⁵ Belediye Kanununun 68. maddesine göre: Belediyeler dış borçlanmayı 4749 sayılı Kanun hükümlerine göre yapabilir. Belediyelerin iç ve dış borç stok tutarı, en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının VUK'na göre belirlenecek yeniden değerlendirme oranıyla artırılan miktarını aşamaz. Bu miktar büyükşehir belediyeleri için bir buçuk kat olarak uygulanır. Belediyeler en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının VUK'na göre belirlenecek yeniden değerlendirme oranıyla artırılan miktarının yılı içinde %10'unu geçmeyen iç borçlanmayı belediye meclisinin kararı ile, %30'unu geçmeyen iç borçlanmayı ise meclis üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararı ve İçişleri Bakanlığının onayı ile yapabilir.

²⁶ 5018 sayılı Kanuna göre, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri; bu Kanuna bağlı I, II, III sayılı cetvellerde yer alan idareler, yani; genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, özel bütçeli idareler ve düzenleyici ve denetleyici kurumlardır. Sosyal güvenlik kurumları, bu kanuna bağlı IV sayılı cetvelde yer alan idareler, yani; Sosyal Güvenlik Kurumu ve Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü'dür.

Bu yasa tasarısı taslağı ile daha önceki yasal düzenlemelerin çerçevesi içinde olmayan ve kamu kurumları tarafından sunulan; eğitim, sağlık, kültür, tarım, madencilik gibi hizmet alanlarında yap-işlet-devret, yap-işlet, yap-kirala, işletme hakkını devret modellerinin uygulanması öngörülmektedir.

Kanun Tasarısı Taslağına göre, Taslak kapsamındaki kamu idareleri tarafından yürütülen, tarım, madencilik, imalat, enerji, ulaştırma, haberleşme, bilgi teknolojileri, turizm, konut, eğitim, kültür, sağlık, kentsel ve kırsal alt yapı, belediye hizmetleri, kentsel dönüşüm, adalet ve güvenlik alt yapısı, çevre, araştırma-geliştirme alanlarındaki hizmetler, kamu-özel işbirliği modelleri çerçevesinde gerçekleştirilebilir.

Kanun Tasarısı Taslağı, kamu idarelerinin kendi görevleri ile ilgili bir hizmetin veya yapının tasarımı, yapımı, işletilmesi, kiralanması ve finansmanının sağlanmasında başka bir tüzel kişilikle özel hukuk hükümlerine tabi sözleşmeler yapabilmesine imkan tanımaktadır.

Taslağa göre; yap-işlet-devret, yap-işlet, yap-kirala ve işletme hakkı devir modeli, kamu-özel sektör işbirliği modelleridir. Bu modellerden ilk üçü, kamu ile özel sektör arasında akdedilen bir sözleşme çerçevesinde bir yapının özel sektör tarafından finanse edilerek yapıldığı, işletildiği veya

kiralandığı modellerdir. İşletme hakkı devir modeli ise, idarelerin aktiflerindeki mal veya hizmet üretim birimlerinin bir bütün olarak veya kısmen, mülkiyet hakkı saklı kalmak kaydıyla bir bedel karşılığında belli bir süre ve şartlarla işletilmesi hakkının özel sektöre verildiği kamu-özel sektör işbirliği modelidir.

Yap-işlet-devret, yap-işlet ve yap-kirala modeliyle sadece bir yapının yapımı, işletilmesi, kiralanması finanse edilmez; tamamlama, iyileştirme, yenileştirme, geliştirme, bakım, onarım ve benzeri işler de bu modeller çerçevesinde yapılabilir.

Özetle ifade etmek gerekirse, mevcut durumda çerçevesi yasalarla çizilen alanlarda ve konularda kamu ile özel kuruluşların işbirliği yaparak yatırım ve hizmetleri gerçekleştirme olanakları vardır. Bu yasa tasarısı taslağı ile kamu ile özel kuruluşların işbirliği yapacağı alanlar genişletilmektedir. Örneğin, daha önceki yasal düzenlemelerin çerçevesi içinde olmayan ve kamu kurumları tarafından sunulan; eğitim, sağlık, kültür, tarım, madencilik gibi hizmet alanlarında yap-işlet-devret, yap-işlet, yap-kirala, işletme hakkını devret modellerinin uygulanması öngörülmektedir.

Ayrıca bu modeller kapsamında yapılacak işler nev'i olarak da artırılmıştır. Bu modeller kapsamında artık sadece büyük yapım işleri değil; tamamlama, iyileştirme, geliştirme, bakım, onarım ve benzeri işler de yap-işlet-devret, yap-işlet, yap-kirala, işletme hakkını devret modelleri çerçevesinde yapılacaktır.²⁷

Bu modeller çerçevesinde yapılacak yatırımların veya verilecek hizmetlerin ücret karşılığı satın alınması, işin gereği icabıdır. Zaten Taslak da bunun böyle olacağını ifade etmektedir. Üretilcek mal ve hizmet karşılığı ödenecek ücretler sözleşmede belirlenecektir. Taslak, kamu tarafından satın

²⁷ Bu suretle yap-işlet-devret modeliyle sadece yapım işi değil, işletme, bakım, onarım gibi işler de yapım işi ile birlikte ihale edilebilecektir. Mevcut yasal düzenlemeler, yalnızca otoyol yapım işinin bakım, onarım ve tesis işletme işi ile birlikte ihale edilme olanağını vermektedir.

alınacak mal ve hizmet bedelleri için idare tarafından garanti verilmesini veya üretilen mal ve hizmetlerin doğrudan tüketiciler tarafından satın alınması yönünde kısmi garanti verilmesini de öngörmektedir.

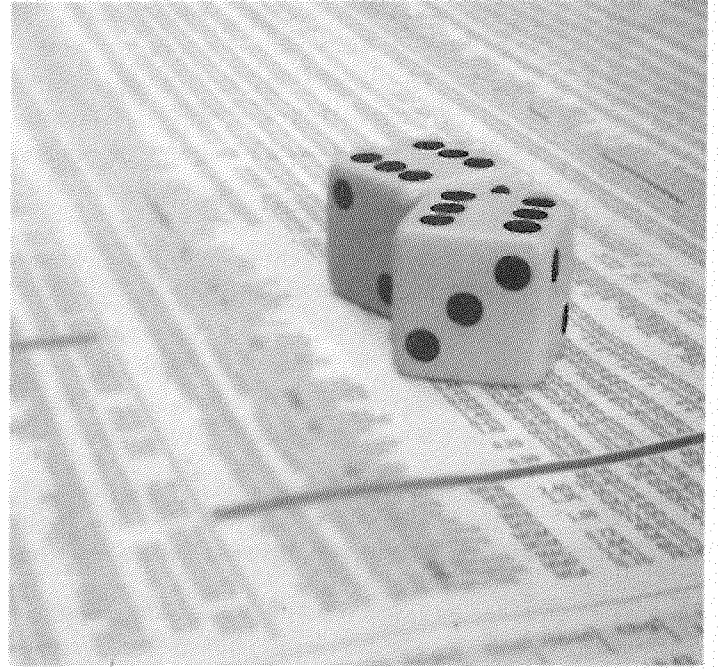
Yap- İşlet- Devret Modelinin Kapsamını Geniştirmeyi ve Mal Veya Hizmetten Yararlananlar Tarafından Tamamen Veya Kısmen Ödenmesi İdarece Öngörülme-yen Veya Mümkün Olmayan Yatırımlarda İdare Tarafından Görevli Şirkete Ödeme Yapılmasını Amaçlayan Kanun Tasarısı

Hükümet 25.5.2007 tarihinde TBMM'ne "Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap- İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtırılması Hakkında Kanun Tasarısı" adı altında bir Kanun Tasarısı sundu. Bu tasarı 22. yasa-ma döneminde ele alınamadan kadük oldu. Seçimlerden sonra TBMM'ne sunulan ancak kadük olan Kanun Tasarılarından 75 adedinin yenilenmesine dair Bakanlar Kurulu Kararı 2.10 2007 tarihinde TBMM Başkanlığı'na bildirildi. Yenilenmesi bildirilen kanun tasarılarının arasında "Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap- İşlet- Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtırılması Hakkında Kanun Tasarısı" da vardı. Ancak bu kez tasarının adı, "Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap- İşlet- Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtırılması ile Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı" olmuştu. Yani DSİ yasa-sında yapılacak bir değişiklik de tasarıya eklenmişti.

Tasarıyla, 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtırılması Hakkında Kanun'un "Kapsam" başlıklı 2. maddesine bazı ibare-ler eklenmektedir.

TBMM seçimi dolayısı ile kadük olan 25.5.2007 tarihli ilk Tasarı'da kapsam mad-desine "kara sınır kapıları" ve "devlet yolu" ibaresi ekleniyordu.

Yeni tasarı, eklenecek ibareleri değiştir-

di. Tasarı, bu ibareler yerine, "trafiği yoğun karayolu", "gar kompleksi", "lojistik mer-kezi", "kuruvazier liman ve entegre tesisle-ri", "sınır kapıları" ibarelerinin eklenmesini öngördü.

Tasarı ile getirilen bir başka değişiklik-le 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetle-rin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtırılması Hakkında Kanun'un "Tanım-lar" başlıklı 3. maddesine bir bent eklendi. Bu eklenen bent ile "katkı payı" adı altın-daki kavram açıklanıyordu. (Kadük olan tasarıda "Katkı payı" ibaresi yerine "Gölge ücret" ibaresi kullanılmıştı.)

Getirilen düzenlemeye göre:

"e) Katkı payı: Görevli şirketin ürettiği mal veya hizmet bedelinin, mal veya hiz-metten yararlananlar tarafından tamamen veya kısmen ödenmesi idarece öngörül-meyen veya mümkün olmayan yatırımlar-la ilgili yapılacak görevlendirmelerde, mal veya hizmetten yararlananların tüketim veya kullanım miktarları da dikkate alınarak belirlenen ve idare tarafından görevli şirkete tamamen veya kısmen yapılan öde-meyi" ifade etmektedir.

Özetlemek gerekirse, tasarının "kap-sam" maddesinde yapılan değişiklik ile;

Taslak, kamu tarafından satın alınacak mal ve hizmet bedelleri için idare tarafından garanti verilmesini veya üretilen mal ve hizmetlerin doğrudan tüketiciler tarafından satın alınması yönünde kısmi garanti verilmesini de öngörmektedir.

**Tasarının
"tanım"
maddesinde
yapılan
değişiklik ile
de;
yap- işlet-
devret
modeli,
mal veya
hizmet
bedelini kişi
ödeyemezse
devlet öder
şeklinde
genişletil-
mektedir.**

yap-işlet-devret modeli ile yapılacak işler arasına, trafiği yoğun karayolu, gar kompleksi, lojistik merkezi, kuruvazier liman ve entegre tesisleri ile sınır kapıları²⁸ da alındı. Tasarının "tanım" maddesinde yapılan değişiklik ile de; yap- işlet-devret modeli, mal veya hizmet bedelini kişi ödeyemezse devlet öder şeklinde genişletilmektedir. Yani, işletmeciye; yeterli gelir elde edemem diye yatırım yapmaktan vazgeçme, kişilerin mal ve hizmet bedeli olarak ödeyeceği tutarı devlet olarak ödemek üzere bütçeye ödenek koyarım garantisi verilmektedir.

Nitekim Tasarıyla 3996 sayılı Kanunun 8. maddesine eklenen fıkrada yer alan düzenleme aynen şöyledir:

"Merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri tarafından sözleşmeye bağlanan katkı paylarının karşılığı, ilgili idarelerin yılı bütçelerine ödenek olarak konulur. Bu fıkra kapsamında bir yılda sözleşmeye bağlanacak yatırımların toplamı, ilgili yıl merkezi yönetim bütçesinin sermaye giderleri toplamının yüzde ellisini geçemez. İlgili yıl bütçelerinden ödenecek katkı paylarının toplamı ise yılı merkezi yönetim bütçesinin sermaye giderleri toplamının yüzde yirmisini geçemez. Bakanlar kurulu söz konusu oranları iki katına kadar artırmaya veya sıfıra kadar azaltmaya yetkilidir. Bu fıkrada belirtilen oranlar ile uygulanmasına ilişkin esas ve usuller, yılı programının uygulanması, koordinasyonu ve izlenmesine dair kararda belirlenir.

Ücretle ilgili düzenlemeler katkı payı hakkında da uygulanır. Mal veya hizmet türleri veya bunların tüketim veya kullanım miktarları ya da kalite güvenlik ve diğer değer-

lendirme kriterleri itibariyle farklı ücretler uygulanabilir. Ücretler, tüketim veya kullanım miktarlarının alt ve üst sınırlarına göre aralıklar itibariyle topluca belirlenebilir."²⁹

Bu Tasarı ile yapılan son değişiklik. DSI yasasında yapılan değişiklik ile ilgilidir. 6200 sayılı Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 24. maddesinin³⁰ birinci fıkrasına aşağıda cümleler eklenmektedir:

"8.6.1994 tarihli ve 3996 sayılı kanun hükümlerine göre meydana getirilen tesislerden katkı payı ödemesi yapılmış olanların; katkı payı ve ortak tesis yatırım harcamalarına tekabül eden kısmı görevli şirketin işletme süresi sona erdikten sonra bu maddede yazılı esaslar dahilinde tesislerden istifade edebilecekler tarafından ödenir. 3996 sayılı kanun hükümlerine göre meydana getirilen tesislerden istifade edebilecekler tarafından ödenecek yatırım harcamalarının tespitinde, idarece yapılan kamulaştırma, arazi toplulaştırması ve tarla içi geliştirme hizmet giderleri dikkate alınmaz. 3996 sayılı kanun hükümlerine göre meydana getirilen tesislerde görevli şirket ile sulamadan istifade edenler tarafından ödenecek ücretin miktarı ve ödeme zamanı sulama birliğinin bulunmadığı yerlerde muhtarlıklarda ilan edilir. İlan edilen ücretin ödenmemesi halinde başka bir ihtara lüzum olmaksızın görevli şirket tarafından sulamadan istifade edenlerden genel hükümlere göre tahsil edilir."

DSİ yasasında bu Tasarıdan önce yer alan hükme göre, yapılacak tesislerin gerektirdiği giderler bu tesislerden yararlanan-

²⁸ Yürürlükteki mevzuata göre; köprü, tünel, baraj, sulama, içme ve kullanma suyu, arıtma tesisi, kanalizasyon, haberleşme, elektrik üretim, iletim, dağıtım ve ticareti, maden ve işletmeleri, fabrika ve benzeri tesisler, çevre kirliliğini önleyici yatırımlar, otoyol, demiryolu, yeraltı ve yerüstü otoparkı ve sivil kullanıma yönelik deniz ve hava limanları ve benzeri yatırım ve hizmetler yap-işlet-devret modeli ile yapılacak işler arasındadır.

²⁹ TBMM seçimi dolayısı ile kadük olan 25.5.2007 tarihli ilk Tasarıdaki düzenlemede ikinci fıkra aynıydı. Birinci fıkra ise şöyleydi: "Bu Kanun kapsamında sözleşmeye bağlanan gölge ücretlerin karşılığı, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının yılı bütçelerine ödenek olarak konulur." Anlaşılan 2007 yılının ikinci yarısından sonra IMF'nin "faiz dışı fazla" çıpaşı yerine bütçe kanunlarına harcama ve yatırımlara sınır getiren çıpaşlar getirme önerisi dolayısı ile katkı payı ödeneklerine de sınırlama getirilmiş.

³⁰ 24. maddenin başlangıcında yer alan hüküm aynen şöyledir: "Tesislerin meydana getirilmesi için ihtiyar olunacak bircümle masraflar 25 inci maddede yazılı esaslar dairesinde bu tesislerden istifade edebilecekler tarafından ödenir." Yapılan ek, bu cümleden sonrasına yapılmıştır.

lar tarafından ödeniyordu. Bu Tasarı ile yapılan değişiklik ile “katkı payı ödemesi yapılmış olanların; katkı payı ve ortak tesis yatırım harcamalarına tekabül eden kısmı görevli şirketin işletme süresi sona erdikten sonra bu maddede yazılı esaslar dahilinde tesislerden istifade edebilecekler tarafından ödenir” hükmü getirilmektedir.

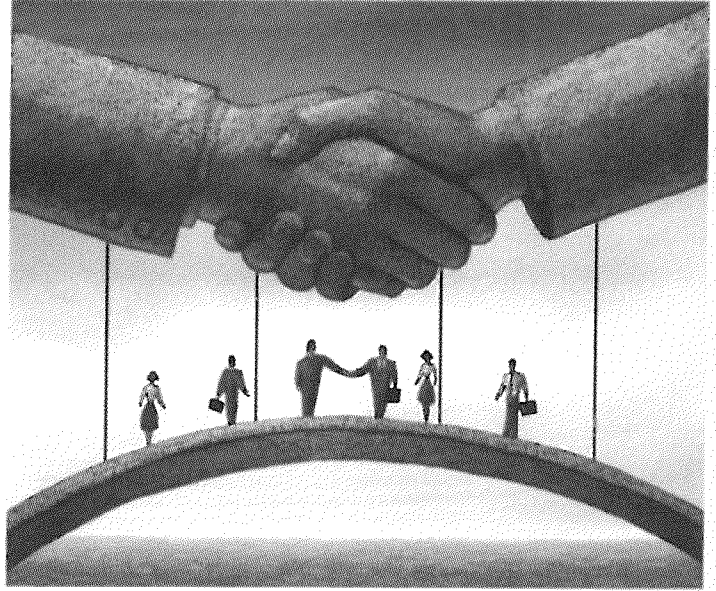
Yani, öngörülen sistem şöyle işleyecektir: Şirket yap-işlet-devret modeline göre tesisi yapacak ve işletecek. Devlet tesisten yararlanılanların ödemesi gereken ücretleri onların yerine ödemek için bütçeye ödenek koyacak. Şirketin işletme süresi sona erince Devlet ödediği katkı payını hizmetten yararlanılanlar ödeyecek.

Sonuç

Son günlerde kamu özel sektör işbirliğine ilişkin uygulamaların sayısı hızla artmaktadır.

2003 yılında İddaa aracılığıyla Türkiye’de bahis oynatma ihalesi “hasılat paylaşımı” esasına göre İnteltek şirketine verilmişti. Yapılan itiraz üzerine Danıştay: “Kamu tüzel kişileri tarafından yürütülmesi gereken bu hizmetin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzel kişilere yaptırılmasına yasal olanak bulunmamaktadır. Bu hizmetin gerçek veya tüzel kişilere yaptırılabilmesinin, ancak yasa ile düzenlenmesine bağlıdır” gerekçesiyle ihaleyi iptal etti. Bunun üzerine bu hizmeti özel şirketlere verebilmek amacıyla 22.2.2007 tarihli 5583 sayılı Futbol Müsabakalarında Müşterek Bahisler Tertibi Hakkında Kanun İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun yürürlüğe sokuldu. Yasada yer alan bir hükme göre, bu işe ilişkin mal ve hizmet alımı ihalesi, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından gelir/hasılat esasına göre yapılacak. Böylece hem İddaa’nın özel şirketlere ihale edilebilmesi, hem ihalenin gelir/hasılat esasına göre yapılması yasal hale getirildi.

İstanbul Ticaret Odası, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve İl Özel İdaresi’nin ortak olduğu Formula Yatırım A.Ş. İstanbul Park için

230 milyon dolar dolayında yatırım yaptı. 2 yıldır faaliyette olan İstanbul Park şimdiye kadar her yıl 5’er milyon dolardan toplam 10 milyon dolar zarar etti. Ayrıca her yarış için Formula 1 Birliği FOA’ya 13.5 milyon dolar ödendi. Zarar edildiği gerekçesiyle Nisan 2007’de Formula 1 pistinin bulunduğu İstanbul Park’ın işlettilmesi 2021 yılına kadar bir İngiliz firmaya verildi.

16 Nisan 2007’de Türkiye Mütcahitler Birliği Başkanı Erdal Eren, mevcut köprü ve otoyolların işletilmesi ile yeni otoyol yapım ihalelerinin aynı pakette yer alması gerektiğini, aksi halde otoyol yapımı için finansman temininin çok zor olduğunu, mevcut otoyolların halihazırdaki yıllık gelirinin ödemeyi yapacak bankalara garanti haline geleceğini söyledi.

19 Nisan 2007 tarihli Resmi Gazete’de, Boğaziçi ve Fatih Sultan Mehmet köprüleri ile Edirne-Ankara, Pozantı-Tarsus, Tarsus-Gaziantep, Toprakkale-İskenderun, İzmir-Çeşme ve İzmir-Aydın otoyollarının işletme hakkı devriyle özelleştirileceği kararı yer aldı.

Bu örnekler, merkezi yönetim ve yerel yönetim yatırımlarının sadece finansmanının değil hizmet sunumunun yönetim ve işletmesinin de özel sektör eliyle yapılmasının temel tercih yöntemi olmaya devam edeceğini göstermektedir.

öngörülen sistem şöyle işleyecektir: Şirket yap-işlet-devret modeline göre tesisi yapacak ve işletecek. Devlet tesisten yararlanılanların ödemesi gereken ücretleri onların yerine ödemek için bütçeye ödenek koyacak. Şirketin işletme süresi sona erince Devlet ödediği katkı payını hizmetten yararlanılanlar ödeyecek.

İÇMESUYU TESİSLERİ PLANLAMA(MA) ve YÖNETME(ME)

Atilla HIŞIR

ÇMO Ankara Şube Başkanı

**Dünyanın
%70'inin
suyla kaplı
olmasına karşın,
yeryüzündeki su
kaynaklarının
sadece
%0,3'ünün
kullanılabilir
ve içilebilir
özellikte olduğu
unutulmamalıdır.**

Günübirlik politikalar, adam kayırma, cebini doldurma ve adam sendeci anlayışla yapılan kent yöneticiliği sonrası ülkemiz kentlerinin büyük bir bölümünde içmesuyu sıkıntısı baş göstermiştir. Söz konusu su sıkıntıları tek elden küresel ısınma naraları ile gizlenmeye çalışılmış, başta Ankara Büyükşehir Belediyesi örneğinde olduğu gibi hortumla halı ve araba yıkanmasının yasaklanması gibi önlemlerle önüne geçilebilecek bir sorun olarak algılanmıştır. Söz konusu sorunun devamı üzerine şehir şebekesi ile bahçe sulanması yasaklanmış (tanker ile su temini rantı sağlanmış), bayramlarda ve hafta sonları insanların memleketlerine gitmek suretiyle şehri boşaltarak (insansız şehirlerin daha kolay yönetilebileceği düşüncesiyle) su tasarrufuna katkı yapmaları önerilmiştir. Geline nokta yine su sıkıntısının devam ettiği gözlenmiş

ve su kesintileri ile su sorunu çözülmeye çalışılmıştır. "Saldım çayıra Mevla kayıra" mantığı ile yapılan şebeke bakım onarım çalışmalarının azizliği ile patlayan su boruları ve kamuoyu baskısı su kesintilerinin de çözüm olmadığını, hatta **hata** olduğunu kent yöneticilerine söylettirmiş ve son çare olarak belediye yönetimlerini su fiyatlarını nasıl arttırırız da insanların suyu kullanmasını nasıl engelleriz noktasına getirmiştir.

Yukarıda anlatılan su sorunu çözümleri dikkate alındığında bizlerin yaşadığı şehirleri yöneten kent yöneticilerinin planlama, yönetme ve matematik dersleri almadığını ya da bu derslerden bir kez daha sınıfta kaldığını göstermiştir.

Bu noktada bizlere düşen görev ise bulunduğumuz her alanda su kullanımı, yönetimi ve planlaması hususlarında başta ailelerimizden başlayarak tüm çevremizle bilgi ve birikimlerimizi paylaşmak olmalıdır. Bu kapsamda aşağıda su kullanımı, planlaması ve yönetimi için gereken bakış açısı sunulmaktadır.

Bilindiği üzere canlıların yaşamaları için hayati önem taşıyan su, doğadaki tüm biyolojik yaşamın varolmasını ve insan faaliyetlerinin sürdürülmesini sağlar. Dünyanın %70'inin suyla kaplı olmasına karşın, yeryüzündeki su kaynaklarının sadece %0,3'ünün kullanılabilir ve içilebilir özellikte olduğu unutulmamalıdır. Gerek son yıllarda yaşanan küresel ısınma gerek dünya nüfusunun hızla artması gerekse de yaşanan teknolojik ve ekonomik gelişim bir taraftan kullanılabilir su kaynaklarının azalmasını bir taraftan da su ihtiyacının ve tüketimin hızla artmasına neden olmakta, bunların sonucunda da her geçen gün kullanılabilir su potansiyeli azalmaktadır.

Türkiye'nin 2001-2005 yılı 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı raporunda, kentlerimizde yaşayan toplam nüfusun içmesuyuna erişme oranı %93 olarak verilmiştir. Artan nüfus ve sanayileşme mevcut su kaynaklarının hızla kirlenmesine neden olmakta, bu nedenle de temiz, kullanılabilir ve sürekli içmesuyu temini her geçen gün daha da önem kazanmaktadır. Söz konusu bu gelişmeler içmesuyu havzalarının ve su kaynaklarının kirlenmeye karşı korunması için planlama yapılması ve su sarfiyatının azaltılması konularında çalışmalar yapılmasını gerekli kılmıştır. Bu kapsamda yapılması gereken çalışmalar 3 ana başlık altında incelenebilir.

- 1- Planlama: Gerek yerel gerekse de bölgesel ölçekte içmesuyu kaynaklarının belirlenmesi, bu kaynakların kontrol ve gözlem altında tutulması, söz konusu kaynaklardan faydalanan yerleşimlerin bugün ve gelecekte ulaşacakları nüfusların belirlenmesi ve bu doğrultuda arz talep dengesini sağlayacak önlemlerin alınması ve gerekli proje çalışmaları yapılması çalışmalarını kapsamalıdır. Bu çalışmalar da en temel unsur su tüketim projeksiyonlarının sağlıklı yapılmasıdır.
- 2- İnşaat: Yerleşim birimlerinin ihtiyaçları doğrultusunda planlama çalışmaları kapsamında hazırlanan proje ön görülerinin gerçekleştirilmesi çalışmalarını kapsamalıdır. İçmesuyu şebekesine yapılacak en kısa hat ilavesinin dahi inşa edilmeden önce projelendirilerek şehir şebekesi üzerine olacak etkileri belirlenmelidir.
- 3- Yönetme: Gerek planlama gerekse de planlama öngörülerini doğrultusunda hazırlanan uygulama projeleri dikkate alınarak inşa edilen şebeke hatlarının bilimsel ve teknik usullerle yönetilme-

si ve sistem üzerine tam hakimiyet hedefini kapsamalıdır.

Yukarıdaki tüm çalışmalar yapılırken suyun insan yaşamı üzerindeki hayati önemi dikkate alınarak hedef kitlenin suya mümkün olduğunca ucuz, mümkünse bedava ulaşması hedeflenmelidir. Bu hedefin ancak ciddi bir yönetim mekanizması ile gerçekleştirilebileceği unutulmamalıdır.

Ülkemiz genelinde yukarıda verilen her üç kademede de yaşanan aksaklıklar bu gün içerisinde bulunduğumuz içmesuyu problemine neden olmaktadır. Bu problemler her üç kademe içinde ayrı

ayrı aşağıda değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmeler yapılırken yaşadığımız kentlerin içmesuyu adına

geleceğe dair planlama öngörülerinin neler olduğu, mevcut durumda % 50'nin üstündeki kayıp kaçaklarını azaltma yönündeki çabalarının neler olduğu ile halkı tasarrufa teşvik için dün, bugün ne yaptıkları ve yarın için ne planladıkları ve bunların ne kadarının kamuoyu ile paylaşıldığı ayrıca değerlendirilmelidir. **Belediyelerin asli görevlerinin çeşmelerden akan içmesuyunu kesmek değil, kontrollü ve sağlıklı akan bir içmesuyu devamlılığını sağlamak olduğu unutulmamalıdır.**

1- Planlama Problemleri

- Planlamanın önemini anlayamamış yada günübirlik politikalar uğruna göz ardı eden kent yöneticileri (Bu kısma örnek olarak; son günlerde medyaya da yansıdığı üzere 2004 yılında DSİ Genel Müdürlüğüne Ankara'nın ileriki yıllarda su problemi yaşayacağı ve acil olarak planlama raporunda öngörülen Gerede Su Temin Projesinin hayata geçirilmesi Büyükşehir yetkililerine yazılı olarak beyan edilmiş fakat yetkililerce önemi

Suyun insan yaşamı üzerindeki hayati önemi dikkate alınarak hedef kitlenin suya mümkün olduğunca ucuz, mümkünse bedava ulaşması hedeflenmelidir. Bu hedefin ancak ciddi bir yönetim mekanizması ile gerçekleştirilebileceği unutulmamalıdır.

anlaşılamamış ve 2007 yılında su kesintileri ile başkent Ankara'nın sağlıklı suya ulaşımının engellenmesi gösterilebilir.)

- Projelendirme esnasında minimum 20 maksimum 80 m. su basıncı öngörüsü doğrultusunda hazırlanan projelerde proje bütünlüğü içerisinde kısmi basınç bölgelerinin oluşturulamamış olması (örnek olarak yüksek basınç nedeni ile şebeke ve bina tesisatlarında yaşanan su kaçaqları ile yüksek tazyik nedeni ile musluklarımızı açtığımız anda zayi olan sular gösterilebilir. Bu sorun tüm Türkiye'de sıkça görülmektedir.)

- Planlama esnasında kayıp kaçak azaltıcı tedbirlerle ilişkin çalışma öngörülleri yetersizliğı (Planlama esnasında kayıp kaçak oranlarının dikkate alınmaması veya veri eksiklikleri nedeni ile tespit edilememesi, bu kayıp kaçakların nedenleri ve azaltılışına ilişkin proje kapsamında çözüm üretilememesidir.)
- Planlama esnasında tesisi işletici yapının tariflenmemesi (Ülkemiz genelinde hazırlanan planlama raporları ve uygulama projelerinin büyük çoğunluğunda önerilen sistemin işletilmesine yönelik işletici yapı öngörüsü ve mevcut işletici yapının değerlendirilmesi dikkate alınmamaktadır)

2- İnşaat Problemleri

- Proje dışı hatalı imalatlar (Uygulama projesi olsun yada olmasın mevcut şebekeye yapılacak ilavelerde proje gerekliliğinin bilinmemesi, usta başı inisiyatifinde şebeke imalatları)
- İnşa edilen hatların koordinatı işletme projelerinin hazırlanmaması (Söz konusu projeler son yıllarda inşaat ihaleleri kapsamında istenmekle birlikte belediye su ekipleri inisiyatifinde yapılan işlerde göz ardı edilmektedir. Buda arıza anında şebekenin yerinin tespitinde sıkıntı yaşanmasına ve arızaya müdahaleyi geciktirmektedir.)

3- Yönetme (İşletim) Problemleri

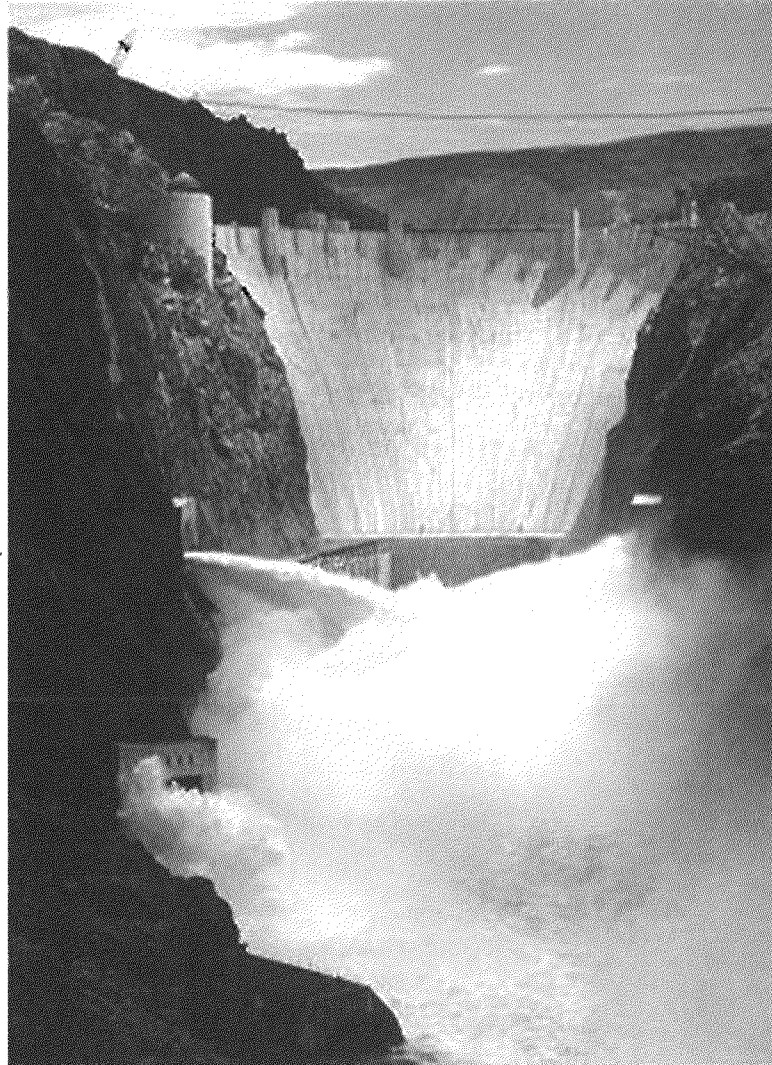
- Kat ihlalleri (Ustabaşı inisiyatifinde yapılan hatalı bağlantılar uygulama projesinde öngörülen şebeke basınç katlarını ortadan kaldırmakta ve şebeke hatlarında yüksek basınç oluşumuna neden olmaktadır.)
- İşletme projeleri eksikliği nedeni ile söz konusu altyapı tesis bilgileri inşaat aşamasında çalışan ustabaşları dışında bilinmemekte, tüm altyapı bir veya birkaç ustabaşının hafızası ile yürütülmektedir. Bu da emekliliğı gelen usta başının işten ayrılması ile tüm bilgilerin

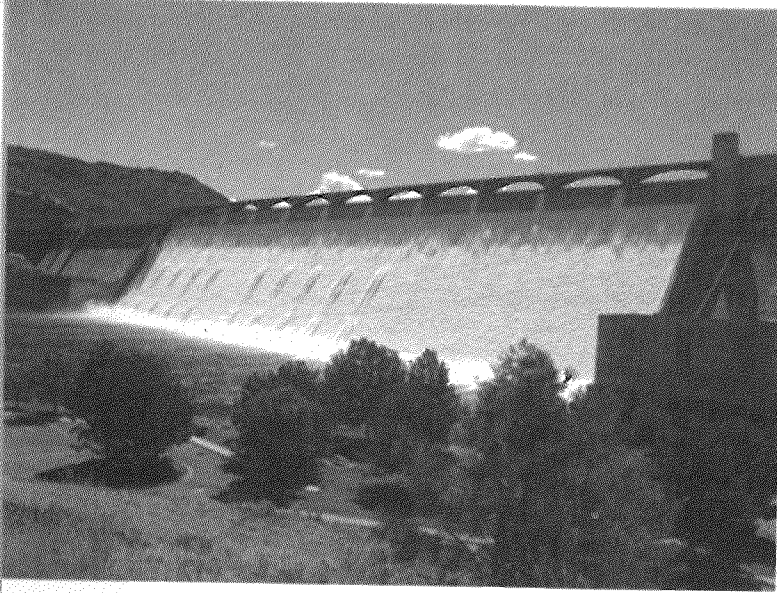
ortadan kaybolmasına neden olmaktadır. Ayrıca söz konusu ustabaşlarının bir şehrin tüm içmesuyu şebekesinin ne kadarını hafızalarında tutabileceği de unutulmamalıdır.

- Plansız altyapı uygulamaları tip yol kesitlerinin oluşturulmaması (Şehrin altyapı tesislerinin tüm cadde ve sokaklarda hatta aynı sokakta bile farklılıklar göstermesi, söz konusu tesislere ait işletme projelerinin bulunmaması arıza anında müdahalede gecikme yada tami-rat esnasında başka bir altyapıya zarar verilmesine neden olmaktadır.)
- Yetersiz sayıda vana kullanılması ya da mevcut vanaların şebekenin hangi kısımlarını kapsadığının bilinmemesinden kaynaklı arıza halinde sistemin belirli bir kısmının izole edilmesi güçleşmekte ve gereksiz su kayıplarına neden olmaktadır.
- Hatalı imalatlar (projesiz usta inisiyati-finde yapılan imalatlar, güneşte bekleyen plastik esaslı borular vs.)
- Uygun kontrol sisteminin bulunmaması (Scada sisteminin oluşturulmamış olması ve tüm şebekeyi tek noktadan idare edebilecek kontrol sistemlerinin kurulmuş olmaması, sistemdeki arızanın tespiti ve ilk müdahale için yerine gitmeyi gerektirmektedir.)
- Kayıp-kaçak birimi eksikliği (Su işletmelerinde söz konusu birimin bulunmaması yada işletilememesi nedeni ile büyük şehir belediyelerimizde dahil ülke genelinde içmesuyu şebekelerinde % 50'nin üzerinde kayıp-kaçak bulunmakta, buda gerek içmesuyu kaynağının gereksiz yere heba edilmesine gerek-se de içmesuyu maliyetinin artmasına neden olmaktadır.)
- Bakım ve onarımın zamanında ve tekni-ğine uygun yapılamaması (Su kanal idaresi personellerinin büyük oranda geçici işçi kadrosunda bulunmaları yanı sıra düzenli hizmet içi eğitimden geçirilme-

meleri müdahalelerin teknik dışı yapılmasına neden olmaktadır)

- İşgücü-kalifiye eleman eksikliği, yanlış istihdam ve programsız çalışma
- Kalitesiz veya ömrünü tamamlamış altyapı tesisleri
- Hatalı malzeme seçimleri
- Sağlıklı abone bilgilerinin oluşturulmaması,
- Periyodik sayaç ölçüm hassasiyeti kontrolü ve sorunlu sayaç değişimlerinin zamanında yapılmaması
- Kontrolsüz umumi kullanım alanlarında yapılan su israfları (Camii, okul, hastane vs.)

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1. Şebeke Rehabilitasyonu

Rehabilitasyon çalışmaları esnasında 1. öncelik ana ve esas borulardaki kayıp-kaçığın tespiti olmalıdır. Söz konusu tespitler neticesinde ana ve esas boruların korunup/rehabilitate edilmesi ya da değiştirilmesi hususlarında karar verilmelidir. Aynı şekilde depo ve iletim hatları kayıp ve kaçakları da mutlak surette irdelenmelidir. Şebeke ana ve esas borularının teşkili sonrasında oluşturulacak gözlerde tekniğine uygun yapılacak vanalama ve sayaç odaları ile şebeke alt gözlerle bölünmeli ve her bir alt gözde oluşabilecek kayıp-kaçaklar tespit edilmeli, şebekenin rehabilitasyon/korunması veya yenilenmesi konuları teknik ve ekonomik açıdan irdelenmelidir. Söz konusu irdelemede gerekmesi durumunda basınç kırıcı vanalar yardımı ile mevcut şebekenin işletme ömrünün arttırılabilirliği tahkik edilmelidir.

2. Şebeke Kontrol Yapılarının Teşkili

Şebeke rehabilitasyon/yenileme çalışmaları sonucunda fiziki anlamda en alt seviyelere düşürülen kayıplar sonrası işletme, izleme ve kontrol mekanizmaları oluşturulmalıdır. Bu mekanizmalar var olan suyun şebekeden olan fiziksel kayıplarının

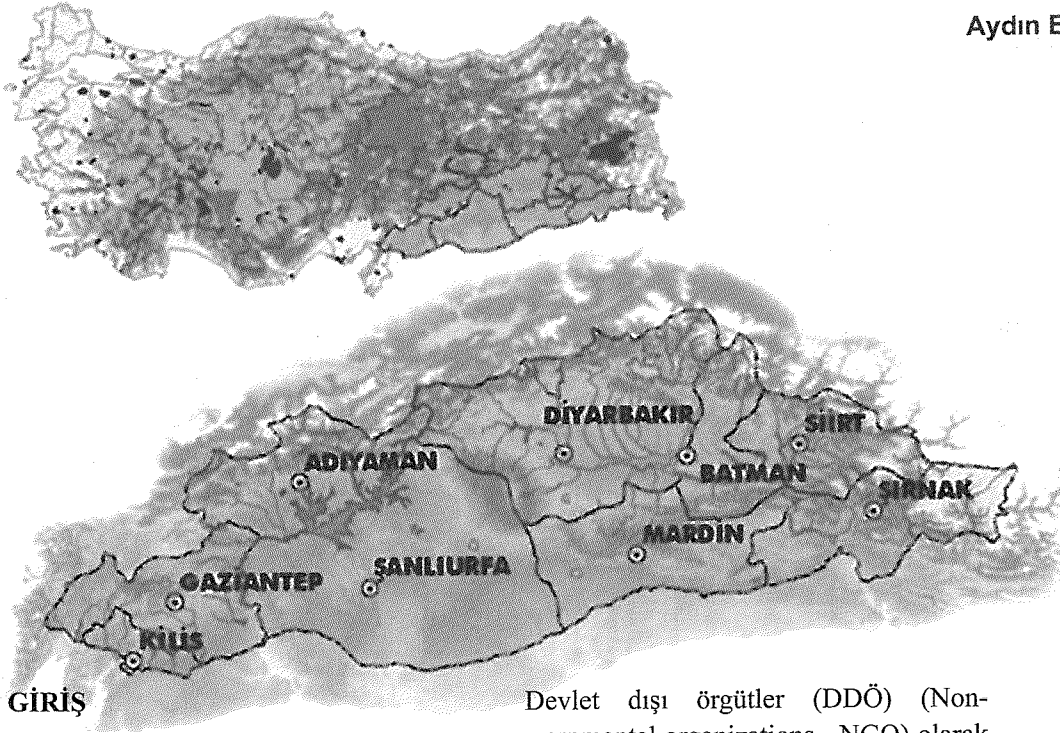
kontrolü; şebekeden kaçak kullanımların engellenmesi, periyodik sayaç bakımları ile okuma ve faturalandırma sistemlerinin izlenmesi, şebeke kat ihlallerinin engellenmesi, idarenin bilgisi dahilindeki sayaçsız kullanımların sayaçlandırılması ve izlenmesi, ücretsiz kullanımların kontrollü ve en alt seviyelerde tutulmaları, tahakkuk-tahsilat oranlarının kabul edilebilir oranlarda tutulması çalışmalarını kapsamalıdır. Bu çalışmalar halkın tasarrufa teşviki ve aksaklıklara müdahil olma bilinci eğitimi ile desteklenmelidir.

Şebeke kontrol yapıları kısaca aşağıdaki başlıklar altında incelenebilir.

- Kayıp Kontrol Birimi (Su kaçak ve şebeke yönetim birimi) oluşturulmalı
- Şebeke Sayaç Bölgeleri (DMA): Şebekede sayaç bölgeleri oluşturulmalı, yaklaşık ortalama 1000 abone için, 1 sayaç bölgesi oluşturulmalı ve gerekmesi durumunda sayaç bölgelerinde basınç kırıcı vana konmalıdır.
- Scada Kontrol Birimi: Sayaç bölgelerinde debi ve basınç izlemesi bu birimce gerçekleştirilecektir.
- GIS Uygulamaları: Hattın inşa edildiği tarih, boru tipi, cinsi, basınç sınıfı, ek yeri malzemeleri ve montaj şekli, hattın boyu, eğimi, derinliği, boru pürüzlülük katsayısı (imalatçıdan alınan), onarım noktaları ve tarihleri ile onarım şekilleri, abone bağlantı noktaları ve abone no.ları ile bağlantı hattı bilgileri (şebeke ile benzer), abone tüketim bilgilerini içerir veri tabloları ile kalibre hidrolik model oluşturulmalıdır.
- Halkla İlişkiler Birimi kurulmalı ya da işlevsel hale getirilmelidir. Halkın tasarrufa teşviki ve aksaklıklara müdahil olma bilinci eğitimi ile tasarrufa yönelik kampanyalar bu birimce yürütülmelidir.

SU YÖNETİMİNDE DEVLET DIŞI ETKİLER: GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ ÖRNEĞİ

Aydın ERDOĞAN*

GİRİŐ

Sivil toplum, günümüzün popüler meş-
rulaştırma kavramlarından birisidir. Dev-
leti ve kurumları dışındaki tüm toplumsal
kesimleri kapsadığı öne sürülen kavramın
kapsamı tartışmalıdır. Yine de kaynağı sivil
toplum olarak görülen olayların, olguların
demokratik ve toplumsal olduğu yönündeki
kanı giderek güçlenmektedir. Küresel örgüt-
ler, uluslararası sözleşmeler, raporlar, sivil
toplumun güçlendirilmesine özel bir vurgu
yapmaktadırlar. Ancak bu vurgunun devlet
karşısında bireysel ve toplumsal özgürlük
ve hakları, öncelikle ekonomik girişimcilik
düzeyinde ele aldığı görülmektedir. Sivil
toplum söyleminin dolaylı ya da dolaysız
olarak özel kesimin güçlendirilmesi ile iliş-
kilendirilmesi bunun en açık göstergesidir.
Diğer bir göstergesi ise sivil toplum örgütü
kavramının kazanmış olduğu anlamdır.

Devlet dışı örgütler (DDÖ) (Non-
governmental organizations - NGO) olarak
da bilinen sivil toplum örgütleri (STÖ),
yirminci yüzyılın son çeyreğinden itibaren
adlarını sıkça duyurmaya başlamışlardır.
Kimilerine göre sivil toplumun etkin ve
hakim olduğu bir yapının gerekleriyken
kimilerine göre ise küreselleşme süreci
içinde dar çevrelerin amaçlarına hizmet
eden aldatıcı kurumlar olmuşlardır. İlk
görüş, bu örgütleri demokratikleşme çabası
içinde sivil toplumun yönetime katılması,
hatta bizzat yönetmesi yolunda önemli bir
araç olarak görmektedir. Artık yetersiz kal-
dığına inanılan günümüz demokrasisi yeri-
ne yeni açılımlar sağlamak, “yeni bir sosyal
işbölümü” oluşturmak, bu işbölümünde
ağırlığı sivil toplum örgütlerine vererek
demokrasiyi pekiştirmek ve sivil toplumun
tercihlerini iktidara bu yolla ulaştırmak
gereklidir. DDÖ’lerin neoliberalizmin yeni

* Ankara Üniversitesi, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi, Kent ve Çevre Doktora Programı Öğrencisi.

araçları olduğunu savunan görüş ise sivil toplumun bu örgütlerce ne derece temsil edilebildiği, yönetime katılmak için ne derece etkin ve elverişli oldukları, ne kadar “hükümet dışı” veya piyasadan bağımsız oldukları gibi sorular ortaya koyarak tartışmaktadır. Sivil toplum örgütlerinin tek tip ve aynı amaç etrafında toplanmış oldukları öne sürülmemekle birlikte mevcut sosyal yapıdan türeyen ve sistemin içinde ortaya çıkan bu yapıların sistemi değiştirme konusunda ne yapabileceklerine şüpheyle yaklaşılmaktadır.

DDÖ’lerin kullandığı kavramlar, araçlar ve yöntemler incelendiğinde tek tip bir çerçeve ile karşılaşılmaktadır. Sürdürülebilirlik, ekonomiklik ve rasyonellik, katılım, özel kesimle işbirliği gibi kavramlar ve bunlara bağlı uygulamalar ön plandadır. Güneydoğu Anadolu Projesi’nde de DDÖ’ler, farklı kanallardan ve farklı biçimlerde etkili olmuşlardır. 1992’deki “Dublin Uluslararası Çevre ve Su” ile “BM Rio Çevre ve Kalkınma” konferanslarda benimsenen ilkelerin yaygınlaşmasında önemli rol oynamaya başlayan bu örgütlerin GAP’ta da görülmesi, söz konusu ilkelerin bölgeye taşınmakta olduğunun göstergesi olarak kabul edilebilir. Nitekim 1990’larla birlikte GAP’ın niteliğinin ve amacının bir değişim içine girdiği görülmektedir. Bu çalışma, devlet dışı örgütlerin devreye girişi ile Proje’nin geçirdiği dönüşüm arasındaki paralelliği ortaya koymayı amaçlamaktadır.

1. SU YÖNETİMİ VE DDÖ’LER

1.1. Su Yönetiminin Tanımı

Su kaynakları yönetimi, her tür (içme, sanayi, sulama, rekreasyon) kullanma suyunun ve (yerüstü ve yeraltı) su kaynaklarının nitelik ve niceliksel yöne-

timi olarak tanımlanabilir. Dünyanın pek çok ülkesinde kamu sektörü tarafından yönetilmekte olan su hizmetlerinin tekeli ve kar oranı yüksek bir alan olarak sermaye için çekiciliği artmaktadır. Neoliberal küreselleşme döneminde suyun kamu tarafından yönetiminin verimli ve rasyonel olmadığı vurgulanmaktadır. Kamu kurumlarının ve kapsamlı planlama yaklaşımının yetersizlikleri öne çıkarılarak adem-i merkezîyetçi, piyasa odaklı ve serbestleştirilmiş bir yapı içinde fiyatlandırma ve özelleştirme talep edilmektedir. Su yönetimini küresel bir tartışma alanı durumuna getiren Dublin Uluslararası Çevre ve Su¹ (1992) ve BM Rio Çevre ve Kalkınma² (1992) konferanslarından sonra kamu yönetimi egemenliğinin verimli ve sürdürülebilir olmadığı gerekçesiyle suyun sivil toplum ve özel sektörün katılımıyla, farklı ilkelerle ve küresel bir sorun olarak yönetilmesi gerektiği düşüncesi yaygınlaşmıştır.

DUBLİN İLKELERİ

Uluslararası Su ve Çevre Konferansı (International Conference on Water and the Environment - ICWE), Dublin, İrlanda, 26 - 31 Ocak 1992

- İlke 1: Su, yaşamın sürdürülmesi, gelişme ve çevre için gerekli olan kısıtlı ve hassas bir kaynaktır.*
- İlke 2: Suyun geliştirilmesi ve yönetilmesi, kullanıcıları, planıcıları ve her seviyedeki politika yapıcıları içeren katılımcı bir yaklaşıma dayanmalıdır.*
- İlke 3: Suyun temini, yönetimi ve korunmasında kadınlar merkezi bir rol oynamaktadır.*
- İlke 4: Su her tür kullanımda ekonomik bir değere sahiptir ve ekonomik bir mal olarak tanımlanmalıdır.*

Bu dönemden itibaren devletin rolünün doğrudan yönetim yerine halkın ve yerel kurumların katılımını sağlayacak şekilde değişmesi gerektiği ileri sürülmüştür. Su kaynaklarının her durumda mümkün olan en alt kademedeki yönetilmesi; merkezi yönetimin ise düzenleyici ve muktedir kılıcı (enabling) otorite konumuna getirilmesi; suyun ekonomik değerini (marjinal ve fırsat maliyetini) öne çıkaran “kullanıcı öder” ve “kirlenenden öder” ilkelerinin benimsenmesi; su kaynaklarının planlanmasında ve yönetiminde su havzası ölçeğinin temel alınması önerilmiştir.

¹ http://www.yerelnet.org.tr/yerel_hizmetler/su_atiksu/uluslararasıpolitikalar.php (18.02.2008)
² http://www.yerelnet.org.tr/yerel_hizmetler/su_atiksu/uluslararasıpolitikalar.php (18.02.2008)

BİRLEŞİK SU KAYNAKLARI YÖNETİMİ

Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı (UN Conference on Environment and Development), Rio de Janeiro, Brezilya, 3 - 14 Temmuz 1992

Birleşik su kaynakları yönetiminde su, ekosistemin ayrılmaz bir parçası ve bir doğal kaynak olarak kabul edilirken ona hem sosyal hem de ekonomik değer atfedilmektedir. Su ihtiyacının uzun vadede karşılanmasının toprak ve suyla ilgili hususların birleştirilmesine ve suyun toplama havzası veya alt-havza seviyesinde yönetilmesine bağlı olduğu ileri sürülürken Dublin İlkelerine paralel olarak suyu kullananlardan uygun ücret alınması önerilmektedir.

1.2. Su Yönetimi Alanında Küresel DDÖ'ler

1990'larda küresel nitelikte kararların alındığı konferanslardan itibaren sivil toplum ve özel sektör, devlet dışı örgütler kanalıyla etkilerini hissettirmeye başlamışlardır. Bu dönemden itibaren DDÖ'ler, su kaynakları yönetimindeki potansiyel yüksek kar oranını fark eden finansal kuruluşlar ve şirketler³ ile kimi kamu kuruluşları bir araya gelerek dünya su yönetimini yönlendirecek küresel kuruluşlar oluşturmaya başlamışlardır. Bu örgütler arasında su yönetimi alanında en dikkat çekici olanlar Küresel Su Ortaklığı (GWP) ve Dünya Su Konseyi'dir (WWC). Bu ikili, Dublin ve Rio konferanslarında benimsenen ilkeler paralelinde faaliyet göstermek amacıyla kurulmuş ve dünyanın pek çok noktasındaki DDÖ'lerin de katılımıyla dünyada su politikalarının belirlenmesinde yönlendirici ve destekçi organlar konumuna gelmişlerdir. Küresel bir sorun olarak algılanan suyun yönetilmesinde beyin takımı ve eşgüdüm sağlayıcı otoriteler olarak etkinlikte bulunmaktadırlar. Sayıları yüzlerle ifade edilen daha küçük DDÖ'lerin de üye olduğu bu küresel örgütler giderek su yönetimi için bir merkez konumuna taşınmaktadır. Bu örgütler dışında International Water Management Institute (IWMI), Tokyo Kulübü ve International Water Resources Association (IWRA) gibi küresel ölçekli başka DDÖ'lerden söz edilebilmektedir.

1.2.1. Küresel Su Ortaklığı (Global Water Partnership - GWP)⁴:

GWP, 1996'da Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ve İsveç Uluslararası Kalkınma Ajansı (SIDA) tarafından Dublin ve Rio konferanslarında ortaya konulan ilkeler doğrultusunda dünya çapında mali, teknik, siyasal ve insani kaynakları birleştirebilecek bir küresel ağ olarak kurulmuştur. Gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerin hükümetleri, BM kuruluşları, çok taraflı bankalar, meslek ve kamu kuruluşları, araştırma kurumları, özel sektör, kalkınma ajansları ve devlet dışı örgütler arasında bir ortaklıktır.⁵ Küresel, bölgesel ve ulusal ölçekte bilgi ihtiyacının saptanması, bu ihtiyaçları karşılayacak projelerin tasarlanmasına yardımcı olmak ve bütünsel su kaynakları yönetimi gibi konularda bilgi alışverişi ve işbirliği sağlamak amacıyla faaliyette bulunmaktadır. Amacı, Dublin Bildirgesi'nde⁶ de yer bulmuş olan suyun kıtlığının kabul edilmesi, katılımcılığın gerekliliği, suyun ekonomik bir mal olarak kabul edilmesi ve kadınların rolünün pekiştirilmesi gibi ilkeleri pratiğe aktarmaktır.

1.2.2. Dünya Su Konseyi (World Water Council- WWC)⁷

WWC, 1996 yılında yine Dublin ve Rio ilkele-ri ışığında "sürdürülebilir su kaynakları yönetimini kolaylaştıracak ortaklıkları kurmak ve güçlendirmek, bunlar arasında bir köprü oluşturmak" amacıyla kurulmuştur. Kurucuları arasında Mısır Sulama

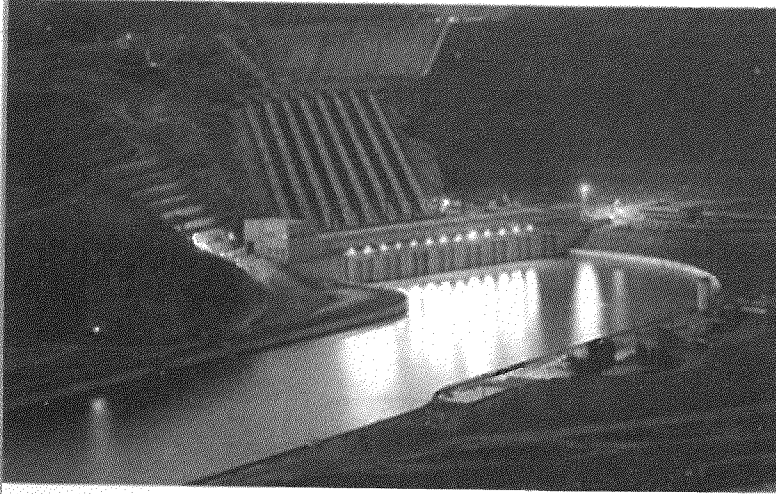
³ "Sektöre ilişkin politikaların bugün evrildiği nokta, Avrupa Yeniden Yapılandırma ve Geliştirme Bankası uzmanı Johan Bastin'in sözleri ile özetlenebilir: "Özel yatırımcılar için su fethedilecek son altyapı sınırıdır ve ne trajiktir ki su aynı zamanda doğanın ve ortak malların da son sınırındır". (http://www.yerelnat.org.tr/yerel_hizmetler/su_atiksu/ - 05.02.2008)

⁴ <http://www.gwpforum.org> (05.02.2008)

⁵ <http://www.gap.gov.tr/Turkish/Frames/fr1.html> (31.01.2008)

⁶ ICWE (1992). *The Dublin Statement and Report of the Conference*, International Conference on Water and the Environment, Development Issues for the 21st Century, 26-31 January, Dublin.

⁷ <http://www.worldwatercouncil.org> (05.02.2008)

Devlet Dışı Örgütlerin etkisinin artması, suyun ekonomik bir mal olarak görülmesi, yönetiminin özel kesime devredilmesi ve finansmanının küresel sermaye piyasalarından sağlanması anlamına gelecektir.

ve Su Kaynakları Bakanlığı, Kanada Uluslararası Kalkınma Ajansı ve Fransız Suez-Lyonnaise des Eaux şirketi bulunmaktadır. Uluslararası Su Kaynakları Birliği (IWRA), Uluslararası Drenaj ve Sulama Komisyonu (ICID), Dünya Bankası, Uluslararası Su Birliği (IWA), Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve UNESCO gibi uluslararası örgütler de konseyi desteklemektedir. Kendisini kar amacı gütmeyen ve devlet dışı bir şemsiye örgütlenme olarak tanımlamaktadır.

Su sektörü ile bağlantılı her örgütün üye olabildiği WWC bugün, 60 ülkeden 300'ün üzerinde örgütü kapsamaktadır.⁸ Bunlar arasında özel ve kamuya ait şirketler, kamu kuruluşları, bölgesel kuruluşlar, vakıflar, BM kuruluşları, akademik ve araştırmacı kuruluşlar, meslek birlikleri, medya, bankalar ve finansal kuruluşlar, devlet dışı örgütler bulunmaktadır.

Konsey, geliştirilebilecek Ulusal Su Hizmeti Eylem Planlarında⁹ yerel otoritelerin ve hizmet sunucularının faydalanması amacıyla yerel sermaye piyasalarının desteklemesini, merkezi yönetimin özel kesimin katılımını arttıracak düzenleme ve tarifeleri hazırlamasını, yerel yönetimlerin borçlan-

ma kapasitelerinin arttırılmasını içeren bir takım öneriler geliştirmiştir. Tarımsal su kullanımında¹⁰ ise kullanıcı birliklerinin kapasitelerinin arttırılması ve suyun fiyatlandırılması potansiyelini gerçekleştirerek finansman açığının karşılanması gibi öneriler getirmektedir.

DDÖ'lerin savunduğu uygulama ve politikaların birbiriyle uyum içinde olduğu görülmektedir. Fiyatlandırma, talep odaklılık, entegre yaklaşım, sürdürülebilirlik, katılımcılık ve küresel ortaklıklar vurgulanmakta; merkezden yerele, yerelden özele yetki devri anlamına gelen yapısal bir değişim talep edilmektedir. Bu örgütlerin etkisinin artması, suyun ekonomik bir mal olarak görülmesi, yönetiminin özel kesime devredilmesi ve finansmanının küresel sermaye piyasalarından sağlanması anlamına gelecektir. Farklı bir ifadeyle DDÖ'lerin BM, DB, OECD gibi kuruluşlarca tasarlanan kavram, eylem ve kuruluşların benimsenmesi ve pratiğe dönüştürülmesi için yönlendirme, baskı ve teşvik edicilik rolü üstlendikleri söylenebilir. Uluslararası merkez kuruluşlar tarafından yapılan maddi yardımlardan DDÖ'lerin aldığı paylar, bu durumu açıklayıcı bir örnek oluşturmaktadır. OECD tarafından verilen kalkınma yardımlarının 1970'te % 0,2'si DDÖ'ler kanalıyla dağıtılırken bu oran 1990'da % 10'a yükselmiştir. Bu örgütler, benzer şekilde Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın (UNDP) kalkınma yardım fonlarının dağıtımında ön plana çıkarken DB'nin kalkınma planlaması sürecine de dahil edilmişlerdir.¹¹

2. GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ ve DDÖ ETKİSİ

2.1. GAP Nedir?¹²

1960'lı yıllarda Fırat ve Dicle nehirleri için başlatılan etüt ve planlama çalışmaları

⁸ http://www.worldwatercouncil.org/fileadmin/wwc/Membership/Become_a_Council_member_FormatedDGP.pdf (04.02.2008)

⁹ The National Water Service Action Plans, <http://www.financingwaterforall.org/index.php?id=1528> (13.02.2008)

¹⁰ Financing Water for Agriculture, <http://www.financingwaterforall.org/index.php?id=1528> (13.02.2008)

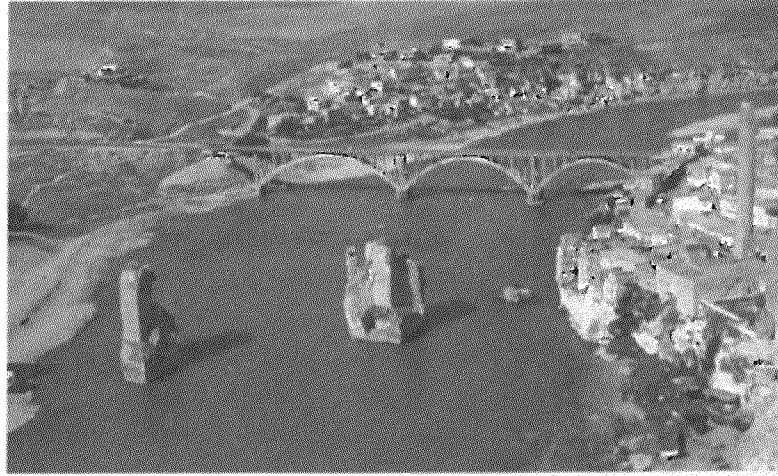
¹¹ Globalization and Civil Society" NGO Influence in International Decision-Making, Riva Kurt, United Nations Research Institute for Social Development (UNRISD) Discussion Paper, April 1997, s.18

¹² <http://www.gap.gov.tr/Turkish/Frames/fr1.html> (03.02.2008)

rının 1980’de tek bir proje olarak birleştirilmesi ile başlatılan Güneydoğu Anadolu Projesi’nin temel hedefi, bölge halkının gelir düzeyi ve hayat standardını yükselterek bu bölge ile diğer bölgeler arasındaki gelişmişlik farkını ortadan kaldırmak, kırsal alandaki verimliliği ve istihdam imkanlarını arttırarak sosyal istikrar, ekonomik büyüme gibi milli kalkınma hedeflerine katkıda bulunmaktır. Proje alanı Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak illerini kapsamaktadır. Su Kaynakları Programı 22 baraj, 19 hidroelektrik santral ve 1.82 milyon hektar alanda sulama sistemleri yapımını öngörmektedir. Başlangıçta Devlet Su İşleri’nin sorumluluğunda olan ancak 1986’da Devlet Planlama Teşkilatına verilen yönlendirme görevi 1989’dan itibaren Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Teşkilatı (BKİ) tarafından yürütülmektedir. 1989’da hazırlanan ve bölgenin kalkınması için bir çerçeve çizen GAP Master Planı, özellikle su ve toprak kaynaklarının geliştirilmesini mali ve teknik kapasiteleri dikkate alarak bir takvime bağlamış, eğitim ve sağlık hizmetleriyle konut ve kentsel altyapı ihtiyaçlarını belirlemiş, yıllara göre finans ihtiyacını ve bölgeyi “tarıma dayalı ihracat üssü” durumuna getirme amacını ortaya koymuştur.

2.2. Uluslararası Su Kuruluşları ve GAP¹³

GAP, DB ve BM’nin yanı sıra pek çok DDÖ’nün çeşitli kanallardan etkin olarak katıldığı ve belirleyici rol oynadığı bir proje olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu örgütler, 90’lı yıllarda suyun küresel bir konu olarak ele alınmaya başlaması ile birlikte oluşturdıkları geniş ağla dünyanın pek çok noktasına ulaşmışlardır. Dublin ve Rio’da ortaya koyulan suyun ekonomik değer olduğu ve sivil-yerel-özel kesimin katılımıyla yönetilmesi gerektiği düşüncesinin yaygınlaşmasına da katkı koymuşlardır.

GAP’ın Master Plan ile belirlenen kapsamının 90’lı yıllarda geçirdiği değişim, bu örgütlerle etkileşimin yoğunlaştığı döneme rastlamaktadır. GAP üst yöneticileriyle sıkı işbirliği içindeki bu kuruluşların etkilerini hissettirmelerinin güç olmadığı da açıktır. Zaten GAP ile bu kuruluşlar arasındaki çeşitli anlaşmaların bu etkileşimi arttırmak amacıyla yapıldığı açıklanmıştır.¹⁴ Birbiri ile iç içe geçmiş bu kuruluşlarla işbirliğinin Projeyi küresel etkiye açtığı ve dönemin popüler “sürdürülebilirlik” anlayışı doğrultusunda buna göre şekillendirdiği gözlenebilmektedir.

Proje, ortaya çıkışında ele alınmayan, 1989’da ortaya çıkan Master Plan’da dahi yer almamış kavramlarla 1990’larda tanışmış ve bu dönemden itibaren niteliğini büyük ölçüde değiştirmiştir. Tarımda gelişme, bu sayede bölgesel kalkınmışlık farkını azaltma hedefi yerini sürdürülebilir kalkınma, “entegre su yönetimi”, fiyatlandırma, katılım, liberalizasyon, talep odaklı yönetim, özel mülkiyet ve özel işletmecilik gibi kavramlarla ifade edilen “Yeni Su Yönetimi”ne bırakmıştır.

Yeni Su Yönetimi yaklaşımı, kaynakların en uygun kullanımının, sürdürülebilir kalkınmanın piyasa mekanizmalarınca sağlanabileceği; fiyatlandırma ve özelleştirmenin bu mekanizmaların yerleştirilmesinin

Birbiri ile iç içe geçmiş bu kuruluşlarla işbirliğinin Güneydoğu Anadolu Projesi’ni küresel etkiye açtığı ve dönemin popüler “sürdürülebilirlik” anlayışı doğrultusunda buna göre şekillendirdiği gözlenebilmektedir.

¹³ <http://www.gap.gov.tr/Turkish/Frames/fr3.html> (31.01.2008)

¹⁴ <http://www.gap.gov.tr/Turkish/Frames/fr3.html> (13.02.2008)

Devletin giderek piyasa düzenleyicisi konumuna oturtulduğu yaklaşımda özel mülkiyet ve özel işletmecilik, su yönetiminin sürdürülebilir kalkınma esasında gerçekleşmesi için gerekli görülmektedir.

yanında finansman açığının karşılanması ve halkın su yönetimine (müşteri olarak) katılabilmesi için gerekli olduğu kabullerine dayanmaktadır. Bu kapsamda ele alınabilecek olan talep odaklı yönetim, su kaynaklarının kamu tarafından, belirlenen kalkınma hedefleri ve toplumsal gereksinimler doğrultusunda arz-odaklı yönetilmesine, hizmetin fiyatlandırılması (maliyet + kâr formülü) yerine belli bir hizmet bedeli alınmasına ve suyun ekonomik bir meta olarak değil toplumsal bir değer olarak tanımlanmasına karşın piyasa mekanizmasının gereklerine en uygun yaklaşım tarzı olarak savunulmaktadır. Devletin giderek piyasa düzenleyicisi konumuna oturtulduğu yaklaşımda özel mülkiyet ve özel işletmecilik, su yönetiminin sürdürülebilir kalkınma esasında gerçekleşmesi için gerekli görülmektedir.¹⁵

GAP'ın entegre bir bölgesel kalkınma planından giderek Yeni Su Yönetimi yaklaşımı etkisinde insan odaklı, sürdürülebilir insani gelişme felsefesiyle yürütülen bir bölgesel kalkınma projesine dönüştüğü; başta bir kamu yatırımları paketi olarak yürütülmekteyken sürdürülebilirlik yaklaşımının etkisi ile özel sektör yatırımlarının ve insan unsurunun projeye doğrudan karar alıcı ve uygulayıcı olarak girdiği ifade edilmektedir. Sürdürülebilirlik, devlet-özel sektör-halk katılımına dayandırılırken bunun kamu yatırımlarının oluşturduğu altyapının özel sektör katkısı ile yapılaşmasını ve halk katılımı ile benimsenmesini sağlayacağı ileri sürülmektedir.¹⁶

2.3. GAP'a Doğrudan Etki: Tematik Merkez

GAP BKİ Başkanı'nın da dönem dönem yönetiminde yer aldığı WWC¹⁷ çatısında oluşturulan Tematik Merkez (TM)¹⁸, etki-leşimi açıklayan ilginç bir örnek oluşturmaktadır. 2000 yılında WWC tarafından geliştirilen Dünya Su Vizyonu çerçevesinde su kaynaklarına yönelik sorunlara yerel ve bölgesel çözümler üretmek amacına yönelik olarak kurulan ancak 2004 yılında Dünya Su Konseyi, DSİ ve GAP İdaresi arasında ortaklık anlaşması yenilenmediğinden bugün faaliyette bulunmayan Merkezin misyonu, *"katılımcılık ve sektörler arası bütünleşme ilkeleri çerçevesinde kullanıcıyı temel alan deneysel araştırmalar yürütmek; bilginin yaygınlaşması ile çok yönlü sürdürülebilir su kaynaklarının gelişiminin hızlandırılması ve etkin politika oluşumuna katkıda bulunmak; uygulamada kamu ve özel sektör kurumları ile diğer ilgili aktörler arasında işbirliğinin ve ilişkilerin arttırılmasına aracı olmak"*¹⁹ şeklinde tanımlanmıştır. Görüldüğü gibi ilgili

¹⁵ <http://www.yerelnet.org.tr/su/konuhakkinda.php> (29.01.2008)

¹⁶ <http://www.gap.gov.tr/gap.php?sayfa=Turkish/Ggbilgi/gtarihce.html> (11.02.2008)

¹⁷ Konsey'in anayasasının 2. maddesinde sıralanan amaçlar arasında, su konusu ile ilgili ürün ve danışmanlık gibi hizmetlerin bedeli karşılığında satılması da yer almaktadır.

¹⁸ Tematik Merkez konusundaki bilgiler ilk olarak <http://www.wwthematiccenter.org> adresinden 04.03.2004'de edinilmiştir. Ancak Merkez'in kapamasının ardından söz konusu siteye çalışmanın hazırlandığı dönemde tekrar ulaşılamamıştır. (08.03.2008)

aktörlerin katılımıyla, kamu ve özel sektör kuruluşlarıyla işbirliği içinde, açık, “şeffaf, kapsayıcı ve katılımcı” olmayı hedefleyerek ve “farklılığı yaratacak esneklik”²⁰ içinde faaliyet göstereceği belirtilen kuruluşun tanıtımında kullanılan dil ve kavramlar, daha önce değinilen yeni kavramsal çerçeve içindedir.

Tematik Merkez’in hedefleri incelendiğinde toplumsal kuruluşlar ve sivil toplum örgütleri ile organik ilişkiler kurmak; sivil toplum örgütleri, ticari birlikler, yerel yönetimler, akademisyenler, toplumsal gruplar ve özel sektör arasındaki çoklu-katılımcı diyalogu geliştirmek; sürdürülebilirlik, yoksulluk, cinsiyet eşitliği, toplumsal grupların katılımının teşvik edilmesi amacıyla özel sektörün su gelişiminde yatırıma dayalı ya da diğer konulardaki faaliyetler içinde yer almasını sağlamak; kadınların ekonomik bağımsızlığı ile su kaynaklarının güvenliği konularını bütünleştiren politikaların geliştirilmesinde ve su sektöründeki yatırımlarda yol göstermek ve seçenekler sunmaktan söz edildiği görülmektedir.²¹ Hedeflere genel olarak neoliberal katılım ve demokrasi söylemi ile yönetimde özel sektör payının artırılmasına yönelik tercihlerin hakim olduğu görülmektedir. Özetlenen yapısıyla Merkez, GAP Bölgesi’nde devlet dışı aktörlerin ve özel kesimin etkinliğini arttıracak bir yapı tasarlamaktadır.

Önerilen faaliyetler arasında ise su kaynakları geliştirilmesi ve yönetiminde, yatırımdan, işletme ve bakım evrelerine kadar her düzeyde özel sektörün katılımını ve etkinliğini arttıracak uygun politikaların desteklenmesi; kamu kurumlarından su kullanıcılarına devredilen sulama kanallarının yönetimi, işletme ve bakımına yönelik konularla bilginin yaygınlaştırılması, dünyada su ile ilgili projelerin özelleştirme sürecine yönelik uygulamalarına ilişkin bil-

ginin toplanması ve bu uygulama ve tecrübelerin Türkiye’deki su kaynakları gelişimi ve yönetimine aktarılması; su yönetiminde cinsiyetin rolü konusunda çalışmaların yapılması; kamu-özel işbirliğini ve özel sektörün su kaynakları gelişimindeki rolünü araştıran örnek çalışmaların yapılması, kamu-özel sektör işbirliğine yönelik başarı örneklerinin özel sektör katılımcılarına anlatılması, yer almaktadır.²²

Tematik merkezin gerçekleştirdiği ve gelecek için planladığı faaliyetler incelendiğinde GAP Bölgesi için öngörülen modelin özelleştirmeye dayalı bir liberalizasyon olduğu kolaylıkla anlaşılmaktadır. 2004’e kadar yapılan çalışmalar ile tanıtım, katılıma teşvik ve bilgi sistemi oluşturmak amaçları güdülmüş; ilerisi için ise özel sektörü çekmeye yönelik bir yapı tasarlanmıştır. Merkez, GAP için Dublin ve Rio konferanslarından beri dünyanın gündemine taşınmaya çalışılan yeni su yönetimi perspektifini benimsemiş görünmektedir.

Son olarak Tokyo Kulübü’nün 2001 yılında Mısır’da düzenlenen ve GAP Başkanı’nın da katıldığı toplantısında fiyatlandırmayı benimseyen kararların alınma-

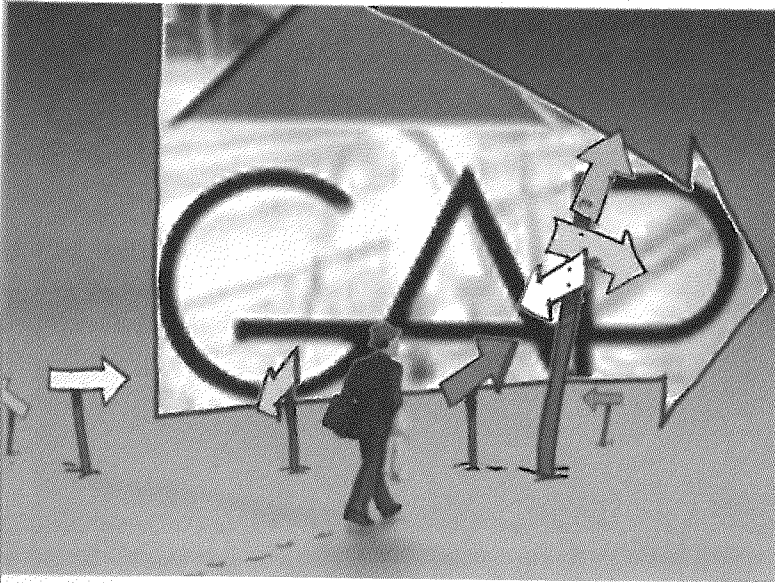
Tematik merkezin gerçekleştirdiği ve gelecek için planladığı faaliyetler incelendiğinde GAP Bölgesi için öngörülen modelin özelleştirmeye dayalı bir liberalizasyon olduğu kolaylıkla anlaşılmaktadır.

¹⁹ <http://www.wc thematiccenter.org/misyon.htm> (04.03.2004)

²⁰ <http://www.gap.gov.tr/Turkish/Uiliski/dkp5.html> (05.02.2008) ve <http://www.wc thematiccenter.org/giris.htm> (04.03.2004)

²¹ <http://www.wc thematiccenter.org/hedefler.htm> (04.03.2004)

²² <http://www.wc thematiccenter.org/aktiviteler.htm> (04.03.2004)

Kendilerini küresel beyin takımı olarak da niteleyen DDÖ'ler, "yeni" bir su yönetimi anlayışı geliştirerek piyasanın kapsamını ve sermayenin kaynak alanını genişletmeyi amaçlamışlardır.

şı; Danışmanlar Kurulu'nda GAP Başkanının da bulunduğu GWP'nin suyu ticari meta olarak görme eğilimi ve yine GAP Başkanının genel sekreterliğini üstlendiği IWRA'nın su yönetimini uluslararası bir konu haline getirmeyi amaçlaması, GAP'ın kapılarını açtığı kavramların neoliberal ve işletmecî anlayışa yakın olduğunu göstermektedir. Karşılıklı bilgi paylaşımı ve işbirliği içinde bulunulan bu örgütler, suyu bir ekonomik mala dönüştürmek için gerekli kavramsal altyapıyı kurmak ve suyun yönetiminde öngörülen değişimi mümkün olan her noktaya taşımaktadır.

SONUÇ

GAP, sermayenin yeni ilgi alanlarından birisini oluşturan su hizmetlerinin küreselleşme sürecinde nasıl şekillendiğini açıklayıcı önemli bir örnek oluşturmaktadır. 1992'de düzenlenen iki küresel konferans, suya ve yönetimine bakışı neoliberal bir niteliğe büründürürken sivil toplum örgütlenmesi adı altında özel kesim çıkarıcılığını da alana taşımıştır. Çalışmada devlet dışı örgüt olarak da adlandırılan bu oluşumlar, piyasa mekanizmasını ve özel kesim zihniyetini bir kamu hizmetinin yeniden yapılandırılmasında örnek kabul etmişlerdir. Suya ekonomik bir mal niteliği vererek fiyatlandırma, kullanan öder, kirleten öder gibi ilkeleri özünde bir tarımsal gelişme

projesi olan GAP'a kadar taşımışlardır. Kendilerini küresel beyin takımı olarak da niteleyen DDÖ'ler, "yeni" bir su yönetimi anlayışı geliştirerek piyasanın kapsamını ve sermayenin kaynak alanını genişletmeyi amaçlamışlardır. Yönetişim, demokratikleşme, katılım, yerelleşme, sürdürülebilirlik, verimlilik, özelleştirme, fiyatlandırma gibi kavramlar, GAP'a bu örgütlerin konferans, yayım, toplantı, sempozyum ve anlaşmalar gibi faaliyetleri ve Tematik Merkez gibi kurumları aracılığıyla ulaşmış görünmektedir. Bu etkileşim GAP'ın amacını, felsefesini ve araçlarını köklü bir şekilde değiştirmiştir. Proje, suyu ekonomik bir mal olarak değerlendirme yönündeki etkiler sonucunda bir "sürdürülebilirlik" boyutu kazanmıştır. Sürdürülebilirlik yaklaşımının neoliberal içeriği göz önüne alındığında GAP'ın dönüşümünün anlamı netleşmektedir.

KAYNAKÇA

Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi (WALD). **Sivil Toplum Örgütleri: Neoliberalizmin Araçları mı, Halka Dayalı Alternatifler mi?**, Çev. Işık Ergüden, İstanbul: Demokrasi Kitaplığı, 2001

Krut Riva. "Globalization and Civil Society-NGO Influence in International Decision Making", **UNRISD Discussion Paper**, April 1997.

Zabçı, Filiz. "Devlet Dışı Örgütler: Tanımlayıcı Bir Çerçeve". **Kültür ve İletişim Dergisi**, 3/2, 2000, s. 99-127

Dünya Bankası resmi internet sitesi, <http://www.worldbank.org> (14.02.2008)

Dünya Su Konseyi resmi internet sitesi, <http://www.worldwatercouncil.org> (05.02.2008)

Güney Doğu Anadolu Projesi İdaresi resmi internet sitesi, <http://www.gap.gov.tr> (31.01.2008)

Küresel Su Ortaklığı resmi internet sitesi, <http://www.gwpforum.org> (05.02.2008)

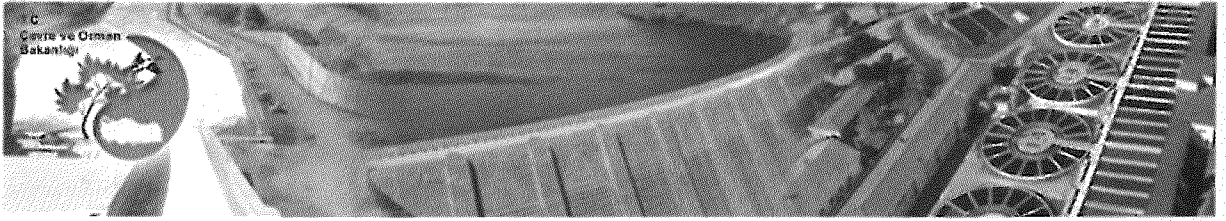
Tematik Merkez resmi internet sitesi, <http://www.wcthematiccenter.org> (04.03.2004)

Dünya Su Konseyi – Ulusal Su Hizmeti Eylem Planları (The National Water Service Action Plans), <http://www.financingwaterforall.org/index.php?id=1528> (13.02.2008)

<http://www.yerelnet.org.tr> (18.02.2008)

DEVLET SU İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN ÇEVRE VE ORMAN BAKANLIĞI'NA BAĞLANMASININ NEDENLERİ

Evren HASPOLAT*

Cumhuriyet'in kuruluşu ile başlayan su işlerine ilişkin çalışmalar açısından en önemli kurumsal yapılanma 1953 yılında Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün kurulması ile gerçekleştirilmiştir. 1953'te Su İşleri Teşkilâtı'nın yeniden düzenlenmesinin ardından, 18.12.1953 tarihinde kabul edilen ve 28.02.1954 tarihinde yürürlüğe giren 6200 sayılı Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında Kanun ile teşkilatın yetkileri artırılarak, Bayındırlık Bakanlığı'na bağlı, *"katma bütçeli, tüzel kişiliğe sahip"* Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

Bayındırlık Bakanlığı'na bağlı olarak kurulan Devlet Su İşleri (DSİ) Genel Müdürlüğü, uzun yıllar Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na bağlı olarak hizmetlerini yürütmüş, 31.08.2007 tarihli ve 26629 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Kuruluşların Bağlı ve İlgili Olduğu Bakanlıkların Değiştirilmesi İle İlgili İşlem ile de Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'ndan ayrılarak Çevre ve Orman Bakanlığı'nın bağlı kuruluşu haline getirilmiştir.

DSİ Genel Müdürlüğü'nün Görev ve Sorumlulukları

Türkiye'de içme ve kullanma suyu konusunda ulusal düzeyde örgütlenmiş üç kuruluştan¹ biri olan DSİ Genel Müdürlüğü'nün görev ve sorumlulukları 6200 sayılı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında Kanun ve 167 sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun tarafından belirlenmiştir. Söz konusu iki kanun çerçevesinde DSİ Genel Müdürlüğü'nün yerine getirmekle yükümlü olduğu görev ve sorumluluklar şunlardır:

- nehir akım ölçümleri,
- toprak sınıflaması,
- zirai ekonomi,
- jeolojik etüdler,
- su kalitesi analizleri,
- su yapılarının modellemesi için temel araştırma ve etüdları yapmak,
- Su havzalarının geliştirilmesi amacıyla; etüd, planlama ve projelendirme çalışmalarını yürütmek,
- Havzalardaki su kaynaklarına ilişkin projelere ekonomik ve teknik çözümler

* Evren Haspolat, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi Doktora Öğrencisi, haspolat@politics.ankara.edu.tr

¹ Türkiye'de içme ve kullanma suyu konusunda ulusal düzeyde örgütlenmiş üç kuruluş bulunmaktaydı. Bunlar: 1- Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2- İller Bankası Genel Müdürlüğü ve 3- DSİ Genel Müdürlüğü. KHGM 13.01.2005 tarihli yasa ile tasfiye edilmiştir. İller Bankası'nın tasfiye süreci ise büyük bir hızla devam etmektedir.

bulmak amacıyla, fizibilite ve master plan raporları hazırlamak,

- Baraj ve hidroelektrik enerji santralleri inşa etmek,
- Sulama ve drenaj tesisleri inşa etmek,
- DSİ tarafından inşa edilmiş olan tüm yapıları işletmek veya gerçek veya tüzel kişilere devretmek,
- Taşkınlara karşı koruma yapıları inşa etmek,
- Yeraltı suyunun kullanımı, korunması, etüd ve araştırılması için tüm çalışmalarını yapmak (167 sayılı Kanunla),
- Nüfusu 100 000'den fazla olan yerleşim birimlerine su temin etmek ve su arıtma tesisleri geliştirmek üzere tüm çalışmaları yapmak (1053 sayılı Kanunla), (DSİ Genel Müdürlüğü'ne 7478 sayılı Kanunla verilen "Köylere İçme ve Kullanma Suyu Temini"ne ilişkin sorumluluk, 1964 yılından sonra Yol Su Elektrik Genel Müdürlüğü'ne devredilmiştir),
- Tesislerin işletme ve idaresi için gerekli bina ve yapıları kurmak veya kurdurtmak,
- Yukarıdaki işlerin gerçekleştirilmesi amacıyla emlak ve arazileri kamulaştırma ve/veya geçici olarak kullanmak,
- Malzeme, alet, yedek parça, makine ve daimi ekipmanı işletmek, kiralamak ve temin etmek,
- Bataklıkları ıslah etmek,
- Nehirleri ıslah etmek,

Yukarıda sayılan görevler çerçevesinde DSİ Genel Müdürlüğü; tarım için sulama suyu temini, hidroelektrik enerji üretimi, büyük şehirler için içme ve endüstri suyu sağlama, su kalitesini iyileştirme, taşkın kontrolü, arazi ıslahı, nehir düzenleme ve kontrolü, rekreasyon, su ile ilgili yapıların dizaynı ve yapı malzemeleri üzerine araştırmalar yapmak, su kaynaklarının geliştirilmesi için proje, master plan ve fizibilite raporları hazırlanmak, bu itibarla akım ve

meteoroloji, toprak sınıflaması, tarımsal ekonomi, erozyon, haritalama, jeolojik koşullar gibi çeşitli konularda gerekli ana verileri ve yapılan havza etüdlerini toplamak gibi görevleri içeren geniş bir görev ve sorumluluk alanına sahiptir. Belirtilen görevler DSİ Genel Müdürlüğü'nün dört ana hizmet alanını oluşturmaktadır:

1- Enerji, 2- Tarım, 3- İçme ve Kullanma Suyu, 4- Çevre ve Taşkın Koruma

Çevre ve Orman Bakanlığı'nın Görev ve Sorumlulukları

DSİ Genel Müdürlüğü'nün bağlı kuruluşu haline getirildiği Çevre ve Orman Bakanlığı, Çevre Bakanlığı ve Orman Bakanlığı'nın 08.05.2003 tarihli ve 4856 sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile birleştirilmesi ile oluşturulmuş bir bakanlıktır. Bakanlık;

- Çevrenin korunması, kirliliğin önlenmesi ve iyileştirilmesi,
- Ormanların, otlak, yaylak ve kışlakların korunması, imarı ve ıslahı ile bakımını sağlamak,
- Erozyonu önleyici her türlü tedbiri almak,
- Millî parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları ve orman içi mesire yerleri ile biyolojik çeşitliliğin, av ve yaban hayatı alanlarının tespiti, yönetimi, korunması, geliştirilmesi, işletilmesi ve işlettilmesini sağlamak,

biçiminde ifade edilebilecek dört ana görev alanında, prensip ve politikalar tespit etmek, programlar hazırlamak, bu çerçevede araştırmalar ve projeler yapmak, yaptırmak, bunların uygulama esaslarını tespit etmek ve uygulanmasını sağlayacak tedbirleri almakla yükümlüdür.²

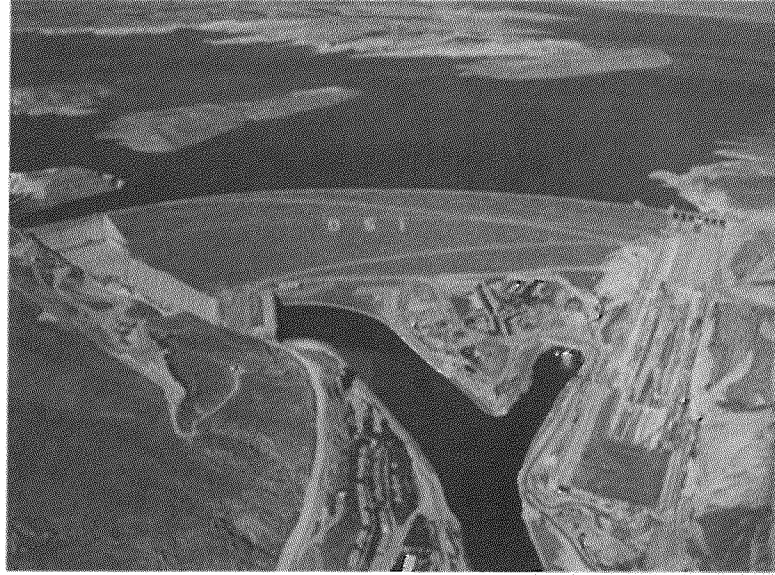
DSİ Genel Müdürlüğü'nün 54 yıllık geçmişi bağlamında üstlenmiş olduğu görevlerin genişliği; ülkemizde tüm su kaynaklarının planlanması, yönetimi, geliştirilmesi ve işletilmesinden sorumlu birinci derecede

² Çevre ve Orman Bakanlığı resmi internet sitesi, www.cevreorman.gov.tr, erişim: 13.12.2007.

yetkili kuruluş oluşu; devlet yatırım bütçesinin yaklaşık 1/4'ünü kullanan ve yurt çapında 30.000'e yakın personeli ile su kaynaklarının geliştirilmesi ve işletilmesi alanında ülke çapında büyük bir birikim, deneyim ve donanımın oluşmasını sağlamış olması gerçeği dikkate alındığında, **DSİ gibi bir kurumun, görev alanı ve yetkileri kendisinden çok kısıtlı bir bakanlığa bağlanması uygulamasının ne denli sorunlu ve bir o kadar da tehlikeli bir girişim olduğu** anlaşılabacaktır.

Sorunludur, çünkü Çevre ve Orman Bakanlığı görüldüğü üzere DSİ Genel Müdürlüğü gibi devasa bir kurumun ağırlığını taşıyabilecek, deyim yerinde ise DSİ'yi hazmedecek bir bünyeye sahip değildir. Böyle olmakla birlikte geride bıraktığımız son 4 yılda yapılan gerek yasal değişikliklerle gerekse kurum içerisindeki kimi uygulamalar ile Bakanlığın, Genel Müdürlüğü hazmetme kapasitesi artırılmıştır. Söz konusu değişiklikler şunlardır:

- 10.12.2003 tarih ve **5018** sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu,
- 29.10.2005 tarih ve **5428** sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkındaki Kanun,
- 24.12.2005 tarih ve **5436** sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun,
- 01.07.2006 tarih ve **5539** sayılı Yapı İşlet Modeli ile Elektrik Enerjisi Üretim Tesislerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışının Düzenlenmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun,
- Anayasal değişikliklerle DSİ Genel Müdürlüğü'nün katma bütçeli bir kurum olma özelliğinden uzaklaştırılması ve

2006 yılından itibaren 7 yıl içinde elindeki HES projelerini tamamlaması için süre tanınmış olması,

- Son dönemde idari yapı ve teknik kadro açısından yaşanan büyük erozyon.

Yukarıda sayılan uygulama ve değişikliklerle her ne kadar DSİ Genel Müdürlüğü'nün güçlü yapısı törpülenmiş olsa da Bakanlık hâlâ bağlı kuruluşunu hazmetme kapasitesinden yoksundur. Bu nedenle de DSİ Genel Müdürlüğü'nün Bakanlığa bağlanması tehlikelidir. **Tehlikelidir**, çünkü DSİ Genel Müdürlüğü şu an sahip olduğu yapı ile hâlâ Türkiye'nin su ve toprak kaynaklarının geliştirilmesinden sorumlu ana kuruluştur. Bu kuruluşun Çevre ve Orman Bakanlığı gibi söz konusu alanda kendisinden daha geri plandaki bir bakanlığa bağlanması, yakın zamanda Genel Müdürlüğün görev ve yetki alanının daha da daraltılacağı anlamını taşımaktadır. Aralık-2007'nin başlarında Meclis'e gönderilen ve *sulama suyu satış ve dağıtımının özelleştirilmesinin yolunu açacak olan, YİD yasasında değişiklik yapılmasına dair tasarı* ile DSİ yasasına eklenecek hüküm³ (bu durumda DSİ enerji alanından sonra sula-

DSİ gibi bir kurumun, görev alanı ve yetkileri kendisinden çok kısıtlı bir bakanlığa bağlanması uygulamasının ne denli sorunlu ve bir o kadar da tehlikeli bir girişim olduğu anlaşılabacaktır.

³ Söz konusu hüküm şöyledir: "3996 sayılı Kanun (YİD Yasası) hükümlerine göre meydana getirilen tesislerden katkı payı ve ortak tesis yatırım harcamalarına tekabül eden kısmı görevli şirketin işletme süresi sona erdikten sonra bu maddede yazılı esaslar dahilinde tesislerden istifade edecekler tarafından ödenir". Kışlalı, "Sulama da Özelleşiyor-Dünya Bankası İstedir", *Cumhuriyet Gazetesi*, 17.12.2007.

ma alanında da yatırımcı kuruluş olmaktan uzaklaşacaktır) ve gündemdeki Kamu Özel İşbirliği Kanun Tasarısı Taslağı bu yöndeki değişikliğin güçlü işaretleridir.

Bağlanmanın Ana Nedeni: Dünya Bankası ve Avrupa Birliği Talepleri

DSİ Genel Müdürlüğü'nün Çevre ve Orman Bakanlığı'na bağlanması yönündeki değişiklik ve bu değişikliğin Türkiye su kaynakları yönetiminde yaratacağı dönüşümün zemini, yukarıda ayrıntılı olarak anlatıldığı üzere uzun bir süreç içerisinde aşama aşama döşenmiştir. Ancak sözü edilen uzun süreç dikkatlice incelendiğinde, bugünkü değişimin aşamalarının Dünya Bankası (DB) ve Avrupa Birliği'nin (AB) talepleri doğrultusunda gerçekleştiği görülmektedir.

Temmuz 2006'da DB uzmanları tarafından Devlet Planlama Teşkilatı ve su kaynaklarının geliştirilmesi ile ilgili kurum ve kuruluşlarla yapılan görüşmeler ve bu alanda yapılan araştırmalar sonrasında hazırlanan "Irrigation and Water Resource with a Focus on Irrigation Prioritization and Management" başlıklı rapordaki bazı tespit ve değerlendirmeler, DSİ Genel Müdürlüğü'nün konumunda yapılan değişiklik ile doğrudan bağlantılıdır. Çünkü raporda su kaynakları yönetimindeki iki ana aktör olan DSİ Genel Müdürlüğü ve Çevre ve Orman Bakanlığı arasındaki ilişki ve birlikteliğin sürdürülmesine vurgu yapılmaktadır. Aynı vurgu Avrupa Birliği Su Çerçeve Direktifi'nde de yer almaktadır.⁴

Ancak raporun, salt DSİ Genel Müdürlüğü'nün kurumsal yapısını değiştirmek için hazırlandığı düşünülmemelidir. **Rapor, daha geniş bir amaç gütmektedir: Türkiye su kaynakları yönetiminin kurumsal yapısını yeniden kurgulamak.** Çünkü raporda, Türkiye'nin yeraltı ve yerüstü su kaynakları potansiyeli ve bu potansiyelin kullanılması konusunda detaylı incelemeler ile su kaynaklarının

ve sulama sistemlerinin geliştirilmesinden sorumlu kurum ve kuruluşlarla ilgili bir dizi değerlendirme ve öneriye yer verilmektedir. Raporda ayrıca su yasası ve kurumsal yapı düzenlemeleri konusunda da öneriler bulunmaktadır.

Yukarıda ifade edilen tespitler, raporun satırlarına şöyle yansımıştır:

"Dünya Bankası, yeni su yasası ve ilgili kurumların yeniden oluşturulması üzerine bir ulusal konferans düzenlenmesi konusunda hükümete yardımcı olabilir. Bu konferans su kaynaklarının geliştirilmesi konusunda benzer deneyimlere sahip Fransa, ABD, İngiltere, İspanya, Güney Afrika, Avustralya ve Almanya gibi ülkelerin hükümet ve ilgili kurum temsilcilerinin katılımı ile gerçekleştirilebilir. Bu çalışmaların sonucu olarak, **Türkiye'nin su kaynakları yönetimi konusunda bir görüş birliğine varılabilir ve bu doğrultuda bir uygulama planının tespit edilmesi mümkün olabilir**".

Söz konusu ifadelerle dayanılarak, Türkiye su yönetimi için iki alternatif kurumsal yapı önerilmektedir. Birleşik Model olarak adlandırılan ilk modelde, su kaynakları yönetimi-işletme ve bakım-planlama, projelendirme ve inşaat fonksiyonları tek bir kuruluşun çatısı altında kurgulanırken, ikinci modelde su kaynakları yönetim fonksiyonu-işletme ve bakım-planlama, projelendirme ve inşaat gibi fonksiyonlardan ayrı olarak düşünülmüş ve Su Kaynakları Yönetimi Bölümü'nün, başlangıç yıllarında Başbakanlığa bağlı bir birim olarak hizmet vermesi önerilmiştir. Özellikle ikinci model neoliberalizmin devlet reformu anlayışı ile birebir örtüşmektedir. Çünkü neoliberal devlet reformu düzenleme ve denetleme (politika oluşturma) işleri ile hizmetin sunumuna ilişkin işleri birbirinden ayırmakta ve politika oluşturma görevini kamu yönetimine (bakanlık düzeyinde)

ikinci modelde su kaynakları yönetim fonksiyonu işletme ve bakım-planlama, projelendirme ve inşaat gibi fonksiyonlardan ayrı olarak düşünülmüş ve Su Kaynakları Yönetimi Bölümü'nün başlangıç yıllarında Başbakanlığa bağlı bir birim olarak hizmet vermesi önerilmiştir. Özellikle ikinci model neoliberalizmin devlet reformu anlayışı ile birebir örtüşmektedir.

⁴ "Türkiye ve Avrupa Birliği Su Yönetimi Mevzuatı Çevre Yönetim Planı İlişkisi", <http://www.cowipprojects.com/4CountryEnvironmentalProject/turkey/1stRegionalWorkshop/EU-Turkey-WaterManagementLegislation-EMP.pdf>, erişim: 02.01.2008.

bırakırken, hizmet sunumu sürecini ticari esaslara göre özel sektöre devretmektedir.⁵

Yine raporda, çıkarılacak olan su yasasının ve su yönetimi kurumsal yapısında yapılacak değişikliğin AB Su Çerçeve Direktifi ile uyumlu olması gerektiğine değinilmektedir. Hollanda'nın girişimleri ile hazırlanan ve 2000 yılının Aralık ayında yürürlüğe giren Direktif, sınır aşan sularla ilgili olarak daha çok aşağı kıyıdaş ülkelerin çıkarlarını gözetken ve havza sınırları içerisinde uluslararası koordinasyonu (md. 3) içeren bir içerikle hazırlanmıştır. Direktif'in hedefleri şunlardır:

- Nehir havzalarının entegre yönetimi (su sisteminin politik sınırlarda bitmediğinin kabulü ve sınır ötesi işbirliği),
- Yüzeysel sular ve yeraltı sularının bütüncül olarak korunması,
- 2015'e kadar suların "iyi durum"a gelmesinin sağlanması,
- Su kalite standartlarının ve emisyon kontrolünün birlikte değerlendirilmesi ve öncelikli zararlı maddelerin ortadan kaldırılması,
- Suyun mantıklı bir şekilde kullanılmasını sağlayacak şekilde doğru fiyatlandırılması,
- Bütün paydaşların ve vatandaşların su yönetimine katılması; çevre ile yararlanların çıkarlarının dengelenmesi.⁶

AB Su Çerçeve Direktifi'nin hazırlanmasına öncülük eden Hollanda, Direktif'in uygulanabilmesi için gerekli olan çalışmalar için de aday ülkelere finansal destek sağlamaktadır. AB Katılım Öncesi İşbirliği Programı (MATRA) kapsamında 2012 yılına kadar birliğe üye ve aday ülkelerdeki su kalitelerini AB standartlarına getirmek amaçlanmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti tarafından 04.06.2003 tarihinde imzalanan

ve 29.04.2004 tarihli ve 5154 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan MATRA Projesi şu şekilde düzenlenmiştir:

"Su yönetiminde sorumluluk sahibi kurumlar ve organizasyonlar arasında işbirliğini hızlandırmak ve Türkiye'de su yönetimi planlamasında entegre yaklaşımı geliştirmek".⁷

DB uzmanlarınca hazırlanan 2006 tarihli raporda referans verilen AB Su Çerçeve Direktifi'nin Türkiye'de uygulanması için hazırlanan Uygulama El Kitabı'nda⁸, Türkiye'de su yönetiminin ana probleminin **"(bakanlıklar arası) işbirliği ve koordinasyon eksikliği"** olduğuna değinildikten sonra, 2002 yılında kurulan Su Yönetimi Ulusal Platformu'nun bu eksikliği gidermek amacı ile kurulduğu belirtilmektedir. Söz konusu Platform;

- Devlet Su İşleri (DSİ),
- Çevre ve Orman Bakanlığı,
- Tarım ve Köyişleri Bakanlığı,
- Sağlık Bakanlığı,
- Turizm Bakanlığı,
- Devlet Planlama Teşkilatı,
- Avrupa Birliği Genel Sekreterliği,
- Ulusal Platformun çalışması sırasında belirlenecek diğer devlet kurumlarının katılımı ile oluşacaktır.

Uygulama El Kitabı'nda ifade edildiği biçimi ile yukarıda adı anılan kurumların katılımı ile oluşturulacak Platform'da, Çevre ve Orman Bakanlığı su kalitesi (politikaların belirlenmesi, su kalite standartları, izleme, izin ve yaptırımlar) konularında ana sorumluluğu alırken, DSİ su kantitesi yönetiminden sorumlu olacak ve politikaların ve aktivitelerin koordinasyonu Ulusal Platform sayesinde sağlanacaktır. Bu yüzden Ulusal Platformun bir diğer görevi de Türkiye Entegre Su Yönetim Planı'nın

⁵ Güler, "Devlette Reform", *Devlette Reform Yazıları*, Pragraf, Ankara, 2005, s. 58.

⁶ Efeoğlu, "Avrupa Birliği Su Çerçeve Direktifi ve Bu Alanda Türkiye'de Yürütülen Çalışmalar", http://www.enwis.org/documents/pdf/20051215_AylaEfeoglu.pdf, erişim: 10.12.2007.

⁷ a.k.

⁸ Uygulama El Kitabı: Su Çerçeve Direktifi'nin Türkiye'de Uygulanması, <http://www.artiproje.com.tr/downloads/R3%20Handbook%20WFD%20Turkey%20TR.pdf>, erişim: 02.01.2008.

Direktif çerçevesindeki bu görevlendirmeler ve oluşturulmaya çalışılan su yönetimi yapısı dikkate alındığında, DSİ Genel Müdürlüğü'nün Direktif'in çok sıkı tedbirlerinin daha sistemli bir biçimde uygulanabilmesi amacıyla Çevre ve Orman Bakanlığı'na bağlandığı sonucuna ulaşmak yanlış olmayacaktır.

koordineli bir şekilde oluşturulması olacaktır. DSİ'nin Ulusal Platform'un liderliğini ve ev sahipliğini yapması konusunda görüş birliğine varılan metinde, Çevre ve Orman Bakanlığı'na da Ulusal Platform toplantılarının hazırlanmasından (gündemin, toplantı tarihleri, tartışma konularının belirlenmesi) sorumlu olan hazırlık grubuna başkanlık etme görevi yüklenmiştir. Direktif çerçevesindeki bu görevlendirmeler ve oluşturulmaya çalışılan su yönetimi yapısı dikkate alındığında, DSİ Genel Müdürlüğü'nün Direktif'in çok sıkı tedbirlerinin daha sistemli bir biçimde uygulanabilmesi amacıyla Çevre ve Orman Bakanlığı'na bağlandığı sonucuna ulaşmak yanlış olmayacaktır. Bu anlamda söz konusu bağlanmanın olumlu bir gelişme olduğu ve böylece Türkiye su kaynakları yönetiminin daha sağlıklı bir yapıya kavuşacağı da düşünülebilir. Ancak geçmişteki benzer amaçlı düzenlemeler dikkate alındığında bu konuda temkinli olmakta fayda vardır. 1985 yılında imzalanan Tarım SECAL'inde⁹, ülke gübre tekeli elinde tutan Türkiye Zirai Donatım Kurumu'nun (TZDK) modernize edileceği ve geliştirileceği belirtilmiş, ancak yine aynı yıl içerisinde gübrede devlet tekeli kaldırılırken, 1990'lı yılların ilk yarısında da TZDK ortadan kaldırılmıştır¹⁰. Bu anlamda kurumların modernize edileceği, daha verimli çalışmasının sağlanacağı ya da kurumlar arası sağlıklı işbirliğinin yaratılması için yapısal değişikliğe gidileceğine dair öneri ve hedefler içeren raporların her zaman olumlu sonuçlar doğuracağını düşünmek yanlış olacaktır.

Sonuç olarak, DSİ Genel Müdürlüğü'nün Çevre ve Orman Bakanlığı'na bağlanması yönündeki düzenlemeye; DB'nin 1980'den günümüze kadar yürüttüğü devletin yeniden yapılandırılması (yapısal uyarlama) politikaları bağlamında merkezi kamusal otoriteyi zayıflatma yönündeki uygulamaları, yine DB'nin 2006 tarihli anılan raporu, AB Su Çerçeve Direktifi ve MATRA Projelerinin temel etken olduğu görülmektedir.

Türkiye su kaynakları yönetiminin parçalı, merkezden yoksun ve koordine olamayan yapısı, anılan kurumlara bu alanı kendi talepleri doğrultusunda düzenleme-koordine etme olanağını yaratmıştır. Söz konusu kurumların bu yöndeki proje, rapor ve direktifleri ise küresel su tekellerinin, su kaynakları yönetimi üzerindeki ilgisinden ve çıkarından bağımsız değildir. 1980 sonrasında gerek dünyanın genelinde gerekse Türkiye'de sermayenin devletin kamusal görevlerine yönelik olarak başlattığı saldırı, kamusal olanın tasfiyesine yönelmiştir. Bu bağlamda geride bıraktığımız son 10 yılda özellikle az gelişmiş ülkelerde, devletin su kaynakları ve su yönetimi üzerindeki planlama ve kontrolünün zafiyete uğraması yönündeki süreç dikkat çekicidir. Yukarıda Türkiye özelinde ifadesini bulan DB ve AB gibi kurumların süreçteki rolü dikkate alındığında, bu zafiyetin sadece az gelişmiş ülkelerdeki iç politikanın bir sonucu olmadığı, tam tersine daha büyük oranda küresel şirketlerin çıkarları çerçevesinde hareket eden DB ve AB gibi uluslararası-uluslar üstü kurumların küresel politikalarından kaynaklandığı görülmektedir. Bu bağlamda DSİ Genel Müdürlüğü'nün konumunda yapılan her değişikliği ve bu arada Genel Müdürlüğün Bakanlığa bağlanmasını da küresel su politikaları ve küresel su şirketlerinin çıkarları ile ilişkilendirerek ele almak, süreci doğru okumak açısından elzemdir.

⁹ SECAL: Dünya Bankası'nın ilgili ülke ile sektörel yapısal uyarlama kredilerine yönelik olarak yaptığı anlaşmadır. Türkiye ile SECAL anlaşmaları 1985 yılından itibaren yapılmaya başlanmış olup; 1985 yılından itibaren Tarım SECAL'ı, iki mali SECAL ve Enerji SECAL'ı imzalanmıştır. Aynı dönemde adlarında SECAL olmasa da, sektörü düzenlemeye dönük eğitim, sağlık ve yerel yönetim sektörlerinde yeniden yapılanma amaçlı proje kredileri anlaşmaları devreye girmiştir. Güler, "Devletin Yeniden Yapılandırılması", *Devlette Reform Yazıları*, Paragraf, Ankara, 2005, s. 17.

¹⁰ a.k., s. 17.

MİGROS NEDEN SATILDI ? KRİZ Mİ VAR?

Umut GERÇEK
A. Müfit BAYRAM

“Eğer Türkiye’de yapılmış ama satılamamış bir sürü boş konut görmeye başlarsanız, kriz kapıda demektir.”

Dale Anne Ernst-Young Gayrimenkul Bölümü Global Direktörü

Krizin kaynağı: ABD’nin son dönemdeki büyümesi tümüyle tüketim artışına dayanıyordu. Bireysel tasarruf oranının uzun süredir negatif olması nedeniyle tüketim artışı tamamen krediler tarafından, özellikle de konut kredileri ile yaratılan para bolluğu (likidite) ile finanse ediliyordu. ABD, 2002’den itibaren para arzında ve kredilerde, özellikle mortgage (borçkonut) kredilerinde gaza basarak ekonomisinde bir sahte cennet yarattı. Bunun sonucunda beş yıl içinde ABD’deki konut kredilerinin büyüklüğü 2 trilyon dolardan 10 trilyon dolara yükselerek ABD millî gelirin % 80’ine ulaştı. Bu süreçte, ABD’de ortalama konut fiyatları % 30, Florida, Kaliforniya gibi konut spekülasyonunda başı çeken bölgelerde ise % 50 civarında arttı.

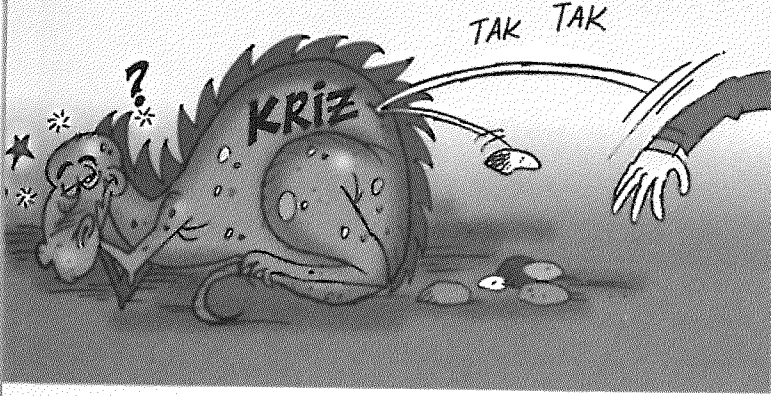
Bilindiği üzere mortgage, bankalar ve finans kuruluşları tarafından 20-30 yıl ve daha uzun vadeli kredi temini ile karşılığında alınan konut üzerine “ipotek” tesis edilmesi sistemidir. Konut üzerine ipotek konulduktan sonra ilgili banka tarafından verilen borç miktarı ve borç karşılığı alınan ipotek bedeli tutarında menkul kıymetler (bono, tahvil ve fon) ihraç edilmekte, ihraç edilen bu menkul kıymetler ise ikincil piyasalarda tekrardan satılmaktadır. (Bu durumda, mevcut bir gayrimenkulün 3-5 katı büyüklüğünde menkul değer piyasalarda dolaşmakta, Kredi hacminde reel olmayan şişmeler oluşmaktadır.)

Bu arada Amerikan sanayisi başta Çin olmak üzere, işgücü ve diğer maliyet girdilerinin düşük olduğu başka ülkelerde yatırıma devam ettiği için, ABD’deki orta sınıfın

geliri düşmeye devam etti. Alınan konut kredilerinin taksitlerinin de devreye girmesiyle birlikte Amerikan halkının tüketimini arttıracak, hatta sürdüreceği parası kalmadı. Bunun üzerine devreye (aynen Türkiye’de olduğu gibi) cömertçe dağıtılan tüketici kredileri, taşıt kredileri ve en önemlisi ipotekli konutun, şişmiş konut fiyatları üzerinden yeniden kredilendirilmesi demek olan “mortgage refinancing” kredileri girdi.

Mortgage refinancing, genel olarak tüketimi finanse etmek için ABD’li banka ve finans çevrelerinin icat ettiği yeni bir kredilendirme yöntemidir. Buna göre; bir önceki yıl krediyle yüz bin dolara ev satın almış olan bir Amerikalı aile, bir sonraki yıl evinin rayiç bedelinin otuz bin dolar arttığını ileri sürerek bu değer artışını teminat gösterip kredi alabiliyordu. Amerikan aileleri bu krediler sayesinde mortgage kredile-

Bugün,
ABD halkı
4 trilyon doları
faizlerden oluşan
ve toplam
büyüklüğü
10 trilyon dolara
varan mortgage
kredilerini
ödeyemiyor.
Amerikan orta
sınıf ailelerinin
neredeyse
tamamı bu
kredilerden
yararlanarak ev
sahibi olmuşken
şimdi mülklerine
el konulmasının
ve bugüne
kadar ödedikleri
kredilerin boşa
gitmesinin
şaşkınlığını
yaşıyor.

riyle satın aldıkları milyonlarca evi dayayıp döşeyebildiler. Geçen yılın 13 trilyon dolarlık Amerikan ekonomisinde bu kredilerin boyutu 850 milyar dolara ulaştı. Yani 'mortgage refinancing' olmasaydı son yıllarda Amerikan ekonomisinde tüketim düşecek, ekonomi küçülecekti.

Krizin Başlangıcı: Halka refah ve mutluluk getiren mortgage efsanesinin, serbest piyasa söyleminin ardına saklanmış resmi bir saadet zinciri olduğunun farkına varılması ilk kez 2006 yılında konut satışlarının %5 oranında düşmesi üzerine olmuştur. Zincirin kopmaması tümüyle konut satışlarının ve konut fiyatlarının sürekli artışına bağlı bulunmaktadır. Düşüşün 2007 yılında da aynı şekilde (% 5) devam etmesi üzerine kriz, sadece evlerini kaybeden veya ciddi varlık kayıpları ile karşılaşan aileleri etkileyen bir durum olmaktan çıkmış, Amerikan rüyası yutturmacasıyla sürekli borçlanarak tüketmeye yönlendirilen toplumsal yapıyı sarsan gerçek boyutları ile algılanmaya başlanmıştır.

Bugün, ABD halkı 4 trilyon doları faizlerden oluşan ve toplam büyüklüğü 10 trilyon dolara varan mortgage kredilerini ödeyemiyor. Amerikan orta sınıf ailelerinin neredeyse tamamı bu kredilerden yararlanarak ev sahibi olmuşken şimdi mülklerine el konulmasının ve bugüne kadar ödedikleri kredilerin boşa gitmesinin şaşkınlığını yaşıyor. Halk bulunduğu orta sınıftan mülksüzler sınıfına düşmenin umutsuzluğu ve kızgınlığı içinde.

Sistem dağıttığı kredileri geri toplayamamanın sıkıntısıyla içinden çıkılmaz bir çöküntü yaşıyor. Başta Citibank olmak üzere ABD'nin en büyük bankaları ciddi varlık kayıpları ile karşı karşıya kalmış durumdadır. Konut fiyatları 40 yıldır ilk kez düşer, işsizlik dört yıldan bu yana ilk kez artarken, büyüme hızı % 4.9'dan %0,6'ya düşmüş, perakende satışlar gerilemiş durumda. Konut fiyatlarındaki gerilemenin 2008'de durması için de bir sebep yok. Fiyatların bu yıl da düşmeye devam edeceği öngörülüyor. Bu taktirde, Citibank gibi gırtlığına kadar mortgage tahviline gömülmüş büyük bankalar ve finans kuruluşları için bir finansal kabus gerçeğe dönüşecek gibi gözüküyor.

Nitekim, ABD'li yatırım bankası Stearns'ın borsa değeri Ocak 2007'de 20 milyar dolar iken, Mart 2008'de JP Morgan'a 236 milyon dolara satıldı. Yine bir mortgage sağlayıcısı olan Thornburg Mortgage iflas etmemesi için bir milyar dolar bulması gerektiğini açıklayınca hisse-leri yüzde 45 değer kaybetti. PMI Mortgage ve FGC Corp. Tahvil sigorta şirketleri 2008'in ilk üç ayı için birer milyar dolar zarar açıkladılar.

ABD'nin 800 milyar dolar civarında olan yıllık cari açığının (milli gelirine oranı % 6'larda yani dev boyuttadır) çok büyük bölümü, Amerikan tahvili ve hisse senedi satın alan dünya ülkeleri (Türkiye'de döviz rezervlerini aynı şekilde değerlendiriyor, kendisi yaklaşık % 8-9 reel faizle borçlanırken, kasasındaki dövizleri % 4-5 faizle bu tahvillere yatırıyor. Çok akıllıca bir yöntem değil mi?!!) tarafından finanse edilmektedir. Bugün ABD dışındaki ülkelerde değeri 8 trilyon dolara yaklaşan Amerikan tahvil ve hisse senedi stokunun varlığından söz edilmektedir.

Dünya genelinde ABD ekonomisinin ve şirketlerinin büyüme potansiyeline, ABD maliye ve bankacılık sisteminin sağlamlığına olan inancın yıkılması halinde ABD'ye yönelik finansal yatırım akışı duracağı gibi, 8 trilyon dolarlık yatırım aracını elinde

bulunduranların bunları satmaya başlaması da gündeme gelebilecektir. Bu durumda ABD dolarının değerinin olağanüstü düşmesi kaçınılmaz olacaktır. Bu durumun gerçekleşmesi yaklaşık 30 yıldır pompalanan neo-liberal rüyanın sonu anlamına gelecektir.

Gerçek Gösterilen midir? : Amerika'da konut sektörü ve mortgage piyasalarının sarsılmaya başlaması üzerine, küresel balonu ilelebet sürdürmeye çalışan Batı finans sermayesi 2007 boyunca çeşitli kurtuluş teorileri üretti: Amerikan ekonomi medyası 2007'nin ikinci yarısı boyunca "mortgage krizinin sona ermek üzere olduğu" ve "Amerikan ekonomisinin durgunluğa girmeyeceği" propagandasıyla doların değerini korumaya çalıştı.

Bunlara göre; Amerikan tüketicisi o denli dinamikti ki, FED'in faizleri biraz gevşetmesi halinde tüketim başka yönlerde artacak, böylece mortgage sektörü yavaşlasa bile Amerikan ekonomisindeki büyüme hız kesmeyecekti. Hele durgunluk, asla söz konusu olamazdı.

Bunun bir hayal olduğu anlaşılınca yeni bir teori patlatıldı: Artık başta Çin olmak üzere gelişen ülkelerin ekonomik kapasitesi o kadar büyümüştü ki, Amerika durgunluğa girse bile dünya ekonomisi Çin, Brezilya, Hindistan gibi ülkelerin önderliğinde eskisi gibi büyümeye devam edecekti. Bu gelişen ekonomilerle kurdukları ekonomik ilişkiler sayesinde, Japonya ve AB bile Amerika'daki durgunluktan fazla etkilenmeyecekti!

Bu teori de bir yandan Çin'den ve Japonya'dan gelen ekonomik yavaşlama haberleriyle, bir yandan da Avrupa bankalarının Amerika'daki mortgage batağına ne kadar saplanmış olduklarının ortaya çıkmasıyla çöküverdi. Amerika merkezli balon ekonomisinin şişirilmesindeki en büyük sorumlulardan biri olan eski FED Başkanı Greenspan ile bu ekonomik sistemin bizim gibi ülkelerde misyonerliğini yapan IMF bile dünya ekonomisinin doludizgin

durgunluğa gittiğini itiraf etmek zorunda kaldı. Halbuki daha bir yıl önce aynı IMF; "Küresel ekonomi 2007 ve 2008'de de güçlü büyüme eğilimini sürdürecektir. Hatta mevcut koşullardan en son 2006 yılı için yapmış olduğumuz risk uyarılarının artık önemini yitirmekte olduğu söylenebilir" (IMF, 2007 World Economic Outlook) diyerek mevcut sistemin nasıl sağlıklı olduğunu ilan etmekten çekinmiyordu.

Ancak, Amerika'nın durgunluğa girdiğinin netleşmesi ve FED faizinin % 2,25'e kadar inmesiyle propaganda savaşı mecburen başka bir eksene kaydı. Amerikan kredi derecelendirme şirketlerinin Japonya'nın durgunluğa girmek üzere olduğunu ilân etmeleri üzerine Amerikan medyası manşeti patlattı: "Evet, Amerikan ekonomisi iyi durumda değildi ama, diğer rezerv para ülkelerinin de durumu parlak değildi."

Son dönemlerde ise hedef Euro bölgesi. Önce 25 Ocakta Business Week dergisi Avrupa Merkez Bankasını FED'le beraber faiz düşürmeye çağırdı. Dergiye göre Amerika'da başlayan ekonomik durgunluk Avrupa'nın da durgunluğa girmesine yol açacaktı ama, Avrupa Merkez Bankası bunun farkında değildi. Euro bölgesinde 2007'de perakende satışların % 2 gerilediğinin açıklanmasıyla Amerikan medyasındaki kampanyanın dozu arttı, hem Japonya'nın, hem de Euro bölgesinin durgunluğa girmeye başladığı ilan edildi. Yapılan yorumlara göre Avrupa Merkez Bankasının üzerinde faiz indirimi için büyük bir baskı oluşmuştu.

Bu şartlar altında dolar yeni bir değerlendirme sürecine girecek, 2008 doların yılı olacaktı! Tabii Amerika yalnız propaganda yapmakla kalmadı. Amerikan medyası "Dolar güçlenecek" söylemini bütün dünyaya yayarken Amerikan bankaları da FED öncülüğünde diğer rezerv paralara, özellikle de Euroya karşı dolar satın almaya başladı. Böylece Avrupa Merkez Bankası toplantısından önce dolar-euro paritesi 1.4444'e kadar düşürüldü. Derken, Avrupa Merkez Bankası Başkanı faizleri indirmeyecekleri-

ABD dolarının değerinin olağanüstü düşmesi kaçınılmaz olacaktır. Bu durumun gerçekleşmesi yaklaşık 30 yıldır pompalanan neo-liberal rüyanın sonu anlamına gelecektir.

ni açıkladı. Ayrıca mevcut enflasyona göre reel faize bakılırsa Avrupa Merkez Bankası faizi enflasyonun 1 puan üzerindeyken, FED faizi ise enflasyonun 1 puan altında kalmaktaydı.

Dolar – Euro İlişkisi: ABD'nin millî gelirin % 6'sını aşan cari açığına karşılık Euro bölgesinde az da olsa (% 0.3) bir cari fazla var. Krizin etkisi ile Avrupa'nın büyüme hızı epeyce gerilese bile mevcut cari fazlanın en kötü ihtimalle küçük bir açığa dönüşebileceğini öngörebiliriz.

Öte yandan Euro bölgesinde Amerika ile kıyaslanabilecek bir konut balonu söz konusu değildir. Bunun nedeni, bu ülkelerde, özellikle de Almanya'da, her türlü tüketici kredisi kullanımının Amerikan ekonomisine göre çok daha sınırlı olmasıdır. Örneğin, Alman yasaları herhangi bir kişinin kredi kartı limitinin ancak yarısını kullanmasına

izin veriyor. (Daha fazla harcarsan ödeyemezsin, ona göre!!!).

Bu durum ABD ve Avrupa hane halklarının tüketim alışkanlıkları arasındaki temel bir farkı ortaya koymaktadır. ABD'de tüketim, ağırlıklı olarak kredilerle yani gelecekte kazanılacağı varsayılan gelirlerle finanse edilirken, Avrupalı hane halklarının tüketimi ağırlıklı olarak mevcut gelirleri (ceplerindeki para) ile finanse edilmekte, bunun sonucu olarak, finans sektöründeki olumsuzlukların hane halklarının tüketimine ve reel ekonomiye etkisi görece olarak sınırlı kalmaktadır.

Amerikan ekonomisinin yavaşlamasıyla Euro bölgesinin ihracatında ortaya çıkabilecek daralmaya bakacak olursak, orada da şu an için vahim bir tablo görünmüyor. 2006 yılında Japonya'nın millî gelirin % 6'sı, İngiltere'nin millî gelirin % 9'u, Çin'in millî gelirin % 12'si Amerika'ya yaptıkları ihracattan kaynaklanırken, Avrupa Birliği geneli için bu oran sadece %2 seviyesinde bulunmaktadır.

2007 yılı başında 1.31 olan dolar-euro paritesi, 2007 Kasımında 1.4968'e ulaşmış, yılı 1.45'lerde tamamlamıştır. Nisan 2008 itibarı ile, Avrupa Merkez Bankasının halen % 4 olan gösterge faizinde faiz indirimi yapmamış olması sonucunda parite 1.59'lara doğru tırmanma sürecine girmiştir.

Euro bölgesi enflasyonunun Mart 2008 itibarı ile, tarihinin en yüksek düzeyi olan 3,6'ya ulaşarak (Enflasyon oranları, geçen yılın aynı döneminde yüzde 1,9 seviyesindeydi.) neredeyse geçen yılın iki katına çıkması, Avrupa Merkez Bankasını faizleri indirme konusunda daha da çekingene kılacaktır. Bu durumda doların euro karşısındaki değer kaybının sürecini söylemek çok da aykırı olmasa gerekir. Enflasyon verilerinin ABD içinde pek parlak olmadığı bir ortamda ABD'nin de faiz indirimlerinden vazgeçmesi, en azından ara vermesi hiç kimse için sürpriz olmayacaktır.

Manipülasyon: Demokrasilerde yasama, yürütme ve yargıdan sonraki "dördüncü

kuvvet" olduğu söylenen medya Türkiye'de işgal altındadır. 2000 yılından beri süregelen IMF programları sonucunda Türkiye ekonomisi tarımı ve sanayisi ile yok edilmiş, üretemeyen, borç parayla ithalat yaparak yaşayabilen, dış borç bağımlısı, zavallı bir ülke haline getirilmiştir.

Medyanın son beş yıldır yalnızca ihracat artışlarını haber yapıp, ithalatın ne kadar arttığından hiç söz etmemesi uygulanan karartmanın boyutlarını göstermesi açısından çarpıcı bir örnektir. Türkiye son beş yılda, Amerika merkezli parasal genişleme politikalarının yarattığı bolluk ortamında, yabancı paraya dayalı bir ekonomik genişleme (büyüme değil) yaşamıştır. Amerika'daki balon ekonomisinin çökmesi, sıcak paraya bağımlı hale gelmiş Türkiye ekonomisinin de hızla daralması sonucunu doğuracaktır. Bu nedenle, Amerika'da patlak veren ekonomik kriz mümkün olduğu kadar kamufle edilmeye çalışılmakta, aksini gösteren çok güçlü verilere rağmen (bu dönemde borsa ve YTL'nin değerinde yaşanan düşüş, tüm benzer ülkelerin üzerinde olmuştur) krizin Türk ekonomisini etkilemeyeceği söylemi ısrarla tekrarlanmaya devam edilmektedir.

Bir yandan, ABD ekonomisi hakkındaki kötü haberler mümkün olduğunca yumuşatılmaya, merak etmeyin koskoca ABD ekonomisine bir şey olmaz gibisinden laflarla gerçekler olduğundan daha önemsiz olarak gösterilmeye çalışılırken, iyi haberler abartılıp şişirilmekte, iyi haber yoksa olmayacak cambazlıklarla üretilmeye çalışılmaktadır. Bu noktada, bir kanalda her hafta program yapan profesör unvanlı televole ekonomistlerinin, 2001 devalüasyonundan bir gece önce program yaptıkları TV kanalında saatlerce Türkiye'de böyle bir devalüasyon olmayacağını anlattıklarını hatırlamakta yarar bulunmaktadır.

Kriz ve Türkiye: Türkiye'nin yaşamakta olan krizden hangi boyutta etkileneceğini yorumlayabilmek için öncelikle bazı rakamları gözden geçirmekte yarar bulunmaktadır.

Türkiye'nin dış ticaret açığı (İhracatımız 112, ithalatımız 177 milyar dolar 2007 sonunda 65 milyar dolardır.

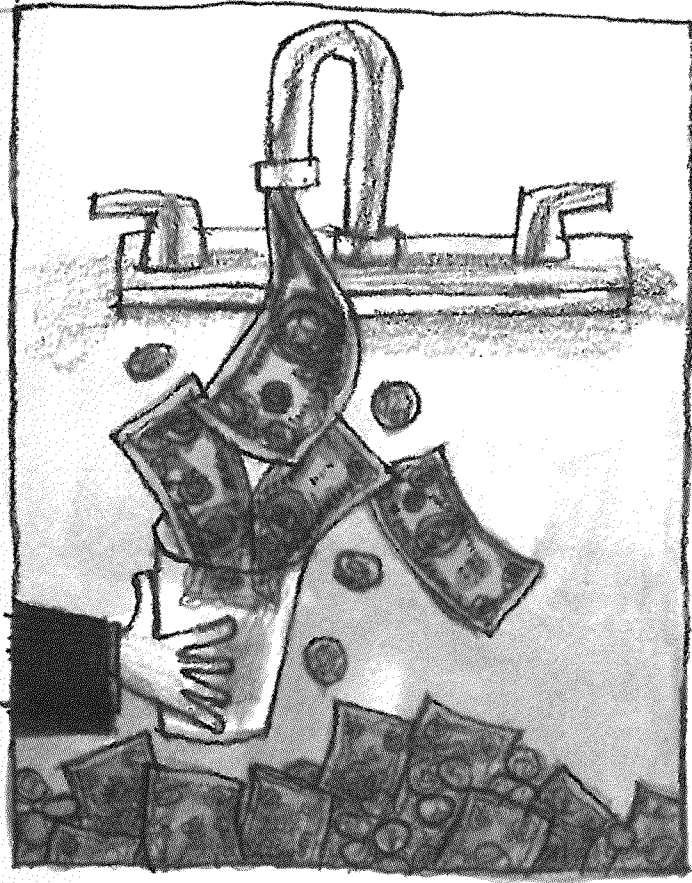
Tüm döviz girdi ve çıktılarımızı ifade eden cari işlemler açığı ise; 2002 yılında 1,8 milyar dolar iken 2007'de yirmi kat artarak 36 milyar dolara, başka bir deyişle milli gelirin % 7.4'üne (ABD'de bu oranın % 6 olduğunu ve uzmanlarca 'dev boyutlarda' olarak tanımlandığını hatırlayalım) ulaşmıştır.

Gazetecilerin bir sorusu üzerine büyük ekonomi uzmanı, Dışişleri Bakanı Ali Babacan; "Sürdürülebilir olduğu sürece cari açıktan korkmamak lazım" diyerek, televizyonlarda paranın ve ekonominin geleceğine ilişkin neredeyse bütün gün ahkam kesen sözde uzmanlarca da sıkça ifade edilen bu anlamsız söylemi tekrar etmekte, "dış borç"un adını "cari açığın finansmanı" diye değiştirerek topluma yutturmaya çalışmaktadırlar.

Cari açığın ne olduğu bellidir. Bunun sürdürülebilir olması demek, borç bulabilme olanağının, yani borçlanmanın "aynı banker olayında olduğu gibi" artarak sürdürülebilmesi demektir. Nitekim, 2002'den bu yana dünya piyasalarındaki likidite bolluğundan yararlanarak ve yüksek faizler ödenerek bu borç bulunmuş, bu cari açık rakamlarına ulaşılmıştır. (Bu dönemde kamu ve özel toplam dış borçlar 129,7 milyar dolardan 2007'de 237,2 milyar dolara çıktı.) Sorun krizin derinleşeceği düşünülen 2008 ve devam edeceği varsayılan 2009 yılında bu paranın bulunup bulunamayacağıdır.

Bir önceki AKP hükümetinde Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Abdülkadir Şener Şubat 2008'de Antalya'da işadamlarına hitaben yaptığı bir konuşmada bakın neler söylüyor: "Hükümet cari açığı kapatmak için ülkeye geçici olarak giren sağlıksız yabancı yatırımlara ve düşük kura müdahale etmiyor. Eğer kriz yoksa, yabancılaşma hızla devam ediyor demektir. Yani kriz yoksa cari açık sorun demektir... Ancak yabancılaşmanın artıyor olması, sadece

2000 yılından beri süregelen IMF programları sonucunda Türkiye ekonomisi tarımı ve sanayisi ile yok edilmiş, üretemeyen, borç parayla ithalat yaparak yaşayabilen, dış borç bağımlısı, zavallı bir ülke haline getirilmiştir.

Durgunluğun Amerika'dan tüm dünya ekonomisine yayılmakta olduğu, buna bağlı olarak finans piyasalarında büyük zararların ortaya çıkmasının kaçınılmaz olduğu görülmektedir.

temel sektörlerin yabancılaşması anlamına gelmiyor, aynı zamanda ekonomi politikalarının da yabancılaşması anlamına geliyor. Cumhuriyet tarihinin en yüksek seviyesine gelen cari açık, sürekli borçlanıp birikimleri satarak giderilemez. Sigorta sektörünün yüzde 95'i yabancılaştı, borsa aracı kurumlarının tamamı yabancılaşma noktasında olup, bankalardaki yabancılaşma oranı yüzde 50'ye yaklaştı. Türkiye'deki finans sektörü elimizden çıkmak üzere. Böyle olunca, cari açığı kapatmak için ne olursa olsun bu durumun devam ettirilmesi gerektiğini düşündüğünüzde, para giriyor. Ama nasıl giriyor? Dünyanın en yüksek faizini veriyorsunuz. Bize ait olmayan para, kuru düşürüyor. O zaman ithalat kabiliyeti artıyor, o da cari açığı artırıyor. Yani iş kısır döngüye dönmüş durumda..."

Abdüllatif Şener devam ediyor; "ABD'deki Mortgage krizi etkilerini 2009'a kadar sürdürecektir, ABD merkezli finans kuruluşları merkezde yaşadığı soru-

nu çözmek için, ilk önce Türkiye'deki parasını çekerek merkezdeki sorunu halletmeye çalışacak, bu durum da Türkiye'de sorun yaratacaktır."

Türk ekonomisinin nereye gideceğini büyük ölçüde mortgage krizinin seyri belirleyecektir. Durgunluğun Amerika'dan tüm dünya ekonomisine yayılmakta olduğu, buna bağlı olarak finans piyasalarında büyük zararların ortaya çıkmasının kaçınılmaz olduğu görülmektedir. Bunun sonucu, Türkiye gibi ülkelerden sıcak para kaçışıdır. Büyük cari açığı ve dış borcu olan bir ülkeden sıcak para (Türkiye'de sıcak paranın ulaştığı miktar 2007 sonu itibarıyla 90 milyar dolardır) kaçışı başlayınca neler olduğunu 2001'den biliyoruz.

Bu süreç boyunca dünyanın büyük ekonomileri arasındaki ekonomik ve finansal dengeler sürekli değişecek. Henüz işin başında olmamıza rağmen dünyanın rezerv paraları arasında son dönemde gözlenen büyük parite oynamaları, bundan sonra olacak daha köklü değişimlerin ve daha derin dalgalanmaların habercisi olarak değerlendirilebilir.

Yazımızın başlığındaki "MİGROS Neden Satıldı?" sorusunun yanıtı tam da bu geldiklerimizle, yani önümüzdeki dönemdeki kredi bulma koşulları ile buna bağlı olarak belirlenecek döviz kurları ile ilişkilidir.

MİGROS NEDEN SATILDI?

Koç Holding 1999'dan bu yana uygulanan IMF politikalarını ve 'istikrar' adına AKP hükümetini desteklemekteydi. Global bir krizin sürmekte olduğu yani borsaların tepetaklak olduğu bir dönemde KOÇ Holding'in nakit kasası ve çok önemli bir kar kaynağı olan, gözbebeği konumundaki MİGROS'u satmasının bir anlamı olmalıdır. Üstelik bu satış Koç Holding CEO'su Bülent Bulurlu'nun açıklamalarına göre "planlanandan 4-5 ay önce sonuçlandırılmıştır".

Demek ki KOÇ, ne hükümetin söylediklerine ne de medyanın pembe haberlerine itibar etmiyordu. Bülent Bulgurlu MİGROS operasyonunun KOÇ Holding açısından ne anlam ifade ettiğini açıklarken, aslında kendisi gibi dövizle borçlanan firmalara da yol gösteriyordu:

“Koç Holding MİGROS hisse satışıyla açık pozisyonunu kapatmış, mali yapısını daha da güçlendirmiş olacaktır.”

Bu cümleyi; Kriz geliyor, kurlar yükselecek, bakın biz MİGROS’u feda ettik. Döviz borçlarınızı kapatın, yapamıyorsanız hesabınızı-kitabınızı yeniden gözden geçirin ve tedbir alın şeklinde değerlendirmek bizce yanlış olmayacaktır.

Şüphesiz ki bu sorunun muhatabı yalnızca reel sektör değildir. Son üç dört yılda yurtdışından aldıkları sendikasyon kredileri ile yurt içindeki tüketimi finanse eden bankaların, yeni dönemde bu kredileri aynı koşullarda yenileyip yenileyemeyecekleri ciddi bir soru olarak karşımızdadır.

Şubat 2008 itibarı ile bankacılık sektörüne doğrudan tüketicilere kullanılan kredilerin (konut, otomobil, tüketici kredileri ile kredi kartları) hacmi 76.119.961,30 YTL’ye, tüm krediler içindeki oranı ise % 24,2’ye ulaşmış durumdadır. Bu rakamlar 2005 yılının Şubat ayında 15.108.211,10 YTL ve % 15,2’dir. Aynı karşılaştırmayı doğrudan tüketiciye kullanılan krediler içindeki, tasfiye olunacak krediler için yaptığımızda durumun hassasiyeti daha net ortaya çıkmaktadır. 2005 yılında bu miktar 29.416,70 iken, bu rakam Şubat 2008’de 2.493.004,65 YTL’ye ulaşmış durumdadır. Diğer bir değişle son üç yıl içerisinde doğrudan tüketicilere verilen krediler yaklaşık elli kat artarken, tasfiye olunacak kredilerdeki artış yaklaşık 84 kat olmuştur. Kredi hacmindeki artışın en önemli sonucu bireylerin borçluluk oranının artmasıdır. Nitekim, tüketici kredi borçlarının hane halkı toplam varlıklarına oranı yüzde 32’ye ulaşmıştır (Cumhuriyet, 9.4.2008)

Kelin Merhemi Olsa ya da Kılavuzu Karga Olanın...

Büyüme rakamlarının ve işsizlik verilerinin hızla kötüleştiği bir ortamda, Bu rakamlar ciddiye alınması gereken bir durumu işaret etmektedir. Yapılması gereken “bize bir şey olmaz” şeklinde hamasi nutuklar atmak yerine, sorunu doğru tespit edip gerekli önlemleri almaya çalışmaktır. Ancak şu da bir gerçektir ki, özellikle küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin satılacak bir MİGROS’ları yoktur. Bu durumda reel sektörde iflaslar, kapanan ve çok ucuza yabancılara satılarak el değiştiren işletmeler önümüzdeki dönemde sıkça görülecektir. İstihdamın yapısında daha büyük bozulmalara neden olabilecek bu durumda devlet, küçük ve orta ölçekli işletmelere destek olacak önlemleri acilen almak durumundadır.

Ancak görülen odur ki Hükümet krizden kurtulmanın yolunu, kendi sanayicisine, üreticisine destek olmakta değil, bu işletmelerin ve yerli üretimin büyük ölçüde tasfiyesine neden olacak, kendi bütçesini yönetemediği için altınlarının bir kısmını satmak, 380 çalışanını işten atmak zorunda kalan IMF’ce dayatılan politikaların devamında aramaktadır.

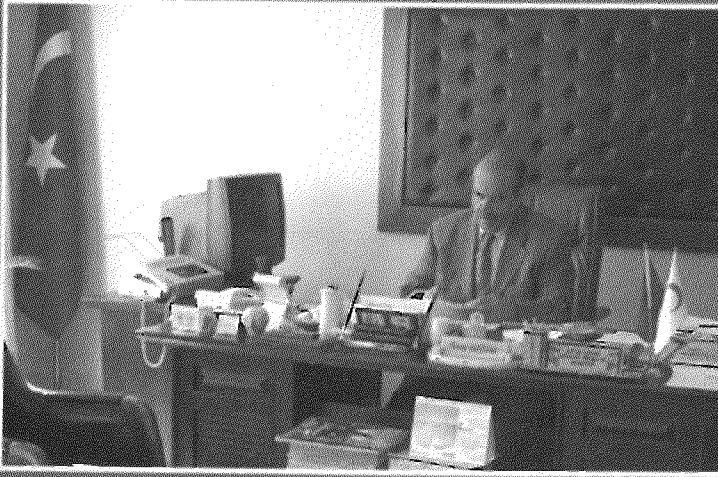

Büyüme rakamlarının ve işsizlik verilerinin hızla kötüleştiği bir ortamda, Bu rakamlar ciddiye alınması gereken bir durumu işaret etmektedir. Yapılması gereken “bize bir şey olmaz” şeklinde hamasi nutuklar atmak yerine, sorunu doğru tespit edip gerekli önlemleri almaya çalışmaktır.

Röportaj

Röportaj: Tekin AVANER

BEN YAPTIM OLDU ZİHNİYETİYLE KAPATILIYORUZ...

Fevzi GÜNAL;

1943 yılında Göreme'de doğdu. İlkokulu Göreme'de, ortaokul ve liseyi Nevşehir'de okudu. Lisans eğitimini Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde yaptı. Vatani görevini 1967-1969 yılları arasında yedek subay olarak ifa etti. Bu görevi tamamlayıp döndükten sonra,

kısa sürelerle Hacettepe Üniversitesi Hastanesi ve Emekli Sandığı'nda çalıştı. 1970 yılında Kırıkkale Lisesine tarih öğretmeni olarak atandı. 1978 yılına kadar devam eden öğretmenlik ve idarecilik görevlerinin ardından Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nda müşavir olarak çalışmaya başladı. Bu görevi sırasında Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü'nde Kamu Yönetimi yüksek lisans eğitimini tamamladı.

18 Nisan 1999 seçimlerinde belediye başkanı oldu. Halen Göreme'de Belediye Başkanlığı görevini yürütmektedir.

Yerel yönetimler için demokrasinin beşiğidir deyip duruyorlar, kapatıyorlar. Yerellik, yerindenlik olsun diye bastırıyorlar, dönüştürüyorlar, uyumlaştırıyorlar, kapatıyorlar. Yönetişim olsun, yönetim kötüdür feryat-figanıyla paydaşlar karar versin istiyorlar, kapatıyorlar. Vatandaşlar kendilerine düşecek pay'ın ne olduğunu bilemiyorlar, büyük paylar büyük paydaşlara transfer oluyor, kapatıyorlar. Bir dizi göz boyama ve "büyük kapatılma..." Küçük belediyeler kapatılıyorlar...

Küçük belediyelerin kapatılması konusunu, bu süreçte kapanan belediyelerden biri olan Göreme Belediyesi özelinde Sayın Başkan Fevzi Günal ile konuştuk...

MM: Sayın Başkan öncelikle hepimizin bildiği Göreme'yi, tarihçesi ve önemli özellikleri ile birlikte bir kez daha anlatmanızı istiyoruz...

Kayaların içinde yaşam olan bir şehir Göreme... Kapadokya'da birçok yerde bir zamanlar insanların barındığı mağaralar görmek mümkün, ama buradaki yaşamı sadece hayal edebiliyorsunuz. Günümüzde bu mağaralarda yaşayan yok. Göreme'de ise kaya evler hala yerleşik nüfusun büyük bir bölümünü barındırıyor. Ziyaretçiler için de kasabanın en çekici yönlerinden birisi, bu doğayla iç içe yaşamın bir parçası olmak. Doğa bu şirin beldenin hem planlayıcısı hem de mimarı olmuş. Gezgincilere ise hayranlıkla izlemek düşüyor.

Doğanın yeryüzüne yazdığı bir şiir... Eşsiz jeomorfolojik oluşumu, estetik manzara yapısının görsel değeri ile tarihi ve etnolojik yapısı, Göreme'yi, Kapadokya'nın merkezi haline getirmiştir. Bununla birlikte Göreme'nin geçmiş kültürüne uygun tarım ve köy hayatını yansıtan yaşam biçiminin olması da ziyaretçilerin ilgisini çekecek niteliktedir.

Yerli ve yabancı turistlerin görmek için akın akın geldikleri en ilginç peribacaları; Kızılçukur, Kılıçlar, Güllüdere, Bağlıdere, Killik, Güvercinlik, Görkündere, Zemideresi vadileridir.

Bu vadilerdeki peribacaları biçim, renk ve boyutları açısından farklılıklar göstererek çok etkileyici görünümler oluştururlar. Gövdeleri koni ya da silindirik, simetrik ya da asimetrik, tek ya da ikili- üçlü birleşik gövdeli, başlıklı ya da başlıksız çeşitleri vardır.

Göreme'nin tarihçesine gelince, öncelikle tüm dünyanın ilgisini çeken yöremize özgü doğal biçimlerin öyküsünün yaklaşık yirmi beş milyon yıl önce Üçüncü Jeolojik Zaman'ın ikinci yarısında, Neojen adı verilen dönemde başlamış olduğunu söylemek istiyorum.

“Korama, Matiana, Maccan, Avcılar,” Göreme'nin eski adları olup, Göreme ve çevresinin Roma döneminde Venessa (Ava-nos) halkı tarafından mezarlık olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Bu bölgede yerleşimin izleri milattan önce 3000 yıllarına kadar uzanmaktadır. Milattan önce 1800-1200 yılları arasında Hititlerin hâkimiyeti altında olan Kapadokya, bu uygarlığın derin etkisinde kalmıştır. Kapadokya daha sonra Frigler, Lidyalılar, Persler ve Roma İmparatorluğu'nun idaresi altına girmiştir.

Bölgenin en önemli özelliği, erken devir Hristiyanlarının sığındığı bir yer olmasıdır. Bölge 9.yüzyıldan itibaren giderek eski dinsel önemini tekrar kazanmış ve 10-11. yüzyıllarda şu anda Göreme'deki Tokalı, Elmalı, Çarıklı ve Karanlık kiliseleri bu devirde yapılmışlardır.

Osmanlı İmparatorluğu dönemine gelince; Kapadokya, kurulan devletin sınır boy-larında olmadığından önemli siyasi olaylara sahne olmamıştır.

Göreme'nin Açık Hava Müzesi görülme-yeye değer en güzel yerlerindendir. Müzenin sınırları içinde irili ufaklı 15 kadar kilise, 7 kadar refektorium (keşiş yemekhaneleri), mezar odaları, kiler ve mahzenler yer almaktadır.

Ayrıca Göreme vadisi, ilginç jeolojik oluşumunun yanı sıra sayısız denebilecek kadar manastırın, kilisenin bulunduğu bir

- vadidir. Vadinin girişinde solda kalan kayalık bölge, yöre halkınca "Kaledibi" olarak anılmaktadır. Bu kayalık alanda gezinmek ve sırtın yüksek noktalarının arkasındaki Kılıçlar Vadisi'ni ve Aktepe'yi seyretmek tavsiyeye değer. Dolaşma sırasında birçok kilise harabesi sürpriz olarak karşınıza çıkacaktır.

MM: Belediyenin içinde bulunduğu durum nedir? Şimdi de hizmetleriniz hakkında bilgilendirir misiniz?

Tüm dünyanın ilgisini çeken ve ülkemizin dünyaya açılan penceresi konumunda olan Göreme'de yerli ve yabancı turistlerin, görmek için akın akın geldikleri doğa harikası peri bacaları ve bunlarla bütünleşen yaşam birimleri, beldemizin özgün yaşamını ve doğallığını gözler önüne sermektedir.

Yerel yönetim olarak, bu eşsiz güzellikleri, doğa harikalarını ve tarihi izleri koruyup yaşatabilmek için elimizden gelen çabayı sarf etmekteyiz. Turizm sezonunun başlaması ile birlikte kasabamızın nüfusu 5000'e ulaşmaktadır. Her yıl 1.500.000 (bir buçuk milyon) insan Göreme'ye gelmektedir. 200'ün üzerinde işyeri ile ülke ekonomisine önemli katkılar sağlayan kasabamızın, nüfusundan fazla yatak kapasitesi vardır. Bu işyerlerine ve gelen insanlara yerinden hizmet etmek, kaliteyi ve verimi artırmaktadır. Kasabamızın tamamı doğal, tarihi ve kentsel sit alanındadır. Neredeyse tamamı Milli Park'tır. Bu nedenle konut alanının bulunmaması, eski evlerin insanlarımızın bugünkü yaşam standardına

uymaması, halkımızın büyük bir kısmının Nevşehir-Avanos ve Ürgüp'te oturmalarına neden olmuştur ki, bu biçimde 150 hane Nevşehir'de bulunmaktadır. Bu ikamet olayı da gece yatmadan yatmayadır. Çünkü bunların işi ve işyeri kasabamızdadır. Bu sıkıntıyı ortadan kaldırmak için 100 hanelik bir ilave imar planı yaptık. Tam 9 yıldır sonuçlanmadı.

Doğal, tarihi ve kültürel değerlerin korunması, yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması kasabanın Belediye yönetiminin desteklenmesi ile mümkündür. Ayrıca bizim belediyemizin bütçesi benzer belediyelerin iki-üç katıdır. Bu güne kadar hiçbir çalışanımızın ücretinde ve diğer ödemelerinde bir gün bile gecikme olmamıştır. Türkiye'de borcu olmayan 33 belediyeden biriyiz. Yine yerli ve yabancı tüm ziyaretçilerin, temizliğini en çok beğendikleri yerdir. Ülkemizin en büyük Açık hava müzesi de kasabamız içerisinde. Buralarda günde üç kez çöp alınmaktadır.

Ayrıca 116 işyeri ki sadece belediyemizin mülkü olarak kiradadır. Bunların dışında 100'e yakın da özel mülk olarak işyeri vardır. Konaklama olarak ve kamp yerleri dahil yatak kapasitemiz 3000 civarındadır. Bunların içinde kaya mekânlarda oluşturulan butik oteller ki, "Dünyanın Gezgincileri" adlı dergide 3.sıraya oturmuştur. Bunun yanı sıra lokantalarımızın bazıları da aynı derginin beşinci sırasına konulmuştur.

Hizmetiyle, doğasıyla, tarihiyle Dünya ile bütünleşen kasabamız yüzlerce bilgisayar ve internet kafesi ile ülkemiz tanıtımına katkıda bulunmaktadır. Kasabamızın, gece-gündüz, Cumartesi-Pazar demeden şevkle yaptığı hizmeti "BEN YAPTIM OLDU" zihniyeti ile yok etmenin izah edilebilecek bir tek mazereti olamaz.

MM: Göreme Belediyesinin kapatılması/tüzel kişiliğinin sona ermesi konusundaki gelişmeleri değerlendirir misiniz? Sizce gerçekten kapatılma nedenleri nelerdir?

Şimdilerde hükümetimiz tarafından yapılan çalışmanın, zamanlama, eksik yazılma

Hizmetiyle, doğasıyla, tarihiyle Dünya ile bütünleşen kasabamız yüzlerce bilgisayar ve internet kafesi ile ülkemiz tanıtımına katkıda bulunmaktadır. Kasabamızın, gece-gündüz, Cumartesi-Pazar demeden şevkle yaptığı hizmeti "Ben Yaptım Oldu" zihniyeti ile yok etmenin izah edilebilecek bir tek mazereti olamaz.

ve ilgisizlik yüzünden gerçekte 2000'in çok üzerinde olan nüfusumuzun adrese dayalı nüfus sayımı ile 1945'e düşmesi nedeni ile Belediyelikten düşürülmesi istenmektedir. Göreme'de yerel yönetimin kapatılması, ülke ekonomisine ve turizm gelirlerine balta vurmak olur. Yüzlerce insanın istihdam edildiği kasabamızda işsizliği artırmak olur. Tarihi, doğal ve arkeolojik değerlerin zamanla yok olması demek olur. Çünkü Göreme'yi ayakta tutan ve bu değerlerin korunup gelecekle arasındaki köprüyü kuran yerel yönetimdir. Ülkemizin dünyaya açılan penceresi dediğimiz bu eşsiz belde-mizin yok olmasına izin vermeyelim. Dünyaya açılan bu pencereyi kapatmayalım. Tarihi ve doğayı elbirliği ile koruyalım.

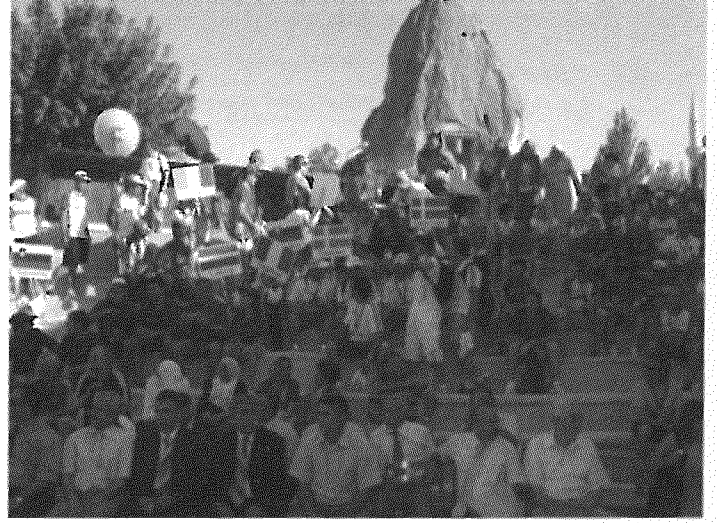
Bu eşsiz güzelliklerin ve doğa harikalarının varlığını sürdürmeye yardımcı olan Belediye Teşkilatının kaldırılmaması için ne gerekiyorsa herkesin bir şeyler yapması gerekmektedir. Bu ve benzeri beldelerin yalnız nüfusları düştü diye Belediyelikten düşürülmemesi gerekir. Emin olun o anki nüfus gerçeği yansıtmamaktadır. Vilayet olmaya uygun olmayan pek çok yer bir takım gerekçeler ile vilayet yapıyorsa şayet, pek çok vilayetten daha güzel, daha modern, daha temiz, daha ekonomik ve daha çok endüstri sağlayan beldemizin de Belediye Teşkilatının kaldırılmadan önce bir kere daha gözden geçirilmesi gerekmektedir.

MM: Sayın Başkan, Göreme Belediye-sinin kapatılması kararından önce belde halkının görüşleri alındı mı acaba?

Kapatılma kararından önce asla belde halkının görüşüne başvurulmamıştır. Ben yaptım oldu/bitti düşüncesi ile hareket edilmiştir.

MM: Bundan sonraki beklentileriniz nelerdir? Hangi adımları atmayı düşünüyorsunuz? Neler yapılabilir?

Bundan sonraki beklentilerimiz Mahkeme süreci ile birlikte, hükümetimizin yanlış politikasını anlaması, bizim gibi olan ve sayıları çok olmayan beldeler için özel bir kanun çıkarıp yerel teşkilat kimliklerinin

geri verilmesi ve bu kimliklerin korunmasının sağlanmasıdır. Bu çok ama çok kısa süre içinde yapılmalıdır. Çünkü biz ve bizim gibi belediyelerin ülkemiz ekonomisine sağladığı katkılar göz ardı edilemez. Kendi kendine yeterli ve hizmet bilincini kavramış belediyeler kapatılmamalıdır. Aksi halde turizme hizmet konusunda çok büyük sıkıntılar yaşanacaktır. Yerinde hizmet verilmesi gereken belediyelerin teşkilat yapıları ve ekonomik durumları yeniden gözden geçirilmelidir. Devlete kambur olmayan Belediyemizin kapatılmaması gerekmektedir.

Son olarak UNESCO'nun 1985 yılından beri Dünya Mirası listesinde bulunan Göreme Milli Parkı (Kapadokya)'nın gerçekten de, özellikle de Göreme, dünyada başka benzeri olmayan bir doğa harikası olduğunu tekrarlamak istiyorum. Burada binlerce yılın tarihi hala arazinin her tarafına dağılmış kiliseler, kayalara oyulmuş mezarlar, halen ayakta durabilen peri bacaları ile yaşam biçimlerinin izlerini tüm açıklığı ile sergileyen kayadan oyma mekânları ile canlı bir tarih müzesi bulunmaktadır. Bu konularda oldukça fazla hizmet üreten belediyemizin kapatılmaması gerekir diye düşünüyorum, kapatılmasını istiyorum.

Teşekkürler.

Bu eşsiz güzelliklerin ve doğa harikalarının varlığını sürdürmeye yardımcı olan Belediye Teşkilatının kaldırılmaması için ne gerekiyorsa herkesin bir şeyler yapması gerekmektedir. Beldelerin yalnız nüfusları düştü diye Belediyelikten düşürülmemesi gerekir. Emin olun o anki nüfus gerçeği yansıtmamaktadır.

YAYED Etkinlikleri...

✧ KENTSEL DÖNÜŞÜM PANELİ

19 Mart 2008 Çarşamba günü ODTÜ Mimarlık Topluluğu ve ODTÜ Yapı Topluluğu 1950'lerdeki göçlerle başlayan gecekondu olgusuna ve bunların birinci dereceden mağduru gecekondu sakinlerine iktidardakilerin yaklaşımını sorgulamak için "Kentsel Dönüşüm Paneli" düzenledi.

Derneğimiz Yön. Kur. Üyesi Ahmet Müfit BAYRAM'ın "Kentsel Dönüşümde Mevcut Politikalar ve Uygulamalar" başlıklı bir sunuşla katkıda bulunduğu Panelde konu bütün yönleri ile ele alınarak tartışıldı.

✧ "DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE SU: GÜNDEMİ VE GELECEĞİ YÖNETMEK" SEMPOZYUMU

20 Mart 2008 Perşembe günü Yerel Yönetim Araştırma Yardım ve Eğitim Derneği, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Türkiye Sulama Kooperatifleri Merkez Birliği ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği tarafından Dünya Su Günü nedeniyle, "Dünya'da ve Türkiye'de Su: Gündemi ve Geleceği Yönetmek" konulu Sempozyum gerçekleştirildi.

YAYED Genel Başkanı Prof. Dr. Birgül AYMAN GÜLER "Dünyada ve Türkiye'de Suyun Yönetimi" başlıklı paneli yönetti. Panele konuşmacı olarak katılan YAYED Genel Sekreteri ve SUAR üyesi Serhat SALİHOĞLU "2009 Dünya Su Forumu ve Türkiye Sularına İlişkin Tehlike" başlıklı sunuşu yaptı.

Dünya'da ve Türkiye'de suyun yönetimi, küresel ısınma ve tarımsal sulama konularının geniş

olarak ele alındığı sempozyumda, oldukça zengin su kaynaklarına sahip olduğumuz ve toprağımıza, suyumuzla sahip çıkarak sulama yatırımlarına önem vererek, Türkiye'nin su yönetimi planlamasının acilen yapılması gerektiği vurgulandı.

✧ KONUT SORUNU VE BARINMA HAKKI

20 Mart 2008 tarihinde Ankara/Batıkent'te düzenlenen ve AKP Hükümetinin konut politikalarının ayrıntılı olarak ele alındığı toplantıda, YAYED Yön. Kur. Üyesi Ahmet Müfit BAYRAM "Konut Sorunu ve Barınma Hakkı" başlıklı bir konuşma yaptı. Çok sayıda Batıkentlinin katıldığı toplantıda, özellikle konut kredisi alarak ev sahibi olan vatandaşların, aldıkları kredilerin mortgage yasası kapsamına alınması sonucunda karşı karşıya kaldıkları hak kayıpları konusu ayrıntılı olarak ele alındı.

✧ TMMOB 2. SU POLİTİKALARI KONGRESİ

TMMOB adına sekreteryası İnşaat Mühendisleri Odası'nca yürütülen "TMMOB 2. Su Politikaları Kongresi" tamamlandı. İMO Teoman Öztürk Kongre Merkezi'nde 20-22 Mart 2008 tarihleri arasında gerçekleştirilen kongrede, ulusal ve küresel su politikaları, sınıraşan sular, suya erişim hakkı, etkin su kullanımı ve su kullanımı alışkanlıkları gibi konularda bildiriler sunuldu.

"Suya Erişim Hakkı" başlıklı panelde Derneğimiz SUAR Başkanı Dr. Tayfun Çınar sunuş yaptı. Ayrıca derneğimiz üyesi Turhan Çakar "Su Kaynakları ve Su Hizmetlerinin Yönetimi" oturumuna konuşmacı olarak katıldı.

✧ PROF. DR. YALÇIN KÜÇÜK MEMLEKET SÖYLEŞİLERİNİN KONUĞU OLDU

YAYED Memleket Yayınları ve Tan Kitapevi'nin ortaklaşa düzenlediği Memleket Söyleşilerinin ikinci konuğu Prof. Dr. Yalçın KÜÇÜK oldu. Ankara II. Kitap Fuarı nedeniyle 22 Mart 2008 tarihinde Atatürk Kültür Merkezinde gerçekleştirilen, ilgi ve katılımın çok yüksek olduğu "Devlet ve Bağımsızlık" konulu söyleşinin açış konuşmasını YAYED Genel Başkanı Prof. Dr. Birgül AYMAN GÜLER yaptı.

Prof. GÜLER konuşmasında "Türkiye'nin problemi bağımsızlık problemi. Türkiye'nin tam bağımsız devlet olarak örgütlenmek için, yaşamak için, ileri adımlar atmak için gerekli insan gücü, gerekli materyali ve gerekli iradesi var. Bizim bir siyasal örgütlenme, bir siyasal liderlik eksikliğimizden başka hiçbir eksikliğimiz yok. Bu toplantılar sahip olduğumuz iradenin örüldüğü toplantılar, siyasal liderliğin oluşumu için gerekli cesareti açığa çıkarmanın toplantıları, bu toplantılar Türkiye'nin tam bağımsızlık hedefi için mücadele edenlerin örgütlenme toplantıları" dedi.

Prof. Dr. Yalçın KÜÇÜK konuşmasında "Biz üç ihaneti yaşıyoruz Kemalistlerin Kemalizm'e ihaneti, Müslümanların İslam'a ihaneti, kariyer sahipleri bilgilerin birikimlilerin kendi birikimlerine kendilerine ihaneti" dedi. "Biz bağımsızlık istiyoruz. Limanlarınız sizin olmazsa, telefonlarınız sizin olmazsa, ağır sanayiniz sizin olmazsa, ekonomiyi bankaları kontrol edebilecek bir Merkez Bankanız olmazsa bağımsız

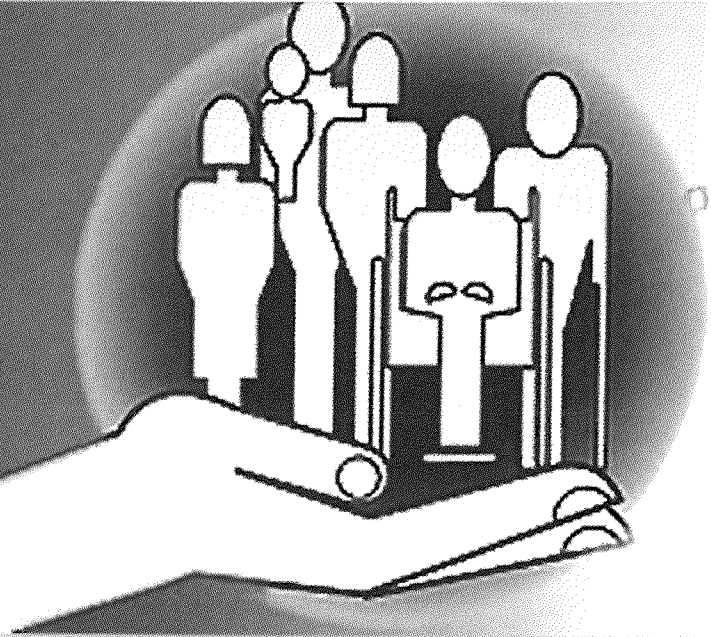
olamazsınız. Eğer sizin en büyük zenginleriniz dışarıya borçlu ise o ülke bağımsız olamaz. Dolayısıyla söylediklerimiz budur, biz ne yolla olursa olsun Etibank'ı, Sümerbank'ı, Petkim'i, Tüpraş'ı tekrar kamuya mal etmek durumundayız. Onlarla güçlenmediğimizde hem kalkınmamızı yapamayız, hem de bağımsız olamayız. Hep moralli olalım, yani yenebileceğimizi düşünelim ve ısrarla söylediğim gibi benim için en güzel yaşam tarzı mücadele etmektir. Şu anda bizim hedefimiz cumhuriyeti şeriatlardan kurtarmak, özelleştirme adı altında globalizm adı altında satılan, bu aziz ve emekçi halkın malı olan İktisadi Devlet Teşekküllerini geri almaktır. Bu neyi gerektiriyorsa onu yapmak durumundayız" diyerek konuşmasını tamamlayan Prof. Dr. Yalçın KÜÇÜK daha sonra soruları yanıtladı.

✧ "KAPİTALİZM KISKACINDA SU" KONFERANSI ve ULUSLARARASI STRATEJİ TOPLANTISI

22-23 Mart 2008 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilen "Kapitalizmin Kıskaçında Su" başlıklı Uluslararası Konferansta Derneğimiz Genel Sekreteri Serhat SALİHOĞLU sunuş yaptı. Konferansa ve 24 Mart 2008 tarihinde yapılan Uluslararası Strateji toplantısına Genel Sekreterimiz Serhat SALİHOĞLU ile birlikte üyemiz Esra ERGÜZELOĞLU KİLİM katıldı.

Türkiye'de suyu bir hak olarak tanımlayan örgütler ve kurumlar, bir yıl sonra İstanbul'da gerçekleşecek olan gayri meşru ve şirketlerin kontrol ettiği WWF-Dünya Su Forumu'na karşı birlikte çalışılacağı ve mücadele edileceğinin kamuoyuna duyurulmasına karar verdi. Üzerinde mutabık kalınan "Türkiyeli örgütlerin açıklık, kapsayıcılık, eşitlik, demokrasi ve yatay örgütlenme ilkeleri etrafında Su İçin Mücadele Meclisleri oluşturmaları" çağrısının duyurulmasına, muhalefetin bütün bileşenlerinin gayrimeşru Dünya Su Forumu'na karşı bir forum oluşturacak ve diğer hareketlerle birlikte örgütlenecek bir süreci başlatması çağrısının yapılmasına karar verildi. "Su Hakkı İçin İstanbul Deklarasyonu-24 Mart 2008" yayınlandı.

Halk Sağlığı

NİLÜFER HALK SAĞLIĞI EĞİTİM VE ARAŞTIRMA BÖLGESİ ÇEVRE SAĞLIĞI ÇALIŞMALARI

Alpaslan TÜRKKAN

Uz. Dr. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD. Öğretim Görevlisi

Kayihan PALA

Doç. Dr. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD. Öğretim Üyesi

Vahap SINMAZ

Kim. Müh. Çevre Bürosu Sorumlusu Nilüfer Belediyesi

Aylin KIRAL

Uz. Biyolog. Nilüfer Belediyesi

Zerrin KARTAL

Çevre Müh. Nilüfer Belediyesi

Uludağ Üniversitesi ile Nilüfer Belediyesi 2001 yılında Nilüfer Halk Sağlığı Projesi protokolünü imzaladı. Bu protokol, Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD. ile Belediyenin işbirliği içinde sağlık hizmeti üretmelerinin yolunu açtı. Proje kapsamında tıp fakültesi son sınıf öğrencilerinin kırsal hekimlik stajı için ortam sağlamak, birinci basamak sağlık hizmeti sunmak ve bilimsel araştırmalar yapmak amacıyla kurulmuş olan Nilüfer Halk Sağlığı Eğitim ve Araştırma Bölgesi Koordinatörlüğü'ne bağlı merkezler oluşturuldu. Çevre sağlığına yönelik hizmetlerin bir bölümü bu merkezler tarafından yürütüldü. Ancak gelişen hizmet, çevre sağlığı konusunda daha organize ve kapsamlı hizmet sunmayı ve yeni bir yapılanmayı gerekli kıldı. Bu gereksinim

doğrultusunda, 5 Haziran 2005 tarihinde Halk Sağlığı Projesi'ni yöneten Koordinatörlüğe bağlı Çevre Bürosu kuruldu. Kuruluşunda bir Uzman Biyolog, bir Çevre Mühendisi ve bir Çevre Koruma Teknikeri ile göreve başlayan Çevre Bürosu halen bu üç kişiye ek olarak iki Kimya mühendisi ve bir Biyolog'un da katılımıyla 6 kişi olarak göreve devam etmektedir. Çevre Sağlığı Bürosu kuruluş amacı, hava, su, toprak, gürültü ve elektromanyetik kirlilik konularında durumu saptamak, risk faktörlerini belirlemek ve bunların ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalar yürütmek, gürültü ve elektromanyetik alan kirliliği ile ilgili ölçümler yaparak ve daha önce yapılan ölçümleri değerlendirerek bir veri tabanı ve kirlilik haritası oluşturmak olarak belirlenmişti.

Çevre Bürosunun kurulmasının hemen ardından insan yaşamı açısından önemli bir kirlilik girdisi olan gürültünün saptanması, kaynaklarının belirlenebilmesi amaçlarıyla gürültü ölçüm cihazı alındı. Gürültü ölçümü yapmak için, çevre bürosunda görevli iki çalışanın ODTÜ Sürekli Eğitim Merkezi tarafından verilen “Çevre Gürültüsüne İlişkin Şikâyetlerin Değerlendirilmesi, Ölçümü, Denetimi ve İzlenmesine İlişkin A Tipi Sertifikaya Yönelik Eğitim” programını tamamlamaları sağlandı. Eğitimli personel ile ayrıntılı program çerçevesinde gürültü ölçümleri yapılmaya başlandı. Ölçümler 01.07.2005 tarih ve 25862 sayılı resmi gazetede yayımlanan Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği (2002/49/EC) ile 29.06.2006 tarih ve 2006/16 sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı Genelgesiyle Belediyeye verilen yetki devrine dayanarak gerçekleştirildi. 2005 yılında gündüz ve gece olmak üzere toplam 83 noktada 166 ölçüm gerçekleştirildi. Ölçümler ilçe haritası üzerinde işaretlenerek ilçenin gece ve gündüz olmak üzere iki ayrı gürültü kirliliği haritası oluşturuldu. Bu haritalar programlı ölçümlerle güncellenmektedir. 2006 yılında ilçedeki 24 mahallede ve 5 trafik ana arterinde, gece ve gündüz olmak üzere, toplam 1857 ölçüm yapılmıştır. Gündüz ölçümleri 07:00-19:00, gece ölçümleri 21:00-23:00 saatleri arasında, en az 2 dakikalık sürelerde ve her noktada en az üç kez olmak üzere yapılmıştır. 2005 yılında oluşturulan gürültü kirliliği haritaları programlı ölçümlerle güncellenmiştir. Ölçümlerde Nilüfer İlçesinden geçen 5 trafik ana arteri üzerinde gürültü düzeyi yüksek olarak bulunmuştur. Mahallelerde yapılan ölçümlerinden %25,9'u, trafik ana arterleri üzerinde yapılan ölçümlerden ise %90,0'ı sınır değerini üzerindedir. Bu oran gece ve gündüz ölçümleri arasında da değişmemiştir. 2007 yılında içinde sağlık ile eğitim kurumlarının da olduğu kamu kurumlarında toplam 125 gürültü ölçümü yapılmıştır. Tüm üst limit sını-

rı aşan ölçüm sonuçları kurumlar ile paylaşılmıştır. Çevresel gürültü kirliliğine yönelik olarak müzikli eğlence yerlerindeki gürültü monitörleri denetimleri de çevre bürosu ekiplerince gerçekleştirilmektedir. 2007 yılında toplam 119 monitör denetiminde 24135 üst sınır değer ihlali saptanmıştır.

Hava kirliliğinin izlenmesine yönelik çalışmalar da 2005 yılında başlatılmıştır. İlk olarak Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü mobil hava kirliliği ölçüm aracı ile Belediye binası önünde ölçüm yapılmıştır. Bu ölçümlerde toz dışındaki parametreler Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği sınır değerlerinin altında saptanmıştır. 2006 yılında yine mobil ölçüm aracı ile iki ayrı noktada yapılan ölçümlerde ölçüm sonuçları sınır değerlerin altında bulunmuştur. 2007 yılı Mayıs ayında, ilçe sınırlarında hava kalitesinin uzun erimli olarak izlenmesi amacıyla “Nilüfer Hava Kalitesi İzlem Projesi” başlatılmıştır. Proje sonunda hava kirliliğinin ana nedenleri belirlenip, en önemli kirlilik kaynakları tahmin edilebilecek, sonuçlar Avrupa hava kalitesi standartları ile karşılaştırılabilecektir. Proje kapsamında gereksinim duyulan hava kalitesi örneklemme cihazını Belediye satın almış ve tüm Nilüfer ilçesinin hava kalitesini temsil edeceği öngörülen kent merkezine yerleştirmiştir. Örneklemme çalışması bir yıl boyunca sürdürülecektir. Hava kalitesi örneklemme cihazı ile alınan numunelerde ağır metal ve partikül madde konsantrasyonları günlük olarak TUBİTAK-BUTAL'de analiz edilmektedir. Ölçümlere 1 Mayıs 2007 tarihinde başlanmıştır. Projenin halkı bilgilendirme aşamasında “Hava Kirliliğinin Etkileri ve Önlenmesi” başlıklı poster ve broşürler basılarak Milli Eğitim Müdürlüğü aracılığı ile tüm okullara dağıtılmıştır. Projenin ilk beş aylık dönemine ilişkin veriler derlenmiş ve Nilüfer Sağlık Platformu toplantısında sunulmuştur. Örneklemme ve ölçümlerin

sonlanacağı bir yılın sonunda sonuçlar meteorolojik verilerle birlikte değerlendirilerek, Nilüfer ilçesi sınırları içinde yıl boyunca hangi günler ve hangi nedenlerle hava kirliliği yaşandığı ya da hava kirliliğinin olmadığı bilimsel verilere dayanılarak saptanmış olacaktır. Hava kirliliğine ilişkin bilimsel veriler elde edildikten sonra mevcut kalitenin iyileştirilmesi yönünde çalışmaların yürütülmesi planlanmaktadır. Eldeki veriler ile Nilüfer’de mevcut hava kalitesi konusunda halkın bilgilendirilmesi için “temiz hava solumak istiyorum” temalı çalışma ilçede çok sayıda billboardda sunulmuştur.

Çevreye yönelik olarak Belediyeye ulaşan vatandaş şikâyetleri de çevre bürosu tarafından değerlendirilmektedir. Şikâyetler, gerekli durumlarda, ilgili kurumlar ile işbirliği içinde yapılan ölçümler ile değerlendirilmektedir. Çevre ve Orman İl Müdürlüğü, BUSKİ, Sağlık Müdürlüğü, Büyükşehir Belediyesi ve Uludağ Üniversitesinin ilgili bölümleri işbirliği içinde çalışılan kurumlardandır. Çevre şikâyet sayılarında yıllara göre artış olmuştur. 2005 yılında Büroya ulaşan toplam 27 şikâyet olmuştur. Bu sayı 2006 yılında 121, 2007’de ise 146 olmuştur. Şikâyetlerin büyük bir bölümünü gürültü oluşturmakta olup, 2007 yılında şikâyetlerin %58,9’unu oluşturmıştır.

Çevre Bürosunun kurulması ile ilçede insan sağlığına olumsuz etkileri bilinen Elektromanyetik alan kirliliğine yönelik yapılması gerekenler konusunda TÜBİTAK ve Uludağ Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Elektronik Mühendisliği ile görüşülmüştür. Ortak görüş sonucu, var olan kirliliğin saptanmasına yönelik çalışmalara başlanmıştır. Elektromanyetik alan ölçümleri için TÜBİTAK-UME ile görüşülürken, eşzamanlı olarak belediyenin sorumluluk alanında bulunan yüksek gerilim iletim hatları, baz istasyonları ve orta gerilim trafolarının yerleri tespit edilmiştir. Veri toplamasından sonra TÜBİTAK-UME ile birlikte değerlendirme yapılarak, çalışma sistemi belirlenmiş ve ölçümlere başlanmıştır. Bu ilk ölçümler, çalışmanın ayrıntılandırılması gerektiğini düşündürmüştür. İkinci ölçümler için Sakarya Üniversitesi Elektronik Mühendisliği ile görüşülmüş ve çalışma planı oluşturulmuştur. Bu plan doğrultusunda ölçümler Sakarya Üniversitesi Elektronik Mühendisliği öğretim üyeleri tarafından 5-6 Mart 2007 tarihleri arasında ve toplam 74 noktada gerçekleştirilmiştir. 74 nokta ölçümünden 17’sinde

yüksek elektrik alan şiddeti saptanmıştır. En yüksek ölçüm olan 10000 V/m elektrik alan şiddeti değerine yüksek gerilim hattı ve baz istasyonunun birlikte bulunduğu bir sokakta ulaşılmıştır. Büyük bir alışveriş merkezi önünde 6450 V/m, basket sahasında 6180 V/m, lise bahçesinde 6210 V/m, park yürüyüş alanında 9170 V/m değerleri kaygıyla karşılanmıştır. Yüksek gerilim hatları, trafolar ve baz istasyonlarında yapılan ölçümlerde yüksek gerilim hatlarının yaydığı elektromanyetik radyasyon seviyesinin yüksek bulunması, yüksek gerilim hatlarına yönelik ve toplumun etkilenmesini de değerlendirebileceğimiz yeni ölçümlerin yapılması gereğini doğurmuştur. Bunun üzerine 13-14 Temmuz 2007 tarihlerinde hem yüksek gerilim hatları güzergâhları hem de civarında örnekleme ile seçilen konutların balkonlarında, gerektiğinde salon, mutfak ve çocuk odası gibi iç mekânlarda ve 101 noktada yeni ölçüm yapılmıştır. Sınır değerleri aşan 12 ölçüm yapılmıştır. Bir yaya kaldırımında 12610 V/m ile en yüksek değer ölçülmüştür. Yine bir konut balkonunda 10580, bir kaldırım kenarında 10980 en yüksek değerler olarak bulunmuştur. Ölçümleri yürüten Sakarya Üniversitesi Elektronik Mühendisliği öğretim üyeleri bu derece kapsamlı ve bilimsel bir araştırmanın Türkiye’de ilk olduğunu bildirmektedir. EMA ölçüm sonuçları, düzenlenen basın toplantısında kamuoyu ile paylaşılmıştır. Buna ek ve halka yönelik olarak düzenlenen Elektromanyetik alan Kirliliği ve Korunma Yolları konulu konferans Prof. Dr. Osman Çerezci tarafından verilmiştir. Elektromanyetik alan ölçümleri ile kirlilik raporu, Nilüfer Belediyesi web sitesinde yayınlanmaktadır. (http://cevre.nilufer.bel.tr/pdf_doc/EMKRaporu.pdf, http://cevre.nilufer.bel.tr/pdf_doc/EMKRaporu2.pdf). Elektromanyetik alan kirliliğinden etkilenebileceği düşünülen kamu kurumlarına, okullarda okul yönetimleri ve okul aile birliklerine saptanan durum ile ilgili bilgi verilmiştir. EMA kirliliğinin önlenmesi amacıyla, yüksek gerilim hatlarının yeraltına alınması ile ilgili kamuoyu oluşturmak için Nilüfer Yerel Gündem 21 Emekliler Grubu tarafından yürütülen imza kampanyası devam etmektedir. Elektromanyetik alan şiddeti sınır değerlerin üzerinde çıkan ve halkın görebileceği yerlere uyarı levhaları hazırlanmış ve Belediyenin ilgili birimine bildirilmiştir. Halk ile buluşulan ortamlarda ve bunlardan biri olan Koordinatörlüğe bağlı sağlık birimlerinde elektromanyetik alan kirliliğine ilişkin hazırlanan broşürler dağıtıl-

maktadır. Ölçüm sonuçları ilgili kurumlarla paylaşılmış ve gereğinin yapılması istenmiştir.

Çevreye yönelik çalışmaların en önemli aşaması toplumda çevre bilincini oluşturmaktır. Çevre ile ilgili konferans, bilgilendirme toplantıları, broşür, afiş çalışmalarına ek olarak gelecek nesillere yönelik eğitim çalışmalarına da yönelmesi gereği göz önüne alınmıştır. Bu çalışmayla çocuklarda çevre bilinci ve farkındalığını oluşturmak için hedef kitle belirlenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Hedef kitle, eğitim bilimi uzmanları ile yapılan görüşmeler sonucu ilköğretim okulu 4 ve 5. Sınıf öğrencileri olarak belirlenmiştir. Nilüfer ilçesi sınırları içinde yer alan bütün İlköğretim Okullarının 4. ve 5. Sınıf öğrencileri çalışma kapsamına alınmıştır. Çalışmanın, eğlencerele eğitime ve yerinde bilgilendirme ilkeleri doğrultusunda yürütülmesi planlanmıştır. Okullarından belediyenin otobüsü ile alınan öğrenciler, çevresel döngülerin yaşandığı Hamitler Katı Atık Depo Alanı ve Dobruca İçme Suyu Arıtma Tesisleri tesis yetkilileri gezetiminde gezilmekte ve tesisler hakkında bilgilendirilmektedir. Öğle yemeği saatlerinde piknik düzenlenmekte ve öğrencilere belediyenin hazırladığı kumanyalar ikram edilmektedir. Çalışma kamu okullarında yürütülmekte olup 2006 yılında 4, 2007 yılında 16 ilköğretim okulu 4 ve 5. Sınıf öğrencileri geziye katılmıştır. 2008 yılında kalan 8 ilköğretim okulu öğrencileri için eğitim gezisi planlanmıştır. Geziye katılan öğrencilerin gezi sonrasında geribildirimlerinde yazdıkları, çalışmanın hedefine ulaştığını düşündürmektedir.

Çevre Bürosu, Koordinatörlüğe bağlı Halk Sağlığı Laboratuvarı ile işbirliği içinde ilçedeki su analizlerini yürütmektedir. İlçe genelinde içme suyu şebekelelerinden 48 noktadan alınan numunelerde rutin olarak her ay klor düzeylerine bakılması ve bakteriyolojik analizlerinin yapılması, 3 ayda bir de kimyasal analizlerin yapılması planlanmıştır. 2006 yılında şebeke suyunda yapılan 538 analizden 107'sinde (%19,9) klor düzeyi 0,1 ppm'in altında ve 2'sinde (%0,4) bakteriyolojik kirlilik saptanmıştır. 2007 yılında ise 670 analizden 212'sinde (%31,6) klor düzeyi 0,1 ppm'in altında ve 7'sinde (%1,0) bakteriyolojik kirlilik saptanmıştır. Mücavir alan içme sularından 2006 ve 2007 yılında 79 bakteriyolojik analiz örneği alınmıştır. 2006 yılında 64'ünde (%81,0) ve 2007 yılında 65'inde (%82,3) bakteriyolojik kirlilik saptanmıştır. Sonuçlar muhtarlıklar aracılığıyla

halka duyurulmaktadır. Bu çalışma mücavir alan köylerinde de yürütülmekte, sonuçlar ve yapılması gerekenler hakkında köy muhtarlıkları bilgilendirilmekte, Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na analiz sonuçları gönderilmektedir. Ek olarak ilçenin içinden geçen Ayvalı Dere'nin kirliliği de yapılan yıllık programlar çerçevesinde yılda üç kez ve pH, iletkenlik, çözünmüş oksijen, organik madde, toplam sertlik, amonyum, fenol, nitrit, nitrat, krom, çinko, kurşun, kadmiyum, nikel, bor, arsenik parametreleri ile izlenmektedir. 2006 ve 2007 yılında Ayvalı Dere ve yan kollarından alınan örneklerle yapılan analizlere göre su kalite sınıfı kirli ve çok kirli olarak değerlendirilmiştir.

Resmi Gazete'nin 19.04.2005 tarih ve 25791 nolu sayısında yayınlanarak yürürlüğe giren "Bitkisel Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği" gereğince 2008 yılından itibaren hanelerden bitkisel atık yağların toplanmasına başlanacaktır. Çevre Bürosu 2007 yılı içinde hanelerden kızartmalık yağların toplanması projesine pilot bir uygulamayla başlamıştır. Pilot olarak seçilen sitelerde bilgilendirme toplantıları yapılmış, bu sitelerden belediyenin sözleşme yaptığı lisanslı toplayıcı firma tarafından yağların toplanması sağlanmıştır. Bölgede hizmet sunan Halk Sağlığı Eğitim ve Araştırma Merkezleri de pilot uygulama kapsamına alınmış ve atık yağ toplama bidonları ile halkın buralara getirdiği atık yağların toplanmasına başlanmıştır. Konuya ilişkin el broşürleri merkezlere başvuranlara verilmektedir. Hazır yemek üretimi yapılan mutfaklardaki yağların içerdiği toplam polar madde miktarını analiz etmek için yağ analiz cihazı satın alınmıştır. 2007 yılında işyerlerinde toplam 184 yağ analizi ölçümü yapılmıştır. Bu analizlerden 20'sinde (%11,8) polar madde oranı %25'in üzerinde bulunmuştur. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı tarafından belirlenmiş sınır değerleri aşan işletmeler İl Tarım ve Köy İşleri Müdürlüğüne bildirilmektedir.

Kaynakça:

1. Nilüfer Halk Sağlığı Eğitim ve Araştırma Bölgesi Koordinatörlüğü, 2005 yılı Çalışma Raporu, Bursa, 2005.
2. Nilüfer Halk Sağlığı Eğitim ve Araştırma Bölgesi Koordinatörlüğü, 2006 yılı Çalışma Raporu, Bursa, 2006.
3. Nilüfer Halk Sağlığı Eğitim ve Araştırma Bölgesi Koordinatörlüğü, 2007 yılı Çalışma Raporu, Bursa, 2007.
4. http://cevre.nilufer.bel.tr/pdf_doc/EMKRaporu2.pdf
5. http://cevre.nilufer.bel.tr/pdf_doc/EMKRaporu.pdf

BASINDAN SEÇMELER

Özgün MİLLİOĞULLARI

HÜRRİYET
26 Mart 2006

TÜRKİYE'NİN EN BORÇLU BELEDİYESİ...

Ankara Büyükşehir Belediyesinin borcu 4 milyar YTL'ye dayandı

Büyükşehir Belediyesi'nin Hazine Müsteşarlığı'na olan vadesi geçmiş borçlarının tutarı 3 milyar 941 milyon YTL oldu. Büyükşehir, genel borçlu listesinde de batık bankaların ardından ikinci sırada yer aldı.

HAZİNE Müsteşarlığı'nın 29 Şubat itibarıyla alacak stoku verilerine göre, Büyükşehir Belediyesi'nin Hazine Müsteşarlığı'na olan vadesi geçmiş borçlarının tutarı 3 milyar 941 milyon YTL oldu. Ankara Büyükşehir Belediyesi, bu borç tutarı ile toplam yerel yönetim alacaklarının yüzde 65'inden tek başına sorumlu olurken, genel borçlu listesinde de batık bankaların ardından ikinci sırada yer aldı.

EN BORÇLU BELEDİYE: Hazine'nin toplam alacakları 109 milyar 382 milyon 239 bin YTL, vadesi geçmiş alacakları 55 milyar 409 milyon 109 bin YTL oldu. Vadesi geçmiş alacaklarının çoğunluğu, 47 milyar 245 milyon 335 bin YTL ile batık bankalar dolayısıyla TMSF'den kaynaklandı. Batık bankaları, 3 milyar 941 milyon 900 bin YTL ile Ankara Büyükşehir Belediyesi izledi. Yerel yönetimlerin toplam 6 milyar 76 milyon 945 bin YTL'lik ödeme vadesi geçmiş borçlarının yüzde 65'inden tek başına sorumlu olan Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin borçlarının; 2 milyar 423 milyon YTL'si belediye, 2 milyar 276 milyon YTL'si EGO ve 241 milyon YTL'ASKİ'den kaynaklandı. Vadesi geçmiş yerel yönetim borçlarında Ankara Büyükşehir Belediyesi'ni; 975 milyon YTL ile Mariç-Marmaris-İçmeler-Armutalan Belediye Birliği, 877 milyon YTL ile İzmit Büyükşehir Belediyesi izledi.

Mynethaber
4 Mart 2006

DTP'Lİ BAŞKAN KÜRTÇE RESMİ NİKAH KIYDI

DİYARBAKIR (İHA) - Diyarbakır'da Yenışehir Belediyesi'nin DTP'li (Demokratik Toplum Partisi) Başkanı Fırat Anlı, resmi nikahı olmayan çiftlerin nikahlarını ilk kez Kürtçe olarak kıydı.

Avusturya Kalkınma Ajansı desteği ile Diyarbakır'da resmi nikahı olmayan çiftler için toplu nikah töreni düzenlendi. Yenışehir Belediyesi tarafından İplik Mahallesi'nde açılan Halk Evi'nde yapılan törene evli çiftler çocukları ve yakınları ile birlikte katıldı. 15 çiftin resmi nikahının kıyıldığı törende, Büyükşehir Belediyesi Müzik Korosu bir konser verdi. Düğün havasında geçen törende Yenışehir Belediyesi'nin DTP'li Başkanı Fırat Anlı, 5 yıldır dini nikahlı olarak yaşayan Çiçek ve Salih Turan çiftinin resmi nikahını önce Kürtçe daha sonra Türkçe olarak kıydı. Türkiye'de ilk Kürtçe nikahı kıyan Fırat Anlı, "Kenar semtlerde yaşayan vatandaşlarımız Türkçe bilmediği için Kürtçe olarak kıyma gereği duyduk" dedi.

Nikahı kıyılan çiftlere havlu hediye edilirken Yenışehir Belediyesi Evlendirme Dairesi'nde 2006 yılında bin 345, 2007 yılında bin 388, 2008 yılının Ocak ve Şubat ayında ise 333 çiftin evlendiği öğrenildi.

HÜRRİYET
28 Mart 2008

PAMUKOVA'NIN AKP'Lİ BELEDİYE BAŞKANINA 40 BİN AVRO'LUK CİP

Karlı bir iş oldu...

SAKARYA'nın Pamukova Belediye Başkanı AKP'li Hikmet Feridun Turan'a, belediyeye ait akaryakıt istasyonunu 5 ay önce 15 yıllığına kiralayan şirket tarafından makam aracı olarak kullanması için 40 bin euro değerinde cip hediye edildi. Belediye Başkanı Turan, "Çok kârlı bir anlaşma yaptık" dedi.

Pamukova Belediyesi, belediyeye ait olan ilçe merkezindeki akaryakıt istasyonunu 5 ay önce 15 yıllığına Turkuaz adlı şirkete kiraladı. Bu anlaşmanın ardından şirket, belediyeye 1 milyon 100 bin YTL para öderken, anlaşma gereği de her ay belediye araçlarına 4 bin litre mazot vermeyi taahhüt etti.

Şirket, Belediye Başkanı AKP'li Turan'a önceki gün de makam aracı olarak kullanılmak üzere Güney Kore üretimi SsangYong marka 40 bin Euro değerinde cip hediye etti. Belediye Başkanı Hikmet Feridun Turan, 2008 model aracın hibe yoluyla geldiğini ve belediyenin kârlı bir anlaşma yaptığını söyleyerek şöyle devam etti:

"Belediyemizin lehine çok güzel avantajlar ile akaryakıt istasyonunu Turkuaz firmasına kiraladık. Firma bu kiralamadan belediyemize hem para, hem de belli oranda akaryakıt vermeyi taahhüt etmişti. Şimdi eski akaryakıt istasyonumuzun karşısına mülkiyeti belediyemize ait olmak üzere yeni bir istasyon yapıyorlar. Belli bir zaman sonra tamamı belediyemize kalacak. Firma bizden gördüğü iyi davranışlar sonucu belediyemize bir araç hibe edeceğini bildirdi. Biz de kabul ettik. Belediyemizin menfaatine olan ve kazancımız söz konusu ise kanunlar çerçevesinde hareket ederiz. Hibe edilen araç belediyeye makam aracı olarak verildi."

MİLLİYET
28 Mart 2008

GÜL VE TOPBAŞ'IN OĞULLARININ MISIR SAVAŞI

Cumhurbaşkanı Gül'ün oğlu Mehmet Emre Gül'ün bayiliğini yaptığı "Daily Fresh" ile İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Topbaş'ın oğullarının mısırcısı Cornin cup Kanyon'da pişti oldu. Topbaşlar Kanyon'da Gül'ün oğlunun da bayisi olduğu mısırcının tam karşısına mısırcı açtı.

Cumhurbaşkanı Gül'ün küçük oğlu Mehmet Emre Gül'ün ardından, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Topbaş'ın oğulları Hüseyin Ersan ve Mustafa Ömer Topbaş, Malezya'dan ithal edilen "bardakta taze mısır" işine girdi. Gül'ün oğlu İşadamı Mehmet Daniş'in Malezya'lı Daily Fresh'in ürünlerini Türkiye'ye getirmesiyle bu işe girip bayilik aldı.

Akşam Gazetesi'nin haberine göre, Emre Gül Ankara'da iki alışveriş merkezinde satışa başlarken, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Topbaş'ın oğulları, 23 Ekim 2007'de kurdukları NİO Dış Ticaret Anonim Şirketi aracılığıyla, Malezyalı taze mısır üreten Marine Gold Marketing Sdn. Bhd. şirketinin bayiliğini almak yerine şirketin Türkiye'deki haklarını aldı.

Kanyon'da pişti olan iki rakip müşteri kapma yarışına tutuştu. Yaklaşık 1 yıldır Daily Fresh'in mısır sattığı mekanda 'etik değil' gerekçesiyle ikinci mısırcıya izin vermeyen Kanyon yönetiminin bu kararını Topbaş'lar için askıya alması dikkat çekti.

DEĞİŞEN MEVZUAT...

YASALAR, BAKANLAR KURULU KARARLARI, TÜZÜKLER,
YÖNETMELİKLER, TEBLİĞLER, GENELGELER

01.03.2008-31.03.2008

İsmail BİNGÖL
İçişleri Bakanlığı Başkontrolörü

NO	KONU	RESMÎ GAZETE	
		TARİH	SAYI
KANUNLAR			
5739	Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun	01.03.2008	26803
5745	375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun	07.03.2008	26809
5743	Yedek Subaylar ve Yedek Askerî Memurlar Kanunu ile Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun	12.03.2008	26814
5746	Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun	12.03.2008	26814
5747	Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun	22.03.2008	26824 mükerrer
5748	Sağlık Hizmetleri Temel Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun	22.03.2008	26824 mükerrer
5749	Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun	22.03.2008	26824 mükerrer
5750	Expo 2015 İzmir Yönlendirme Kurulunun Tüzel Kişilik Kazanması, Gelir ve Harcamaları ile Denetimi ve Tasfiyesi Hakkında Kanun	22.03.2008	26824 mükerrer
MİLLETLERARASI ANDLAŞMA			
	Kreditanstalt Für Wiederaufbau, Frankfurt Am Main ("Kfw") ve Türkiye Cumhuriyetini Temsilen Hazine Müsteşarlığı ("Hibeyi Alan") ve Samsun Büyükşehir Belediyesi ("Proje Uygulayıcı Kuruluş") Arasında Aktedilen 500.000 Avro Tutarında Finansman ve Proje Anlaşması – Samsun Katı Atık Yönetimi (Tamamlayıcı Tedbirlerin II. Aşaması) –	06.03.2008	26808
BAKANLAR KURULU KARARLARI			
2008/13252	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne Yapılacak Yolculuklarda Verilecek Gündeliklere Dair Karar ile Yurtdışı Gündeliklerine Dair Karar	01.03.2008	26803
2008/13317	Bazı Alanların; Turizm Merkezi, Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişme Bölgesi Olarak İlan Edilmesi ve Sınırlarının Değiştirilmesi Hakkında Karar	13.03.2008	26815
YÖNETMELİKLER			
	Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanması Hakkında Yönetmelik	01.03.2008	26803
	Isınmadan Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	01.03.2008	26803
	İstiklal Marşının Kabul Edildiği Günü ve Mehmet Akif Ersoy' u Anma Günü Hakkında Yönetmelik	07.03.2008	26809
	Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği (2002/49/EC)	07.03.2008	26809
	Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği	08.03.2008	26810

	Memurlara Yapılacak Giyecek Yardımı Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	19.03.2008	26821
	Karayolları Trafik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	22.03.2008	26824
	Dernekler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	22.03.2008	26824
	İhalelere Yönelik Yapılacak Başvurular Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	22.03.2008	26824
TEBLİĞLER Maliye Bakanlığından			
	5736 Sayılı Bazı Kamu Alacaklarının Uzlaşma Usulü ile Tahsili Hakkında Kanun Genel Tebliği (Sıra No: 1)	04.03.2008	26806
	5736 Sayılı Bazı Kamu Alacaklarının Uzlaşma Usulü ile Tahsili Hakkında Kanun Genel Tebliği (Sıra No: 2)	06.03.2008	26808
	5736 Sayılı Bazı Kamu Alacaklarının Uzlaşma Usulü ile Tahsili Hakkında Kanun Genel Tebliği Sıra No: 3	07.03.2008	26809
	Parasal Sınırlar ve Oranlar Hakkında Genel Tebliğ (Sayı: 2008/1)	14.03.2008	26816
	Milli Emlak Genel Tebliği (Sayı: 318)	15.03.2008	26817
	5736 Sayılı Bazı Kamu Alacaklarının Uzlaşma Usulü ile Tahsili Hakkında Kanun Genel Tebliği (Sıra No: 4)	27.03.2008	26829
TEBLİĞLER Kamu İhale Kurumundan			
	İhalelere Yönelik Yapılacak Başvurular Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ	25.03.2008	26827
GENELGELER Başbakanlıktan			
	Bölünmüş Yolların Yapımı (Genelge: 2008/3)	19.03.2008	26821

Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

01.03.2008 tarih ve 26803 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5739 sayılı adı geçen Kanun ile 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu, 477 sayılı Disiplin Mahkemeleri Kuruluşu, Yargılama Usulü ve Disiplin Suç ve Cezaları Hakkında Kanun, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı

Hakkında Kanun, 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, 5352 sayılı Adli Sicil Kanununda değişiklik yapılmış ve 4207 sayılı Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunun 6. maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ne Yapılacak Yolculuklarda Verilecek Gündeliklere Dair Karar ile Yurtdışı Gündeliklerine Dair Karar

01.03.2008 tarih ve 26803 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2008/13252 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ne yapılacak yolculuklarda verile-

cek gündelikler ile yurtdışı gündelikleri belirlenmiş ve karar ekinde gösterilmiştir. İlgilenenlerin karar ve eklerine bakmaları gerekmektedir.

Parasal Sınırlar ve Oranlar Hakkında Genel Tebliğ (Sayı: 2008/1)

14.03.2008 tarih ve 26816 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan adı geçen Tebliğ ile başta 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu olmak üzere çeşitli mevzuat ve düzenlemeler gereğince, uygulanacak parasal sınırlar, faiz

oranları, alındı birim fiyatları tespit edilmiş ve eki tablolarda gösterilmiştir. İlgililerin Tebliği ve eklerini incelemeleri gerekmektedir.

Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanması Hakkında Yönetmelik

4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun 2. maddesine dayanılarak hazırlanan bu yönetmelik 01.03.2008 tarih ve 26803 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe konulmuştur. Yönetmeliğin 1. maddesine göre bu yönetmelik, aile içi şiddete maruz kalan aile bireylerinin korunması amacıyla şiddet uygulayan aile bireyleri hakkında alınacak tedbirleri ve bu tedbirlerin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları düzenler. Yönetmeliğin 2. maddesi uyarınca da bu yönetmelik, aile içi

şiddete maruz kalan eş, çocuk, aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireyleri ve mahkemece ayrılık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan ya da evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan aile bireyleri ile şiddet uygulayan eş veya diğer aile bireylerini, alınacak tedbirleri, bu tedbirleri almak ve uygulamakla görevli ve yetkili makam ve merciler ile usul hükümlerini kapsar.

Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği (2002/49/EC)

4856 sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanunun 9. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ile 2872 sayılı Çevre Kanununun 14. maddesine dayanılarak, 25.06.2002 tarihli 2002/49/EC Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Direktifine paralel olarak hazırlanan bu yönetmelik 07.03.2008 tarih ve 26809 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe konulmuştur.

Yönetmeliğin “Mahalli idarelerce alınacak tedbirler” başlıklı 7. maddesine göre;

(1) İl özel idareleri;

- a) Belediye sınırları ve mücavir alan dışında 14/7/2005 tarihli ve 2005/9207 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatına İlişkin Yönetmelik veya diğer mevzuat kapsamında bu Yönetmeliğin ekindeki Ek-VII’de yer alan işletmeler için verilecek ruhsatlarda akustik raporu esas almakla,
- b) Belediye sınırları ve mücavir alan dışında yetki devri yapılmış il özel idareleri bu Yönetmeliğin ekindeki Ek-VII Liste B’de yer alan işletmeler için gürültü kontrol izin belgesini vermek, gürültü kontrol izin belgesini yenilemek, bu çerçevede işletmeleri denetlemek, bu Yönetmelikte belirtilen esaslara aykırı davranılması halinde gerekli yaptırımın uygulanmasını sağlamak ve gerekirse gürültü kontrol izin belgesini iptal etmekle,
- c) Belediye sınırları ve mücavir alan dışında; yapıların mimari projelerinde ve yapı ruhsatlarında bu Yönetmeliğin 28 inci maddesinde belirtilen şartların aranmasıyla,
- ç) Stratejik Gürültü Haritaları ve Eylem Planları ile ilgili olarak;
- 1) Belediye sınırları ve mücavir alan dışında gürültü haritalarının hazırlanmasında gerekli olan, gürültü kaynakları dışındaki tüm verileri toplamak ve belirleyeceği esaslar çerçevesinde gürültü haritası hazırlamakla sorumlu kurum ve kuruluşların kullanımına açmakla,
- 2) Belediye sınırları ve mücavir alan dışındaki gürültü haritası hazırlanan alanlarda mevcut veya ileriye yönelik projelendirme veya başka bir yatırımı gerçekleştirme konusunda çalışması olabilecek ilgili tüm kurum ve kuruluşların görüşlerini almakla,
- 3) Belediye sınırları ve mücavir alan dışında 8 inci maddenin birinci fıkrasının (ç) bendinin (3) ve (5) numaralı alt bendine istinaden gürültü haritaları hazırlanan kaynakların; yakınındaki limanlar ile bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-VII’de belirtilen endüstri tesislerinin bulunduğu alanlar için ayrı ayrı gürültü haritalarını ve bu gürültü haritalarının kapsadığı alanların eylem planlarını hazırlamakla,

4) Belediye sınırları ve mücavir alan dışındaki alan için hazırlanan eylem planlarını kamuoyu görüşüne açmakla,

5) Belediye sınırları ve mücavir alan dışındaki alan için hazırlanan gürültü haritalarının ve eylem planlarının nihai hali hakkında kamuoyuna bilgi vermekle ve Bakanlığa göndermekle,

ilgili hususlarda gerekli tedbirleri alır.

(2) Belediyeler;

- a) 2872 sayılı Çevre Kanunu gereği yetki devri yapılan belediyeler, belediye sınırları ve mücavir alan içinde gürültü kaynaklarını programlı, programsız veya şikâyetlere istinaden gerektiğinde diğer mevzuat kapsamında yetkili kılınan kurum kuruluşların da desteğini alarak, bu Yönetmelikte getirilen esaslara uyulup uyulmadığını denetlemek ve ihlali durumunda idari yaptırım uygulamakla,
- b) Yetki devri yapılmış belediyeler; belediye sınırları ve mücavir alan içinde yapılan denetim sonuçlarını İl Çevre ve Orman Müdürlüklerine göndermekle,
- c) Belediye sınırları ve mücavir alan içinde ilgili belediye; yapıların mimari projelerinde ve yapı ruhsatlarında 28 inci maddede belirtilen şartların aranmasıyla,
- ç) İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatına İlişkin Yönetmelik veya diğer mevzuat kapsamında bu Yönetmeliğin ekindeki Ek-VII’de yer alan işletmeler için verilecek ruhsatlarda akustik raporu esas almakla,
- d) Yetki devri yapılmış belediye; belediye sınırları ve mücavir alan içinde bu Yönetmeliğin ekindeki Ek-VII Liste B’de yer alan işletmeler için gürültü kontrol izin belgesini vermek, gürültü kontrol izin belgesini yenilemek, bu çerçevede işletmeleri denetlemek, bu Yönetmelikte belirtilen esaslara aykırı davranılması halinde gerekli yaptırımın uygulanmasını sağlamak ve gerekirse gürültü kontrol izin belgesini iptal etmekle,
- e) Stratejik Gürültü Haritaları ve Eylem Planları ile ilgili olarak;
- 1) Belediye sınırları ve mücavir alan içinde gürültü haritası hazırlanacak yerleşim alanlarını Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı ile koordinasyon ve işbirliği içinde belirlemekle,
- 2) Belediye sınırları ve mücavir alan içindeki yerleşim alanlarının, gürültü haritalarının hazırlanmasında gerekli olan, gürültü kaynakları dışındaki tüm verileri toplamak ve belirleyeceği esaslar çerçevesinde gürültü haritası hazırlamakla sorumlu kurum ve kuruluşların kullanımına açmakla,
- 3) Belediye sınırları ve mücavir alan içinde gürültü haritası hazırlanacak yerleşim alanlarında yer alan; karayolu, tram-

vay ile yerüstünden geçen metro yolları trafiği, limanlar ve bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-VII'deki endüstri tesisleri ve/veya atölye-imalathane- eğlence yerleri ve benzeri gürültü kaynaklarının bulunduğu alanlar için ayrı ayrı gürültü haritalarının hazırlanmasıyla,

- 4) Belediye sınırları ve mücavir alan içindeki gürültü haritası hazırlanan yerleşim alanlarında mevcut veya ileriye yönelik projelendirme veya başka bir yatırımı gerçekleştirme konusunda çalışması olabilecek ilgili tüm kurum ve kuruluşların görüşlerini almakla,
- 5) Belediye sınırları ve mücavir alan içindeki gürültü haritası hazırlanan yerleşim alanında 8 inci maddede yetkili kılınan kurum kuruluş tarafından hazırlanan gürültü haritalarının da göz önünde bulundurularak; karayolları, demiryolları,

tramvay ile yerüstünden geçen metro yolları, havaalanları, limanlar ve bu Yönetmeliğin ekinde yer alan Ek-VII'deki endüstri tesisleri ve/veya eğlence yerleri, imalathane ve benzeri gürültü kaynaklarının bulunduğu alanları kapsayan eylem planlarını hazırlamakla,

- 6) Belediye sınırları ve mücavir alan içindeki yerleşim alanı için hazırlanan eylem planlarını kamuoyu görüşüne açmakla,
 - 7) Belediye sınırları ve mücavir alan içindeki yerleşim alanı için hazırlanan gürültü haritalarının ve eylem planlarının nihai hali hakkında kamuoyuna bilgi vermekle ve Bakanlığa göndermekle,
- ilgili hususlarda gerekli tedbirleri alır.

Milli Emlak Genel Tebliği (Sayı: 318)

15.03.2008 tarih ve 26817 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan adı geçen Tebliğ'de 27.02.2008 tarihli ve 26800 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5736 sayılı Bazı Kamu Alacaklarının Uzlaşma Usulü ile Tahsili Hakkın-

da Kanun uyarınca Milli Emlak Birimlerinde Yürütülecek İşlemler ile Gelir İdaresi Başkanlığına Bağlı Birimlerde Yürütülecek İşlemler açıklanmaktadır.

Memurlara Yapılacak Giyecek Yardımı Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

19.03.2008 tarih ve 26821 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan adı geçen yönetmeliği 1. maddesi ile Memurlara Yapılacak Giyecek Yardımı Yönetmeliğinin 4. maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve bu fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Ancak, Emniyet Hizmetleri Sınıfında sivil olarak görev yapanlara giyecek yardımı bedeli ve aynı sınıfta resmi kıyafet taşıyanlarla çarşı ve mahalle bekçilerine dikiz bedeli, ilgili kurumun teklifi üzerine Maliye Bakanlığınca tespit edilerek nakden ödenir.

Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı personeline aynı veya nakdi olarak giyecek yardımı yapılır. Nakdi olarak verilecek giyecek yardımı bedeli ile aynı olarak verilecek giyim eşyasının tespitinde, bu Yönetmelik çerçevesinde belirlenen kullanım süreleri ve fiyatlar esas alınır. Aynı olarak verilecek giyim eşyasının cinsi, rengi ve biçimi ise Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından tespit edilir."

Bölünmüş Yolların Yapımı (Genelge: 2008/3)

19.03.2008 tarih ve 26821 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Bölünmüş Yolların Yapımı" konulu Başbakanlık Genelgesi önemi nedeniyle aynen aşağıya alınmıştır

"Karayollarında standartların yükseltilerek trafik emniyeti, can ve mal güvenliğinin sağlanması, sosyal ve ekonomik kalkınmanın temin edilmesi, bölgeler arasındaki gelişmişlik farklılıklarının giderilmesi ve hayatın kolaylaştırılması amacıyla bölünmüş yolların en seri şekilde tamamlanması ve mevcut yolların iyileştirilmesi için aşağıda belirtilen tedbirlerin alınması uygun görülmüştür.

1. Valiler mülkî hudutları dahilinde yapılacak yolları, Karayolları Genel Müdürlüğü ile müştereken tespit edecekler, bu çerçevede hazırlanacak yol yapım programını Mart ayının sonuna kadar Ulaştırma Bakanlığına göndereceklerdir.
2. Yol yapım ve iyileştirme çalışmaları öncelikle kamu kurum ve kuruluşlarının iş makineleri, malzeme, ekipman ve personeli eliyle gerçekleştirilecektir. İlgili kamu kurum ve kuruluş yetkilileri, valiler tarafından bu konuda verilecek talimatları geciktirmeksizin yerine getirecekler, kamu kurum ve kuruluşlarının imkanlarıyla gerçekle-

tirilmesi mümkün olmayan işler, kısmen veya tamamen ihale edilmek suretiyle yaptırılacaktır.

Bu çalışmalara ilişkin proje, mühendislik, kontrollük ve eğitim hizmetleri, Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından sağlanacak, bu işler için gerekli ek ödenek Maliye Bakanlığı tarafından Karayolları Genel Müdürlüğü bütçesine aktarılacaktır.

3. Yol yapım ve iyileştirme çalışmaları nedeniyle kurulacak şantiyeler, **il özel idarelerinin** sorumluluğunda açılacak, ve buralarda kullanılacak makinelerin yedek parça, bakım-onarım, akaryakıt, lastik ve benzeri bütün ihtiyaçları ait oldukları kurumlarca karşılanacaktır. Bu işler için ödenek yetersizliği hallerinde **il özel idareleri** bütçelerinden yararlanılacaktır.

Görevlendirilen personelin yemek, barınma, ulaşım, çalışma ofisi gibi ihtiyaçların temini ile şantiyelerin güvenliği ve makinelerin park edileceği alanların belirlenmesinde valiler yetkilidir.

Yol yapım ve iyileştirme işleri, **il özel idareleri** tarafından köylere hizmet götürme birliklerine ödenek aktarmak suretiyle de yaptırılabilir.

4. Yol yapım ve iyileştirme çalışmalarının, İş Kanununun ilgili hükümleri çerçevesinde, fazla çalışma ücreti ödenmeden yapılması esastır. Fazla çalışma yapılmasına ihtiyaç duyulması halinde, fazla çalışma ücretleri **il özel idareleri** tarafından karşılanacaktır.
5. Mücavir alan sınırları içinde **belediyeler**, bu alanların dışında kalan yerlerde ise **il özel idareleri** tarafından yapılacak imar uygulamalarında düzenleme ortaklık payları öncelikle yol yapımı için ayrılacak, bu iş için ödenmesi gereken kamulaştırma giderleri, imkânları **il özel idareleri** tarafından karşılanacaktır.
6. Yol yapım ve iyileştirme çalışmalarında **ihtiyaç** duyulacak malzemenin temini için açılacak taş ocağı, kum-çakıl ocağı ve ariyet ocaklarının ruhsat, izin ve tahsis işlemleri ilgili kurumlarca ivedi bir şekilde sonuçlandırılacaktır. Diğer kamu kuruluşlarına ait ocaklardan malzeme alınmasına ihtiyaç duyulması halinde valinin talebi üzerine ilgili kurumca ivedilikle gerekli izin verilecektir.
7. Yol yapım ve iyileştirme çalışmalarında toprak işleri, sanat yapısı, ödenekleri Ulaştırma Bakanlığına gönderilecek olan alt temel ve temel işleri asfalt yapılacak seviyeye kadar valilikler tarafından; viyadük, tünel, köprü ve asfalt

kaplama işleri ise Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından eş zamanlı olarak planlanarak yapılacak veya yaptırılacaktır.

Valiliklerce yapılacak işlerin metraj ve keşifleri ile ihale dokümanları, Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanarak ilgili valiliklere iş sezonu öncesinde teslim edilecektir.

8. Valilikler, il hudutları arasında aks oluşturan bölünmüş yol yapım ve iyileştirme çalışmalarını, aralarında protokol düzenlemek suretiyle bitirilmesini sağlayacaklardır.
9. Yol güzergâhı üzerinde bulunan içme suyu, kanalizasyon şebekesi, enerji nakil hattı, haberleşme hattı, boru hatları ve benzeri nakil hatlarının deplasmanlarının ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından yapılması esas olmakla birlikte, bu işlerin de valilikler tarafından yaptırılması halinde işin bedeli kurumlarınca karşılanacak, ilgili kurumlar arasında gerekli koordinasyon valiler tarafından sağlanacaktır.
10. Yeni yapılan yolların etrafındaki ağaçlandırma ve peyzaj işleri, **belediye** ve mücavir alan sınırları içinde belediyeler, bu alanların dışında **il özel idareleri** tarafından yapılacaktır. Bu amaçla valiler, ilgili kurumlar arasında gerekli koordinasyonu sağlayacaktır.”

Dernekler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

22.03.2008 tarih ve 26824 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan adı geçen Yönetmelik ile Dernekler Yönetmeliğinin ge-

cici 4. maddesinde yer alan “üç yıl” ibaresi “dört yıl” olarak değiştirilmiştir.

İhalelere Yönelik Yapılacak Başvurular Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

22.03.2008 tarih ve 26824 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan adı geçen yönetmeliğin 1. maddesi ile İhalelere Yönelik Yapılacak Başvurular Hakkında Yönetmeliğin 20. maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir, fıkra aşağıdaki (i) bendi eklenmiştir.

- “ğ) İhale dokümanına süresinde itirazın şikâyet başvurusunda bulunulmamış ise, dokümanda teklif bedellerinin birbiriyle karşılaştırılmasını engelleyen eksiklik, belirsizlik veya çelişki yaratan bir düzenlemenin bulunup bulunmadığı.”
- “i) Ön yeterlik aşamasında başvuruların, tekliflerin değerlendirilmesi aşamasında ise ekonomik açıdan en avantajlı teklif ve ikinci teklifin geçerli olup olmadığı.”

Yönetmeliğin 2. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 22. maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) İddiaların incelenmesine geçilmesine Kurul tarafından karar verilebilmesi için sırasıyla;

- a) İhalenin ve ihaleyi yapan idarenin belli olması,
- b) Kanun ve ilgili mevzuat hükümlerine aykırılık iddialarının somut ve ciddi nitelikte olması,
- c) Aynı ihaleyle ilişkin ve aynı konuda esas incelemesine geçilmiş veya sonuçlandırılmış bir başvurunun olmaması,
- ç) Başvuruya konu ihalenin iptal edilmemiş olması, koşulları aranır.”

Yönetmeliğin 3. maddesi ile aynı Yönetmeliğin 29, 30 ve 31. maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

22.03.2008 tarih ve 26824 mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5747 sayılı adı geçen Kanunla Büyükşehir belediyelerine bağlı alt kademe belediyelerinin bazılarının tüzel kişiliği kaldırılarak yeni kurulan ilçelere bağlanmış ve adre-

se dayalı nüfus sayımı sonucunda nüfusları 2000’nin altına düşen çok sayıda belediyenin kapatılması sağlanmıştır. İlgili duyanların Kanun ve eki cetvelleri incelemelerinde yarar bulunmaktadır.

Expo 2015 İzmir Yönlendirme Kurulunun Tüzel Kişilik Kazanması, Gelir ve Harcamaları ile Denetimi ve Tasfiyesi Hakkında Kanun

22.03.2008 tarih ve 26824 mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5750 sayılı adı geçen Kanunun 3. maddesinin 2. bendine göre Uluslararası Sergiler Bürosu Genel Kurulu toplantısında İzmir’in adaylığının kabul edilmemesi durumunda

Yönlendirme Kurulunun hesaplarında bulunan tutarlar ile taşınır, kültür ve sanat etkinliklerinde kullanılmak üzere İzmir İl Özel İdaresi ve İzmir Büyükşehir Belediyesine üç ay içerisinde eşit olarak devredilir.